

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:

I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål](#)

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Domme:

Taksationskommissionen:

Overfredningsnævnet:

Fredningsnævnet:

Forslag:

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

OVERFREDNINGSNÆVNET>

Matr.nr. 143 Skovby, Vedsted

REG. NR. 4010.00

ANMELDER:

Overfredningsnævnet

Slotsmarken 15

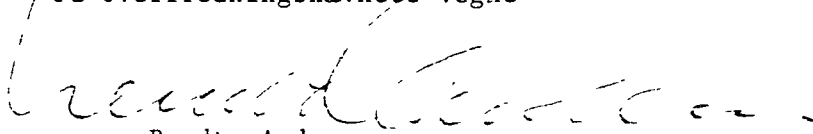
2970 Hørsholm

Tillæg til Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmøser i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt, tinglyst den 6. november 1985:

Ovennævnte afgørelse er ved den endelige tinglysning ikke blevet tinglyst på ejendommen matr.nr. 143 Skovby, Vedsted, hvorfor afgørelsen bedes tinglyst på ejendommen.

Hørsholm, den 20. juni 1991

På Overfredningsnævnets vegne

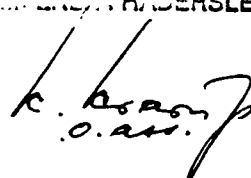
Bendt Andersen

Nævnsformand

INDFØRT : DAGEBOGEN

21.06.91. 007440

OMLØBSKAMMEREN HADERSLEV
LYST

K. Hansen
O. anst.

TAKSATIONSKOMMISSIONEN>

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
VEDRØRENDE NATURFREDNING

ADRESSE:

AMALIEGADE 13, 1256 KØBENHAVN K
TLF. 01-11 95 65

REG. NR. 04010.000

Sag nr. 215. Fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne.

Kendelse II:

(Meddelt den 6. maj 1986)

Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om erstatning i anledning af fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt, er påklaget til taksationskommissionen vedrørende naturfredning af 6 lodsejere.

Taksationskommissionen har den 21. marts 1986 besigtiget de fredede arealer og forhandlet med de pågældende ejere.

For så vidt angår 5 ejere har kommissionen truffet afgørelse ved en kendelse, der er meddelt den 14. april 1986.

For så vidt angår sagens løbenr. 43, Aksel Dralle, har sagen været udsat, for at der kunne indhentes yderligere oplysninger fra amtsfredningsafdelingen under Sønderjyllands amt.

Aksel Dralles ejendom er en bebygget landbrugsejendom på 33,66 ha, hvoraf 15,90 ha tilstandsfredes og 0,15 ha afstås. Ved

17. almindelige vurdering pr. 1. april 1981 udgjorde ejendomsværdien (kontant) 460.000 kr., heraf grundværdi 150.400 kr. Aksel Dralle er tillige ejer af og driver en anden nærliggende landbrugsejendom, matr.nr. 10 Abkær på 20,7 ha, der er erhvervet i 1985.

For taksationskommissionen har konsulent, landinspektør Sten W. Laursen, Landskontoret for Landboret, på Aksel Dralles vegne påstået den af overfredningsnævnet fastsatte fredningserstatning på 55.000 kr. for tilstandsfredning forhøjet til 119.380 kr.

Hvad angår afståelseserstatningen, har Aksel Dralle accepteret det beløb på 5.000 kr., overfredningsnævnet har fastsat. Det er en forudsætning herfor, at det tømmer, der fremkommer ved første udhugst, tilfalder Aksel Dralle. Dette har skovtekniker Jørn Steenberg under taksationen som amtskommunens repræsentant erklæret sig indforstået med.

Forhøjelsen af erstatningspåstanden fremkommer ved, at erstatningen for det areal i zone I, som ikke omfattes af naturfredningslovens § 43, stk. 2, påstås fastsat efter en takst på 12.000 kr. pr. ha og for et areal på 5,5 ha. Som begrundelse for den krævede forhøjelse af taksten har konsulent Laursen ligesom for overfredningsnævnet henvist til, at der er tale om et areal, som var i almindelig omdrift, men som ejeren nu end ikke har en egentlig ret til at lade afgræsse. Erstatningen bør derfor fastsættes, så den nærmer sig handelsværdien.

Hvad angår størrelsen af det areal, for hvilket denne takst kræves, har Aksel Dralle oplyst, at det er hans erfaring fra arbejdet med tilsåning - den maskinelt opmålte udsædsmængde - at arealstørrelsen er 5,5 ha og ikke 4,55 ha, således som det hidtil har været lagt til grund. Herudover påstås erstatning for ejendomsformindskelse (overdimensionering af driftsbygninger) med 43.300 kr. Beløbet er ligesom for overfredningsnævnet beregnet efter den formel, der anvendes ved ekspropriationssager for vejtaxationskommissionerne, og der er korrige-

ret for den ændrede arealfordeling inden for zone I, som nu påstås lagt til grund.

Efter taksationskommissionens anmodning har amtsfredningsafdelingen gennemgået og kontrolleret de tidligere opmålinger i forbindelse med opgørelsen af de af Aksel Dralles arealer, der er omfattet af fredningen. I den redegørelse, amtsfredningsafdelingen har afgivet herfor, hedder det:

"Amtsrådets opgørelse af juli 1981 viser:

Areal i alt	15,90 ha
§ 43-arealer (zone I)	4,20 ha
Areal i zone I	8,75 ha
Areal i zone II	7,15 ha
Af arealet i zone II erhverves 0,15 ha til offentlig udsigtsplads.	

Ovennævnte opgørelse er foretaget i 1980 ved at indtegne de aktuelle dyrkningsafgrænsninger i marken på luftfoto, der herefter på tegnestuen er overført til kortbilag.

Fredningsnævnets afgørelse af 10. oktober 1983 viser:

Areal i alt	15,90 ha
Areal i zone I med dyrkningsindskrænkninger	4,55 ha
Areal der erhverves til offentlig udsigtsplads	0,15 ha

Kontrol udført af fredningsafdelingen 2. april 1986 :

Areal i alt	15,90 ha
§ 43-arealer	4,20 ha
Areal i zone I m. dyrkningsindskr.	4,55 ha
Areal i zone II	7,00 ha
Erhvervet areal	0,15 ha

Fredningsafdelingens kontrol af 2. april 1986 af ovennævnte 2 arealoppgørelser viser ingen uoverensstemmelser. Kontrollen viser dog en mindre uoverensstemmelse i forhold til overfredningsnævnets."

Ved sagens afgørelse må taksationskommissionen herefter lægge til grund, at det areal i zone I, der ikke omfattes af naturfredningslovens § 43, stk. 2, og som ved fredningen belægges med dyrkningsindskrænkninger, har en størrelse på 4,55 ha. Hvad angår den takst, som skal anvendes ved erstatningens fastsættelse, finder kommissionen efter det ved besigtigelsen konstaterede om arealets karakter og beskaffenhed, at fuldstændig erstatning for det tab, der følger af de pålagte fredningsbestemmelser, er ydet ved den takst på 8.000 kr. pr. ha, som fredningsnævnet og overfredningsnævnet har anvendt.

Taksationskommissionen er enig i, at der under hensyn til ejendommens karakter af egentlig landbrugsejendom uden herlighedsværdi tilkommer Aksel Dralle erstatning for det tab, der kan henføres til, at ejendommens landbrugsbygninger bliver overdimensionerede som følge af fredningsbestemmelserne om dyrkningsophør. Kommissionen finder imidlertid ikke, at tabet kan opgøres som af konsulent Laursen gjort, navnlig fordi det er uberettiget i beregningen at medtage arealreduktion vedrørende § 43, stk. 2, -arealer, og fordi de 4,55 ha i zone I, der ikke omfattes af § 43, stk. 2, er af så ringe bonitet, at afgrødetabet må antages at være mindre end, hvad der svarer til det gennemsnitlige dyrkningsudbytte af ejendommens samlede areal. Hertil kommer, at ejendommens staldbygninger, der er gamle og af dårlig kvalitet, formentlig er utilstrækkelige

selv i forhold til den dyrkningskapacitet, ejendommen repræsenterer efter fredningen, samt at ladebygningen, som er stor og nogenlunde praktisk indrettet, delvis anvendes i forbindelse med Aksel Dralles anden, ikke fredede ejendom. Erstatningen vedrørende denne post må herefter fastsættes skønsmæssigt og findes at kunne bestemmes til 15.000 kr.

Herefter bestemmes:

Den gårdejer Aksel Dralle tilkommende fredningserstatning fastsættes således:

4,95 ha a 600 kr.	2.970 kr.
6,40 ha a 1.200 kr.	7.680 kr.
4,55 ha a 8.000 kr.	36.400 kr.
for overdimensionering af driftsbygninger	15.000 kr.
for afståelse af 0,15 ha	5.000 kr.
	67.050 kr.

Beløbet forrentes som bestemt ved overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985.

Godtgørelse for sagkyndig bistand for taksationskommissionen er tilkendt ved kommissionens kendelse af 14. april 1986.

J. Lunøe

Karl Nielsen

Jens Peder Jensen

OVERFREDNINGSNÆVNET>

31/10-1985

Overfredningsnævnets afgørelse

af 31. oktober 1985

om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne i Vojens og
Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt (sag nr. 2588/83).

Fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds har den 10. oktober 1983 afsagt kendelse om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne med tilgrænsende arealer, ialt ca. 541 ha. Fredningen omfatter helt eller delvis 166 ejendomme (løbenumre), hvoraf 3 ejendomme på ialt ca. 53 ha ejes af staten v/miljøministeriet eller jordfonden, en ejendom på ca. 13 ha af Sønderjyllands amtskommune og en ejendom på ca. 2 ha af Vojens kommune.

Fredningssagen er rejst i 1974 af det daværende fredningsplanudvalg fra Sønderjyllands amt og senere videreført af Sønderjyllands amtsråd med Danmarks Naturfredningsforening som medrekvisit.

Fredningsnævnets kendelse er i medfør af naturfredningslovens § 25 forelagt overfredningsnævnet til efterprøvelse. Kendelsen er tillige for så vidt angår fredningens gennemførelse og indhold påklaget til overfredningsnævnet af 72 private ejere (vedrørende 73 løbenumre), der næsten alle er repræsenteret af Landskontoret for Landboret.

Hele fredningsområdet ligger i landzone, og en stor del af området er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2, om moser. I regionplanen for Sønderjyllands amtskommune er området betegnet som naturområde, og det er anført, at amtsrådet i samarbejde med kommunerne vil udarbejde planer for

området til sikring af de særlige landskabsformer. Godt 8 ha af fredningsområdet er omfattet af overfredningsnævnets kendelse af 29. august 1968 om fredning af strækninger af den gamle Oksevej i Hoptrup og Vedsted sogne.

De ankende ejere, som er repræsenteret af Landskontoret for Landboret, har påstået fredningen begrænset til kun at omfatte de egentlige mosearealer, således at der ikke pålægges restriktioner på almindelig landbrugsjord. Hvis fredningsområdet imidlertid får en større udstrækning, ønsker ejerne væsentlige ændringer af fredningsbestemmelserne ud fra det synspunkt, at der uden for de egentlige mosearealer må lægges større vægt på landbrugsinteressen end på fredningshensynene. Selv om fredningsområdets udstrækning begrænses som påstået, bør amtsrådets ret til at foretage naturpleje ikke omfatte en hævning af vandstanden, idet dette kan få uoverskuelige følger for afgræsningen og dyrkningen af jorden uden for fredningsområdet, og retten bør iøvrigt være afhængig af vedkommende ejers samtykke eller en tilladelse fra fredningsnævnet. Der bør heller ikke optages begrænsninger i ejernes ret til at drive jagt i området, og i hvert fald afgiver naturfredningsloven ikke hjemmel for at overføre jagtretten fra den enkelte grundejer til en jagtforening, således som fredningsnævnet har bestemt. Det bør også være tilladt ejerne at grave tørv til eget brug og at lade arealerne afgræsse. Hvis fredningsområdet udstrækkes ud over de egentlige mosearealer, bør der foretages lempelser af navnlig bestemmelserne om landbrugsbyggeri, beplantning, gødsning og sprøjtning, dræning og indvinding af grundvand til markvanding. Endvidere bør der ikke påbydes ophør med dyrkningen af visse arealer. For enkelte ejere har Landskontoret ønsket særbestemmelser om dræning, beplantning og byggeri.

De øvrige ankende ejere har enten ønsket fredningen helt opgivet eller udtalt sig i det væsentlige som Landskontoret.

Sønderjyllands amtsråd har henstillet, at fredningsnævnets afgørelse stadfæstes uden større ændringer. Oprindelig omfattede fredningssagen et betydeligt større område, og med den nu fastlagte afgrænsning af fredningsområdet såvel som med de fastsatte fredningsbestemmelser er der foretaget en rimelig afvejning af landbrugsinteresserne over for hensynet til at sikre naturværdierne. Fredningens formål er således ikke blot at bevare og genskabe de 3 moser, men fredningen er tillige landskabeligt og kulturhisto-

risk begrundet og må derfor omfatte et noget større område end de egentlige mosearealer.

Naturfredningsrådet har anbefalet fredningens gennemførelse og oplyst, at forskningsprojekter for moserne er under udførelse. Abkær mose er særlig værdifuld, fordi den oprindelige plantevækst er bibeholdt, og der bør i hvert fald ikke ske lempelser af fredningsbestemmelserne for denne mose. Det er vigtigt, at vandstanden i moserne og især i Abkær mose opretholdes og om muligt hæves.

Landbrugsministeriets Vildtforvaltning har ligeledes anbefalet fredningen og fremhævet det for vildtplejen værdifulde såvel i en vandstandshævning som i tilstedeværelsen af store sammenhængende arealer uden landbrugsdrift ved maskiner og uden sprøjtning. Vildtforvaltningen har endvidere støttet intentionerne bag fredningsbestemmelserne om jagt og anført, at fællesjagt er almindelig i Sønderjylland.

I sagens behandling har deltaget 7 af overfredningsnævnets medlemmer.

Overfredningsnævnet skal udtale:

Det tiltrædes, at der knytter sig så væsentlige naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier til det af fredningsnævnet afgrænsede fredningsområde, at hele dette område - med en mindre modifikation nord for Stengel mose - bør undergives fredning efter naturfredningsloven. Beslutningen herom er truffet med 5 stemmer mod 2. Mindretallet har ment, at fredningen alene burde sigte på at opretholde og eventuelt genskabe moserne, og har derfor stemt for, at i hvert fald store dele af arealerne uden for moserne skulle udgå af fredningen.

Herefter udtales enstemmigt:

Fredningsformålet gør det påkrævet, at det offentlige får ret til at foretage naturpleje på de centralt beliggende arealer i fredningsområdet (områdets zone I), som er i privat eje. Der foreligger imidlertid ikke tilstrækkelige oplysninger om de sandsynlige følger af en hæving af vandstanden i moserne, og det findes derfor ikke muligt under denne sag at bestemme, at naturplejen også kan omfatte en vandstandshævning. Naturplejen iøv-

rigt bør gennemføres på grundlag af en plejeplan, der udarbejdes for passende store arealer, og som forelægges de pågældende ejere. Udførelsen af plejeforanstaltninger i overensstemmelse med plejeplanen bør som ønsket af ejerne være betinget af ejernes samtykke eller fredningsnævnets tilladelse.

Efter jagtlovens § 1 tilkommer jagretten på en ejendom grundejeren, og efter lovens § 3 kan jagtretten ikke adskilles varigt fra ejendomsretten til grunden. Jagten inden for et bestemt afgrænset område kan reguleres nærmere i en bekendtgørelse efter lovens § 35. Også en fredning efter naturfredningsloven kan indeholde jagtregulerende bestemmelser, herunder et jagtforbud. Fredningsbestemmelserne i fredningsnævnets kendelse indeholder for fredningsområdets zone I et forbud mod jagt, der ikke udøves af en lokal jagtforening, og giver fredningsnævnet ret til at fastsætte nærmere regler for den jagt, som foreningen foranstalter. Sådanne fredningsbestemmelser findes at have fornøden hjemmel i naturfredningsloven, men der er ikke forelagt overfredningsnævnet oplysninger, som ville gøre det forsvarligt at fastsætte sådanne bestemmelser som led i fredningen i stedet for, at en regulering af jagten foretages med hjemmel i jagtloven. Fredningsbestemmelserne om jagt må derfor udgå.

Det findes rimeligt, at nogle af fredningsbestemmelserne lempes til delvis imødekomme af ejernes ønsker. Fredningen bør således ikke være til hinder for, at eksisterende læhegn fjernes, og det bør tillades i zone II at plante nye læhegn og iøvrigt foretage tilplantning, hvis beplantningen ikke vil blive udsigtshindrende. Fredningen bør dernæst kun forbyde tørvegravning til eget brug i Abkær mose og bør i zone II heller ikke hindre grusgravning til eget brug eller mindre terrænreguleringer til forbedring af landbrugsdriften.

Derimod bør der af landskabelige grunde påbydes fjernelse af den enligt beliggende ladebygning på matr.nr. 20, Abkær, umiddelbart nord for Abkær mose.

Bestemmelserne om offentlighedens adgang til fredningsområdet indeholder intet, som ikke fremgår af den almindeligt gældende lovgivning, og kan udgå som overflødige.

I fredningsbestemmelserne er optaget enkelte undtagelser for bestemte ejendomme. Det findes rigtigst, at disse konkrete begrænsninger af fredningsbestemmelserne slettes, således at der i stedet meddeles de pågældende ejere dispensation efter naturfredningslovens § 34.

De øvrige fredningsbestemmelser kan i det væsentlige tiltrædes. Et mindretal på 2 medlemmer har dog ment, at der ikke bør påbydes ophør med dyrkingen af de arealer i zone I, som allerede er opdyrket.

Den af fredningsnævnet foretagne opdeling af fredningsområdet i en zone I (kerneområderne i de 3 moser) og en zone II (de øvrige fredede arealer) tiltrædes med en enkelt ændring i den vestlige del af Abkær mose. Beslutningen herom er truffet med 6 stemmer mod én. Mindretallet har stemt for fuldt ud at tiltræde den opdeling, som fredningsnævnet har foretaget.

Der er ikke behov for, at fredningskortene angiver de arealer, som er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2, og hvor tilstandsændringer kræver forudgående tilladelse fra amtsrådet.

Fredningsbestemmelserne for de områder, som er afgrænset på kortene, der hører til overfredningsnævnets afgørelse (fredningskortene), og som omfatter ca. 540 ha, fastsættes herefter således, idet fredningsnævnets kendelse af 10. oktober 1983 samtidig ophæves:

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således bl.a. ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

Formål

Bestemmelser

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning.

Fredningen er dog ikke til hinder for, at der i zone II foretages mindre terrænreguleringer til forbedring af landbrugsdriften eller indvindes grus i begrænset omfang til ejerens eget brug, f.eks. til vedligeholdelse af veje m.v.

Fredningen er heller ikke til hinder for, at der uden for Abkær mose skæres tørv i begrænset omfang til ejerens eget brug, såfremt amtsrådet har meddelt den nødvendige tilladelse dertil efter naturfredningslovens § 43, stk. 2.

§ 4. Beplantning.

Der må ikke foretages ny beplantning uden for havearealer, heller ikke selv om beplantningen ville være lovlig efter landbrugsloven.

Eksisterende beplantning kan derimod fjernes uden hensyn til fredningen, og der kan foretages genplantning.

En dispensation efter § 10 til tilplantning af arealer i zone II skal dog meddeles af fredningsnævnet, hvis tilplantningen ikke vil hindre udsigten fra offentlig tilgængelig vej eller sti over de fredede arealer. Endvidere skal en dispensation til plantning af læhegn i zone II meddeles af fredningsnævnet, hvis hegnet vil få væsentlig betydning for landbrugsdriften og ikke vil blive udsigtshindrende som nævnt.

§ 5. Afvanding og vandindvinding.

Der må ikke foretages yderligere dræning eller anden form for afvanding, og der må ikke oppumpes overfladevand eller grundvand til markvanding. Eksisterende lovlige markvandingsanlæg i zone II kan dog fortsat benyttes i deres nuværende omfang.

En dispensation efter § 10 kan kun meddeles for arealer i zone II og kun, hvis den ønskede afvanding eller vandindvinding kan foretages, uden at grundvandstanden i vådområderne påvirkes deraf.

§ 6. Arealernes drift iøvrigt.

Alle arealer i zone I skal henligge udyrkede, og der må på disse arealer hverken gødskes, kalkes eller sprøjtes med kemiske insekt- eller ukrudtsbekæmpelsesmidler (insecticider og herbicider). Disse arealer må kun afgræsses som led i naturplejen, jfr. § 8, eller efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet, og der må på disse arealer heller ikke foretages opdræt og udsætning af ænder eller fasaner. Fiskeri i søer og vandløb i zone I må ikke finde sted i perioden 1. marts til 1. juli.

Arealerne i zone II må anvendes til landbrugsdrift som hidtil, og fredningen er ikke til hinder for sædvanlige dyrkningsmæssige ændringer, se dog §§ 4 og 5 om beplantning, afvanding og vandindvinding. Opmærksomheden henledes imidlertid på, at tilstanden af vådområder, som er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2, kun må ændres efter tilladelse fra Sønderjyllands amtsråd.

Forurening af naturen ved henlæggelse eller anbringelse af affald m.v. må ikke finde sted.

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o.lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne o.lign., og der må ikke teltes. Privatbesøgende hos grundejere må dog uden hensyn til fredningen campere eller slå telt op i umiddelbar nærhed af ejendommens bygninger.

Det påbydes ejeren af matr.nr. 20, Abkær, Vedsted, at fjerne den i fredningsområdet værende ladebygning inden 1. juli 1986.

§ 8. Naturpleje.

På udyrkede arealer, der ikke ejes af staten, har Sønderjyllands amtsråd ret til uden udgift for ejeren at lade foretage naturpleje til delvis opfyldelse af fredningens formål. Plejen kan bestå i f.eks. rydning af selvsåede buske og træer, slåning af lyng, afgræsning ved dyr og oprensning og retablering af vandhuller, men må ikke omfatte foranstaltninger til hævning af vandstanden i moserne. Plejearbejderne skal være i overensstemmelse med en plejeplan for hver mose eller større dele af det pågældende vådområde, og planen skal være tiltrådt af de pågældende ejere eller i mangel af samtlige ejeres tilslutning være godkendt af fredningsnævnet. Hvis pleje ønskes foretaget ved afgræsning, skal græsningen først tilbydes den pågældende lodsejer og dernæst de øvrige ejere af arealer i fredningsområderne.

§ 9. Afståelser.

Det på fredningskortet viste ca. 3.000 m² store areal af matr. nr. 27, Nr. Hjarup, Øster Løgum, og det på fredningskortet viste ca. 1.500 m² store areal af matr.nr. 15, Abkær, Vedsted, afstås til Sønderjyllands amtskommune. Afståelserne anses i økonomisk henseende for at være sket pr. 10. oktober 1983 (datoen for fredningsnævnets kendelse). Alle rettigheder til eller over de afståede arealer bortfalder, jfr. naturfredningslovens § 22, stk. 2. Amtskommunen overtager straks besiddelsen af arealerne. Udstykning sker ved amtsrådets foranstaltning og på amtskommunens bekostning.

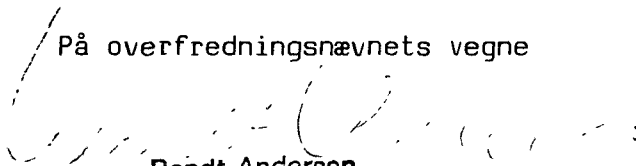
De nævnte arealer skal indhegnes og være offentligt tilgængelige.

§ 10. Dispensationer.

En dispensation fra bestemmelserne i §§ 2-8 kan meddeles, hvis det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål, jfr. naturfredningslovens § 34.

Overfredningsnævnet har ved anden afgørelse af dags dato fastsat det samlede erstatningsbeløb i anledning af fredningen til 687.600 kr., hvortil kommer omkostningsbeløb og renter. Af disse beløb udreder staten 75 %. Ifølge bestemmelserne i naturfredningslovens § 33 er fredningens gennemførelse herefter afhængig af, at folketingets finansudvalg giver tilslutning til erstatningens udbetaling.

På overfredningsnævnets vegne

Bendt Andersen
overfredningsnævnets formand

F O R T E G N E L S E

over matr. nr. der helt eller delvis er omfattet af overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt (sag nr. 2588/83)

Abkær ejerlav, Vedsted sogn, Vojens kommune:

1, 3-10, 13, 15, 17, 20, 23, 28-31, 33, 38, 41, 44-62, 64-67, 69, 71-73, 75-81, 87, 89, 91-94, 96, 101, 104, 108-109, 111, 113-114, 117, 119-123, 126-129, 131, 135, 137, 142, 148, 153, 161, 175-176, 182.

Skovby ejerlav, Vedsted sogn, Vojens kommune:

5-10, 12-14, 16, 18, 20, 23, 25-26, 28, 32-33, 37, 39-40, 47, 57, 59-60, 62, 65-67, 73, 75-76, 80, 83-84, 87, 93, 97, 110-111, 119, 122-123, 125, 127, 140, *149-150, 153, 155, 158-159, 171, 175-177, 192, 195, 202-203, 206, 211, 215, 220, 239-240, 286, 287, 305, 314-315, 323, 330, 333-334, 336-337.
*143

Over Jerstal ejerlav, Vedsted sogn, Vojens kommune:

48

Nr. Hjarup ejerlav, Øster Løgum sogn, Rødekro kommune:

1-3, 5-8, 16-18, 22-27, 29-30, 37, 42, 45, 47, 49-51, 53, 56-58, 60, 62-77, 79-87, 89-91, 93, 95-96, 98-101, 104-105, 107-108, 111, 113, 121-124, 126-128, 131, 133-134, 140, 142-144, 146-152, 161, 164, 174-175, 185.

1212 III Nø

4010

31/10-85

Overfredningsnævnets afgørelse

af 31. oktober 1985

om erstatning i anledning af fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt (sag nr. 2588/83).

Fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds har ved kendelse af 10. oktober 1983 afgjort erstatningsspørgsmålene i anledning af den samtidig besluttede fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner. Erstatning er tilkendt ejerne af de 161 ejendomme (løbenumre) i privat eje, som helt eller delvis er omfattet af fredningen, med ialt 483.850 kr. med renter, idet der dog ikke er tilkendt erstatning vedrørende 8 ejendomme (løbenumre), hvis ejerforhold var fredningsnævnet ubekendt.

Af det samlede erstatningsbeløb udgør 12.000 kr. med renter erstatning for afståelse af arealer på ialt ca. 0,45 ha til Sønderjyllands amtskommune. Det er udtalt i kendelsen, at den øvrige erstatning er tilkendt ejerne med 800 kr. pr. ha under fredningen, dog 8.000 kr. pr. ha for de arealer i fredningsområdets zone I, hvor den nuværende dyrkning påbydes bragt til ophør. Der er ikke tilkendt erstatning vedrørende arealer, der ejes af staten, amtskommunen og Vojens kommune.

Fredningsnævnets kendelse er i medfør af naturfredningslovens § 25 forelagt overfredningsnævnet til efterprøvelse. Erstatningsfastsættelsen er tillige påklaget til overfredningsnævnet af 73 private ejere (vedrørende 74 løbenumre), der næsten alle er repræsenteret af Landskontoret for Landboret.

Landskontoret har særligt under henvisning til beplantningsforbudet og dræningsforbudet i fredningsnævnets kendelse påstået ejerne tilkendt erstatning med 1.200 kr. pr. ha, som ligger i fredningsområdets zone II, medmindre erstatningen forrentes fra fredningssagens rejsning i 1974. Det er herved anført, at tilplantning navnlig på arealerne omkring Stengelmosen ville være en fornuftig landbrugsmæssig drift, ikke mindst fordi flere af ejendommene er ret små, og der er henvist til uvisheden om, hvorvidt der kan opnås fredningsnævnets tilladelse til plantning af læhegn, hvilket især har betydning for arealerne ved Abkær og Hjarup moser. Der er endvidere henvist til den langvarige behandling af fredningssagen, som især har forhindret eller forsinket en påkrævet dræning, og som yderligere har forhindret en ændret arealanvendelse af vådområderne i tiden indtil ikrafttrædelsen i 1979 af den nugældende affattelse af naturfredningslovens § 43.

For de arealer i fredningsområdets zone I, som er omfattet af naturfredningslovens § 43 og ikke anvendes landbrugsmæssigt, har Landskontoret påstået erstatningen forhøjet til 1.250 kr. pr. ha især under henvisning til den betydelige indskrænkning i jagtudøvelsen, som jagtreguleringen i fredningsnævnets kendelse medfører. For de arealer i zone I, som afgræsses og eventuelt gødskes, er erstatningen påstået forhøjet til 8.000 kr. pr. ha under henvisning til, at fredningen afskærer ejerne fra denne benyttelse af arealerne, som har givet udbytter svarende til 35 á 50 % af normal landbrugsjord. For arealer i zone I, som indgår i den landbrugsmæssige omdrift, kan fredningen helt afskære landbrugsmæssig udnyttelse, og erstatningen påstås for disse arealer fastsat til et beløb i nærheden af den erstatning, der ville tilkomme ejerne i tilfælde af arealernes afståelse.

For nogle ejere har Landskontoret nedlagt særlige påstande.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 43 har Landskontoret således påstået erstatningen for afståelse forhøjet til 4 kr. pr. m² og den øvrige fredningserstatning forhøjet med 36.000 kr. på grund af den overdimensionering af driftsbygningerne, som er en følge af, at fredningen reelt formindsker ejendommens jordtilliggende med 19 %.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 57 har Landskontoret påstået erstatningen forhøjet med 120.000 kr. under henvisning til, at arealerne dels indeholder grusforekomster, dels afgiver mulighed for salg af tørvesmuld.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 63 har Landskontoret påstået tilkendelse af 4.000 kr. pr. ha for forhindret opdyrkning af et 2,8 ha stort lyngareal.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 75 har Landskontoret påstået erstat-

ningen forhøjet og bl.a. bestridt, at en del af ejendommen er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2.

For ejeren af ejendommen under lb.nr. 142 har Landskontoret påstået tilkendelse af særlige erstatningsbeløb, hvis fredningen forhindrer gennemførelsen af aktuelle ønsker om dræning, tilplantning på ca. 3 ha til juletræer og pyntegrønt samt etablering af et læhegn.

Landskontoret har endelig for alle de repræsenterede ejere nedlagt påstand om, at ingen ejer tilkendes mindre end 1.000 kr. i erstatning.

Enkelte ejere, der ikke er repræsenteret af Landskontoret, har påstået erstatningen forhøjet og herved især henvist til bestemmelserne om jagt i fredningsnævnets kendelse eller til, at fredningen forhindrer tørvegravning også til eget brug.

I sagens behandling har deltaget 7 af overfredningsnævnets medlemmer.

Overfredningsnævnet skal enstemmigt udtale:

Ved anden afgørelse af dags dato har overfredningsnævnet tiltrådt den omhandlede fredning med visse ændringer i fredningsbestemmelsernes indhold.

En stor del af fredningsområdet er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2, om moser. Efter denne bestemmelse, der trådte i kraft den 1. januar 1979, må tilstanden af et moseareal kun ændres efter tilladelse fra amtsrådet. Dette gælder også den tilstandsændring, der skyldes tørvegravning i begrænset omfang til ejerens eget brug. Der kan ikke tilkendes erstatning, fordi nu også fredningsafgørelsen forbyder en ændring af disse arealers hidtidige tilstand bortset fra tørvegravning uden for Abkær mose til ejerens eget brug. Fredningssagen blev imidlertid rejst allerede i 1974 og har i tiden indtil 1. januar 1979 været den eneste retlige hindring for en tilstandsændring. Fredningserstatning må for disse arealer fastsættes på grundlag af et skøn over sandsynligheden for, at ejerne ville have foretaget tilstandsændringer i denne periode, hvis fredningssagen ikke var rejst. Da der ikke findes tilstrækkeligt grundlag for at vurdere sandsynligheden forskelligt under hensyn til f.eks. arealernes beliggenhed eller størrelse, må erstatning tilkendes med samme beløb pr. ha for alle arealer i fredningsområdet, som er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2. Beløbet fastsættes til 600 kr. pr. ha.

For den øvrige del af fredningsområdet må fredningsbestemmelserne betegnes som lidet byrdefulde for sædvanlig landbrugsdrift, men det kan ikke afvises, at der for nogle af arealerne kan være en mere rentabel drift ved tilplantning til juletræer eller pyntegrønt. Der findes imidlertid ikke til-

strækkeligt grundlag for at fremhæve enkelte arealer i så henseende, og forholdet må tages i betragtning ved en generel forhøjelse af det beløb på 800 kr. pr. ha, som fredningsnævnet har tilkendt. Når tillige den langvarige behandling af fredningssagen tages i betragtning, findes den almindelige fredningserstatning at kunne tilkendes med 1.200 kr. pr. ha areal, der ikke er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2. Der kan ikke tilkendes fredningserstatning under henvisning til manglende mulighed for at udnytte grusforekomster på en ejendom, idet allerede råstofloven fra 1972 har været til hinder for en sådan råstofindvinding.

Ejeren af ejendommen under lb.nr. 75 har ment, at fredningsnævnet med urette har anset en del af ejendommen for at være mose. Som det fremgår af fredningsafgørelsen, har overfredningsnævnet ikke anset det for påkrævet, at der som grundlag for fredningsbestemmelserne foretages en præcis afgrænsning af de arealer, der er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2. For så vidt angår erstatningsfastsættelsen findes den tvivl om afgrænsningen, som er fremsat, at burde føre til, at der tilkendes den pågældende ejer erstatning ud fra den antagelse, at de i så henseende omtvistede arealer ikke er omfattet af den nævnte lovbestemmelse.

Mindre arealer langs den gamle Oksevej er allerede fredet ved overfredningsnævnets kendelse af 29. august 1968. Den nu gennemførte fredning påfører ikke ejerne af disse arealer noget yderligere tab. Det tiltrædes derfor, at fredningsnævnet ikke har tilkendt nogen erstatning vedrørende disse arealer.

Enkelte arealer i fredningsområdets zone I er ikke omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2. Disse arealer er eller kunne når som helst blive sat i landbrugsmæssig omdrift. Da fredningen bestemmer, at alle arealer i zone I skal henligge udyrkede, påføres der ejerne af de nævnte arealer et særligt tab. Det tiltrædes, at erstatningen vedrørende disse opdyrkede eller dyrkningsegne arealer i zone I fastsættes til 8.000 kr. pr. ha. For ejendommen under lb.nr. 43 fremkalder kravet om dyrkningsophør imidlertid et yderligere tab som følge af den overdimensionering af landbrugsbygningerne, som herefter vil foreligge. Det beløb, som en anvendelse af de ovennævnte takster vil føre til, må for denne ejendoms vedkommende derfor forhøjes noget, således som det fremgår af den nedenstående erstatningstilkendelse.

Det findes rimeligt, at erstatningen til den enkelte ejer respektive vedrørende et løbenummer ikke kan udgøre mindre end 1.000 kr.

Det tiltrædes, at der ikke tilkendes erstatning vedrørende arealer i of-

fentligt eje. Erstatning må derimod også tilkendes vedrørende de ejendomme, hvis ejerforhold er ukendt, og erstatningsbeløbene må deponeres i Danmarks Nationalbank i henhold til deponeringsloven.

I fredningsafgørelsen er påbudt fjernelse af en ladebygning på ejendommen under lb.nr. 1. Erstatningen herfor fastsættes i overensstemmelse med ejers påstand til 71.500 kr. De af fredningsnævnet tilkendte erstatningsbeløb for afståelse af arealer til Sønderjyllands amtskommune tiltrædes.

Erstatning tilkendes herefter således, idet de beregnede beløb afrundes, og der tages hensyn til stedfundne ejerskifter:

Lb.nr. 1, Helge Larsen:

6,86 ha á 1.200 kr. .	8.232 kr.	
påbud om nedrivning af ladebygning	<u>71.500 kr.</u>	79.750 kr.

Lb.nr. 2, Jens Hansen:

3,8 ha á 600 kr.	2.280 kr.	
5,87 ha á 1.200 kr.	7.044 kr.	
0,77 ha á 8.000 kr.	<u>6.160 kr.</u>	15.500 kr.

<u>Lb.nr. 3,</u> Staten v/miljøministeriet		0 kr.
--	--	-------

Lb.nr. 4, Carl Juhl:

1,30 ha á 600 kr.	780 kr.	
12,79 ha á 1.200 kr.	15.348 kr.	
0,03 ha á 8.000 kr.	<u>240 kr.</u>	16.400 kr.

<u>Lb.nr. 5,</u> Hans K. Krogstrup		1.000 kr.
------------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 6,</u> Hartvig Hansen		1.000 kr.
---------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 7,</u> Margrethe Møller		1.000 kr.
-----------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 8,</u> Boj Peter Grejsen:		
1,75 ha á 600 kr.		1.050 kr.

<u>Lb.nr. 9,</u> Christian Mortensen		1.000 kr.
--------------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 10,</u> Nis A.U. Schmidt		1.000 kr.
------------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 11,</u> Jørgen R. Nørgaard		1.000 kr.
--------------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 12,</u> Anne Nielsen		1.000 kr.
--------------------------------	--	-----------

Lb.nr. 13, Jens Jørgen Hansen:

1,27 ha á 600 kr.	762 kr.	
0,03 ha á 8.000 kr.	<u>240 kr.</u>	1.000 kr.

<u>Lb.nr. 14,</u>	Georg Arndt som tidligere ejer eller Kaj Moustén Petersen og Bettina Aarestrup til lige deling som nuværende ejere	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 15,</u>	Peter Rossen	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 16,</u>	Johan Peter Friedrichsen	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 17,</u>	Leo K. Iversen	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 18,</u>	Carl Kristoffer Andersen	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 19,</u>	Carl Chr. Kongsted	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 20,</u>	Chr. Nielsen	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 21,</u>	Hans Peter Hansen og Anna Cathrine Nielsen til lige deling	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 22,</u>	Jens Jensen Kræmer	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 23,</u>	Gunnar Nielsen:	
	1,57 ha á 600 kr.	942 kr.
	0,05 ha á 8.000 kr.	<u>400 kr.</u>
		1.350 kr.
<u>Lb.nr. 24,</u>	Peter Holm	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 25,</u>	Hans Peter Sørensen som tidligere ejer eller Preben H. Sørensen som nuværende ejer:	
	1,20 ha á 600 kr.	720 kr.
	0,04 ha á 8.000 kr.	<u>320 kr.</u>
		1.050 kr.
<u>Lb.nr. 26,</u>	Kristine Schmidt:	
	0,23 ha á 600 kr.	138 kr.
	0,15 ha á 8.000 kr.	<u>1.200 kr.</u>
		1.350 kr.
<u>Lb.nr. 27,</u>	Hans Krongård:	
	1,90 ha á 600 kr.	1.140 kr.
	4,41 ha á 1.200 kr.	5.292 kr.
	0,17 ha á 8.000 kr.	<u>1.360 kr.</u>
		7.800 kr.
<u>Lb.nr. 28,</u>	Stig Vejlgård:	
	0,40 ha á 600 kr.	240 kr.
	0,01 ha á 1.200 kr.	12 kr.
	0,10 ha á 8.000 kr.	<u>800 kr.</u>
		1.050 kr.
<u>Lb.nr. 29,</u>	Hans Lauritzen	1.000 kr.
<u>Lb.nr. 30,</u>	Christian Brink og Bjarne Brink til lige deling	1.000 kr.

<u>Lb.nr. 31,</u>	Anders V. Bekker		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 32,</u>	Henning Balle		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 33,</u>	Niels Chr. Juhl som nuværende ejer eller Andreas Tingleff som tidligere ejer		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 34,</u>	Christian Møller		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 35,</u>	Math Jessen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 36,</u>	Ellen M. Gøeg Marek		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 37,</u>	Ejnar Chr. Andersen:		
	0,75 ha á 600 kr.	450 kr.	
	2,20 ha á 1.200 kr.	<u>2.640 kr.</u>	3.100 kr.
<u>Lb.nr. 38,</u>	a) Chr. H. Petersen som medejer		500 kr.
	b) Se under lb.nr. 39		
<u>Lb.nr. 39,</u>	Hans Peter Aagaard:		
	1,06 ha á 600 kr.	636 kr.	
	3,26 ha á 1.200 kr.	<u>3.912 kr.</u>	4.550 kr.
<u>Lb.nr. 40,</u>	Udgået.		
<u>Lb.nr. 41,</u>	Jens Jørn Petersen:		
	1,69 ha á 600 kr.	1.014 kr.	
	4,07 ha á 1.200 kr. (omfatter også matr.nr. 95, Hjarup, tidligere under lb.nr. 60)	<u>4.908 kr.</u>	5.950 kr.
<u>Lb.nr. 42,</u>	Helene Elneff:		
	1,64 ha á 600 kr.	984 kr.	
	0,70 ha á 1.200 kr.	<u>840 kr.</u>	1.850 kr.
<u>Lb.nr. 43,</u>	Aksel Dralle:		
	4,95 ha á 600 kr.	2.970 kr.	
	6,40 ha á 1.200 kr.	7.680 kr.	
	4,55 ha á 8.000 kr.	<u>36.400 kr.</u>	
	ialt	47.050 kr.,	
		der forhøjes til	55.000 kr.
	afståelse af 0,15 ha	<u>5.000 kr.</u>	60.000 kr.
<u>Lb.nr. 44,</u>	Johan Petersen som tid- ligere ejer eller Lauritz Jensen som nuværende ejer:		
	1,00 ha á 600 kr.	600 kr.	
	0,12 ha á 8.000 kr.	<u>960 kr.</u>	1.600 kr.

Lb.nr. 45, Jacob Jensen:

14,82 ha á 600 kr.	8.892 kr.	
3,00 ha á 1.200 kr.	3.600 kr.	
0,10 ha á 8.000 kr.	<u>800 kr.</u>	13.300 kr.

Lb.nr. 46, Peter P. Kruse som tidligere
ejer eller Aksel Dralle som
nuværende ejer:

2,2 ha á 600 kr.	1.332 kr.	
0,29 ha á 8.000 kr.	<u>2.320 kr.</u>	3.650 kr.

Lb.nr. 47og 134 Aksel Rasmussen:

2,03 ha á 600 kr.		1.250 kr.
-------------------	--	-----------

Lb.nr. 48, Chresten Møller og Leif Haas til
lige deling 1.000 kr.

Lb.nr. 49, Kaj Chr. Sørensen 1.000 kr.

Lb.nr. 50, Harald Ahrndt og Karin Ahrndt til
lige deling 1.000 kr.

Lb.nr. 51, Sønderjyllands amtskommune 0 kr.

Lb.nr. 52, Peter Lauritzen som tidligere ejer eller
Kristian Nissen som nuværende ejer 1.000 kr.

Lb.nr. 53, a) Friedrich Markmann som
nuværende ejer:

1,12 ha á 600 kr.	672 kr.	
17,23 ha á 1.200 kr.	20.676 kr.	
2,29 ha á 8.000 kr.	<u>18.320 kr.</u>	39.700 kr.

b) Friedrich Markmann som tidligere ejer
eller Hans Janniksen som nuværende ejer,
for så vidt angår matr.nr 92, Abkær på
1,50 ha á 600 kr.

1.000 kr.

Lb.nr. 54, Anna L. Nørgård 1.000 kr.

Lb.nr. 55, Magnus Nissen 1.000 kr.

Lb.nr. 56, Johs. P. Jespersen 1.000 kr.

Lb.nr. 57, Jacob M. Skov:

0,36 ha á 600 kr.	216 kr.	
7,61 ha á 1.200 kr.	<u>9.132 kr.</u>	9.350 kr.

Lb.nr. 58, Ludvig L. Bonnichsen 1.000 kr.

<u>Lb.nr. 59,</u>	Jens Chr. Jørgensen:		
5,00 ha á 600 kr.		3.000 kr.	
17,10 ha á 1.200 kr.		<u>20.520 kr.</u>	23.550 kr.
<u>Lb.nr. 60,</u>	Vojens kommune		0 kr.
<u>Lb.nr. 61,</u>	A/S Clausen & Sønner:		
3,11 ha á 600 kr.			1.900 kr.
<u>Lb.nr. 62,</u>	Henning Hundebøl:		
9,00 ha á 600 kr.		5.400 kr.	
6,83 ha á 1.200 kr.		<u>8.196 kr.</u>	13.600 kr.
<u>Lb.nr. 63,</u>	Erna Jessen:		
21,73 ha á 1.200 kr.			26.100 kr.
<u>Lb.nr. 64,</u>	Egon Schmidt:		
2,60 ha á 600 kr.		1.560 kr.	
1,91 ha á 1.200 kr.		<u>2.292 kr.</u>	3.850 kr.
<u>Lb.nr. 65,</u>	Agnes Sofie Nielsen:		
2,52 ha á 1.200 kr.			3.050 kr.
<u>Lb.nr. 66,</u>	Wilhelm Hansen:		
3,18 ha á 1.200 kr.			3.850 kr.
<u>Lb.nr. 67,</u>	Christian Schilling:		
1,57 ha á 1.200 kr.			1.900 kr.
<u>Lb.nr. 68,</u>	Niels Peter Jensen som medejer		500 kr.
<u>Lb.nr. 69,</u>	a) Staten v/miljøministeriet		0 kr.
	b) Ove M. Petersen og Lillian Sostack til lige deling, for så vidt angår matr.nr. 160, Hjarup		
1,00 ha á 600 kr.			1.000 kr.
<u>Lb.nr. 70,</u>	Arne Heinsvig:		
7,00 ha á 1.200 kr.		8.400 kr.	
2,17 ha á 600 kr.		<u>1.302 kr.</u>	9.700 kr.
<u>Lb.nr. 71,</u>	Alex Hein Lindahl som tidligere ejer eller Nis Petersen som nuværende ejer:		
1,60 ha á 1.200 kr.			1.950 kr.
<u>Lb.nr. 72,</u>	Laust Sørensen:		
2,02 ha á 1.200 kr.			2.450 kr.

<u>Lb.nr. 73,</u>	Anker M. Hansens bø v/Marie Hansen som tidligere ejer eller Laurits Rudebæk som nuværende ejer:		
	0,52 ha á 600 kr.	312 kr.	
	7,38 ha á 1.200 kr.	<u>8.856 kr.</u>	9.200 kr.
<u>Lb.nr. 74,</u>	Christian Jørgensen:		
	2,01 ha á 1.200 kr.		2.450 kr.
<u>Lb.nr. 75,</u>	Anton Winther:		
	14,37 ha á 1.200 kr. (omfatter også matr.nr. 128, Hjarup)		17.250 kr.
<u>Lb.nr. 76,</u>	Hans Erik Jørgensen:		
	1,02 ha á 600 kr.	612 kr.	
	4,30 ha á 1.200 kr.	<u>5.160 kr.</u>	5.800 kr.
<u>Lb.nr. 77,</u>	Nis J. Tiedemann:		
	3,00 ha á 600 kr.	1.800 kr.	
	1,2 ha á 1.200 kr.	<u>1.440 kr.</u>	3.250 kr.
<u>Lb.nr. 78,</u>	Udgået.		
<u>Lb.nr. 79,</u>	Ilse Prinds		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 80,</u>	Bent Jessen som tidligere ejer eller Peter Sørensen som nuværende ejer		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 81,</u>	Staten v/jordbrugsdirektoratet		0 kr.
<u>Lb.nr. 82,</u>	Marius Kloster		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 83,</u>	Jørgen T. Rasmussen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 84,</u>	Flemming J. Haugård:		
	afståelse af 0,30 ha		7.000 kr.
<u>Lb.nr. 85,</u>	J.M. Lorenzens bo v/gårdejer Jens Jessen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 86,</u>	Niels Hansen Møllers bo v/gårdejer Jens Jessen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 87,</u>	P. Orbesen som tidligere ejer eller Anna Elisabeth Jensen som nuværende ejer		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 88,</u>	C. Jepsen v/Jens Jørgensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 89,</u>	Arne Lage		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 90,</u>	Maren Petersen v/Rødekro kommune		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 91,</u>	Åge Jensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 92,</u>	Sven Åge Nissen		1.000 kr.

<u>Lb.nr. 93,</u>	Marie Antzens bo v/Alfred Bonde		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 94,</u>	Helmuth Larsen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 95,</u>	Svend Åge Christensen, Lars Larsen og Anton Jacobsen til lige deling		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 96,</u>	Chr. P. Jørgensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 97,</u>	Holger P. Lund		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 98,</u>	Anne B. Ørumgård		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 99,</u>	Helge Nissen Hansen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 100,</u>	Adolf Nielsen Holm		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 101,</u>	Peter Nissen Sørensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 102,</u>	Bodil Marie Weber		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 103,</u>	Anna Marie Schaus bo v/Chr. Schau		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 104,</u>	Magnus Gubi		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 105,</u>	Nis Jacob Petersen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 106,</u>	Jørgen Heiselberg		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 107,</u>	Jørgen P. Pedersen:		
	1,29 ha á 600 kr.	774 kr.	
	3,08 ha á 1.200 kr.	<u>3.696 kr.</u>	4.500 kr.
<u>Lb.nr. 108,</u>	Anton M. Schmidt som tid- ligere ejer eller Karsten Lausten som nuværende ejer		
	1,58 ha á 600 kr.	948 kr.	
	6,78 ha á 1.200 kr.	<u>8.136 kr.</u>	9.100 kr.
<u>Lb.nr. 109,</u>	Jenny K. Larsen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 110,</u>	A. Poulsen Iversen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 111,</u>	Poul Jensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 112,</u>	S.H. Brodersen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 113,</u>	Nis Rasmussen som tidligere ejer eller Hans Jørgen B. Chris- tensen som nuværende ejer:		
	1,22 ha á 600 kr.	732 kr.	
	4,58 ha á 1.200 kr.	<u>5.496 kr.</u>	6.250 kr.
<u>Lb.nr. 114,</u>	Peter Gubi og Erling Gubi til lige deling:		
	15,75 ha á 1.200 kr.		18.900 kr.

<u>Lb.nr. 115,</u>	Hans Jørgen B. Christensen:		
	8,01 ha á 1.200 kr.		9.650 kr.
<u>Lb.nr. 116,</u>	Gerhard W. Jensen og Laurentia Jensen til lige deling:		
	20,30 ha á 1.200 kr.		24.400 kr.
<u>Lb.nr. 117,</u>	Frederik J. Skov		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 118,</u>	Karen Petersen som tidligere ejer eller Gert Kajholm som nuværende ejer:		
	1,21 ha á 600 kr.	726 kr.	
	10,83 ha á 1.200	<u>12.996 kr.</u>	13.750 kr.
<u>Lb.nr. 119,</u>	Jens B. Westergård:		
	1,50 ha á 600 kr.	900 kr.	
	0,15 ha á 1.200 kr.	<u>180 kr.</u>	1.100 kr.
<u>Lb.nr. 120,</u>	Jyllands Kreditforening som tidligere ejer eller Anette Jensen som nuværende ejer		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 121,</u>	Udgået.		
<u>Lb.nr. 122,</u>	J. Mehlskov Meyer		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 123,</u>	C. Schrøder-Christensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 124,</u>	Svend Erland Raun og Sv. Erik Raun til lige deling		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 125,</u>	Christian Skott		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 126,</u>	Jyllands Kreditforening som tidligere ejer eller Ib Jensen og Anette Jensen til lige deling som nuværende ejere:		
	1,66 ha á 1.200 kr.		2.000 kr.
<u>Lb.nr. 127,</u>	Axel Johansen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 128,</u>	Andreas Kjeldstrøm		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 129,</u>	Margrethe J. Westergård:		
	2,15 ha á 600 kr.	1.290 kr.	
	2,19 ha á 1.200 kr.	<u>2.628 kr.</u>	3.950 kr.
<u>Lb.nr. 130,</u>	Hans Work:		
	1,26 ha á 1.200 kr.		1.550 kr.

<u>Lb.nr. 131,</u>	Bent Winther som tidligere ejer eller Leif Haas som nuværende ejer:		
	2,60 ha á 600 kr.	1.560 kr.	
	2,14 ha á 1.200 kr.	2.568 kr.	
	0,26 ha á 8.000 kr.	<u>2.080 kr.</u>	6.200 kr.
<u>Lb.nr. 132,</u>	Edith Nymann		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 133,</u>	Udgået.		
<u>Lb.nr. 134,</u>	Se under lb.nr. 47.		
<u>Lb.nr. 135,</u>	Thomas Pedersen som tidligere ejer eller Aage Nielsen som nuværende ejer		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 136,</u>	Thomas F. Marquardt:		
	3,34 ha á 600 kr.	2.004 kr.	
	0,02 ha á 8.000 kr.	<u>160 kr.</u>	2.200 kr.
<u>Lb.nr. 137,</u>	Niels Nielsen Bondesen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 138,</u>	Helle Bjørn Svensson, Gun- ver Hagemann, Anne Skovby og Henrik Bjørn Svensson til lige deling:		
	2,14 ha á 600 kr.	1.284 kr.	
	0,50 ha á 8.000 kr.	<u>4.000 kr.</u>	5.300 kr.
<u>Lb.nr. 139,</u>	Thyge Jensen:		
	4,28 ha á 600 kr.		2.600 kr.
<u>Lb.nr. 140,</u>	Robert Seifried og Carl- Ejnar Seifried:		
	1,99 ha á 600 kr.	1.194 kr.	
	0,14 ha á 8.000 kr.	<u>1.120 kr.</u>	2.350 kr.
	der fordeles med 1.600 kr. til Robert Seifried (matr.nr. 305, Skovby) og med 750 kr. til Carl-Ejnar Seifried (matr.nr. 159, Skovby).		
<u>Lb.nr. 141,</u>	Hans P. Jacobsen:		
	2,60 ha á 600 kr.	1.560 kr.	
	0,27 ha á 8.000 kr.	<u>2.160 kr.</u>	3.750 kr.
<u>Lb.nr. 142,</u>	Flemming Andersen:		
	1,15 ha á 600 kr.	690 kr.	
	4,50 ha á 1.200 kr.	5.400 kr.	
	1,20 ha á 8.000 kr.	<u>9.600 kr.</u>	15.700 kr.

Lb.nr. 143, Niels Peter Wiborg som tidligere ejer eller Christen Overbech Petersen som nuværende ejer:

0,50 ha á 600 kr.	300 kr.	
2,98 ha á 1.200 kr.	<u>3.576 kr.</u>	3.900 kr.

Lb.nr. 144, Kai Dall som tidligere ejer eller Jacob Bonde som nuværende ejer:

1,89 ha á 600 kr.		1.150 kr.
-------------------	--	-----------

Lb.nr. 145, Christian Bruun:

0,87 ha tidligere fredet areal	0 kr.	
0,43 ha á 600 kr.	258 kr.	
5,12 ha á 1.200 kr.	<u>6.144 kr.</u>	6.400 kr.

Lb.nr. 146, Dagny Enemark:

0,20 ha á 600 kr.	120 kr.	
5,24 ha á 1.200 kr.	6.288 kr.	
0,50 ha á 8.000 kr.	<u>4.000 kr.</u>	10.400 kr.

Lb.nr. 147, Se under lb.nr. 149 og 163.

Lb.nr. 148, Anna K. Andersen som tidligere ejer eller Ellen Kirsten Johnsen som nuværende ejer:

2,85 ha á 600 kr.		1.750 kr.
-------------------	--	-----------

Lb.nr. 149
og del af lb.

<u>nr. 147,</u> Boet efter Nis Heisel v/Hakon Thomsen		1.000 kr.
---	--	-----------

Lb.nr. 150, Johanne C. Poulsen:

2,45 ha á 600 kr.		1.500 kr.
-------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 151,</u> Ellen Sofie Heisel		1.000 kr.
---------------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 152,</u> Iver Nissen		1.000 kr.
--------------------------------	--	-----------

<u>Lb.nr. 153,</u> Nis Enemark og Johanne Enemark til lige deling		1.000 kr.
---	--	-----------

<u>Lb.nr. 154,</u> Udgået.		
----------------------------	--	--

<u>Lb.nr. 155,</u> Udgået.		
----------------------------	--	--

Lb.nr. 156, Knud Schmidt:

1,83 ha tidligere fredet areal	0 kr.	
2,18 ha á 600 kr.	1.308 kr.	
7,45 ha á 1.200 kr.	8.940 kr.	
0,22 ha á 8.000 kr.	<u>1.760 kr.</u>	12.000 kr.

<u>Lb.nr. 157,</u>	Hans Pedersen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 158,</u>	Nis J. Petersen:		
2,56 ha tidligere fredet areal		0 kr.	
0,73 ha á 600 kr.		438 kr.	
3,79 ha á 1.200 kr.		4.548 kr.	
0,06 ha á 8.000 kr.		<u>480 kr.</u>	5.500 kr.
<u>Lb.nr. 159,</u>	Kjeld Skov:		
0,90 ha tidligere fredet areal		0 kr.	
0,90 ha á 1.200 kr.		<u>1.080 kr.</u>	1.100 kr.
<u>Lb.nr. 160,</u>	Bendix Kyhl:		
0,57 ha á 600 kr.		342 kr.	
2,12 ha á 1.200 kr.		2.544 kr.	
0,60 ha á 8.000 kr.		<u>4.800 kr.</u>	7.700 kr.
<u>Lb.nr. 161,</u>	Nis Nissen Hoffbeck		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 162,</u>	Carl P. Bruun		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 163</u>			
<u>og del af</u>			
<u>lb.nr. 147,</u>	Kresten Jessen:		
3,48 ha á 600 kr.			2.100 kr.
<u>Lb.nr. 164,</u>	Mads Jochimsen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 165,</u>	Karl M. Mortensen		1.000 kr.
<u>Lb.nr. 166,</u>	Mathias Carstensen:		
6,14 ha á 1.200 kr.			7.400 kr.
<u>Lb.nr. 167,</u>	Overført til lb.nr. 140.		

Erstatningsbeløbene forrentes fra 10. oktober 1983 (datoen for fredningsnævnets kendelse) med en årlig rente, der er 1 % højere end den til enhver tid af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto.

Den til ejeren under lb.nr. 1 anførte erstatning på 71.500 kr. i anledning af påbudet om nedrivning af ladebygning forrentes dog ikke, og dette beløb kan først kræves udbetalt, når Sønderjyllands amtsråd har attesteret, at bygningen er fjernet.

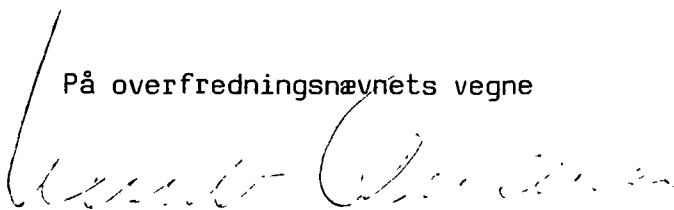
I godtgørelse for sagkyndig bistand under sagens behandling for overfredningsnævnet tillægges der de for Landskontoret for Landboret repræsenterede ejere i alt 30.000 kr., der udbetales direkte til Landskontoret.

Den samlede fredningserstatning på 687.600 kr. med renter og omkostninger udredes med 75 % af staten og 25 % af Sønderjyllands amtskommune.

Overfredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene i sagen kan efter reglerne i naturfredningslovens § 30 påklages til Taksationskommissionen vedrørende Naturfredning, Amaliegade 13, 1256 København K. Klage kan iværksættes af de ejere, der har indbragt fredningsnævnets erstatningsfastsættelse for overfredningsnævnet. Klage kan endvidere iværksættes af de ejere, for hvis vedkommende overfredningsnævnet har nedsat erstatningen eller ændret fredningsbestemmelserne i ugunstig retning. Afgørelsen kan tilige påklages af Miljøministeriet og Sønderjyllands amtsråd. Klagefristen er 4 uger fra den dag, overfredningsnævnets afgørelse er meddelt de pågældende. Størrelsen af de tillagte omkostninger kan dog ikke påklages til Taksationskommissionen, jfr. lovens § 30, stk. 1, 2. punktum.

Det følger af naturfredningslovens § 33, at fredningens gennemførelse er afhængig af, at folketingets finansudvalg giver tilslutning til erstatningens udbetaling.

På overfredningsnævnets vegne

Bendt Andersen
overfredningsnævnets formand

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
VEDRØRENDE NATURFREDNING

REG. NR. 4010

ADRESSE:

AMALIEGADE 13, 1256 KØBENHAVN K
Tlf. 01-11 95 65

Sag nr. 215. Fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne.

Kendelse I:

(Meddelt den 14. april 1986)

Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om erstatning i anledning af fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt, er påklaget til taksationskommissionen vedrørende naturfredning af Aksel Dralle (løbenr. 43), Aksel Rasmussen (løbenr. 47 og 134), Flemming Haugaard (løbenr. 84), Flemming Andersen (løbenr. 142), Christen Overbech Petersen (løbenr. 143) og Christian Bruun (løbenr. 145).

Taksationskommissionen har den 21. marts 1986 besigtiget de fredede arealer og forhandlet med de pågældende ejere.

Under taksationen mødte konsulent, landinspektør Sten W. Laursen, Landskontoret for Landboret, sammen med Aksel Dralle, Christen Overbech Petersen og Carl Bruun, der repræsenterede sønnen Christian Bruun. Med Flemming Andersen mødte advokat Bjarne Ditlevsen, Vojens, ved advokat Erik Berg.

Det blev under taksationen besluttet vedrørende Aksel Dralles ejendom at indhente yderligere oplysninger fra amtsfredningskontoret under Sønderjyllands amt om størrelsen af det i zone I fredede areal, som ikke er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2. Afgørelsen med hensyn til Aksel Dralles erstatningskrav udsættes derfor og vil blive meddelt i en senere kendelse.

ad løbenr. 47 og 134, Aksel Rasmussen.

Ejeren har henvist til, at fredningen berøver ham enhver mulighed for at udnytte arealerne, herunder til tørvegravning. Han kræver derfor en erstatning på 300.000 kr.

Taksationskommissionen finder, at fuldstændig erstatning for fredning af det ialt 2,03 ha store areal, som i det hele er omfattet af naturfredningslovens § 43, stk. 2, er ydet ved det erstatningsbeløb på 1.250 kr., som overfredningsnævnet har fastsat. Kommissionen stadfæster derfor overfredningsnævnets afgørelse.

ad løbenr. 84, Flemming Haugaard.

Ejeren har krævet erstatningen for afståelse af det 0,30 ha store areal, beliggende i zone II, fastsat efter samme takst, som lægges til grund med hensyn til det areal, Aksel Dralle skal afstå.

Taksationskommissionen er enig i, at der ikke er grundlag for at fastsætte erstatningen til Flemming Haugaard efter en lavere takst. Afståelseserstatning til Aksel Dralle vil - i overensstemmelse med hans påstand - blive fastsat til 5.000 kr. svarende til 3,33 kr. pr. m². Erstatningen til Flemming Haugaard forhøjes herefter til 10.000 kr.

ad løbenr. 142, Flemming Andersen.

Ejendommen, der fredes i sin helhed, er en landbrugsejendom på 6,85 ha. Ved 17. alm. vurdering pr. 1. april 1981 udgjorde ejendomsværdien (kontant) 200.000 kr., heraf grundværdi 20.100 kr.

Ejendommen har siden 1973 tilhørt den nuværende ejer. Den var i en del år bortforpagtet og blev drevet som traditionel landbrugsejendom, men har i de senere år stået ubeboet og arealet har henligget udyrket og uanvendt, bortset fra jagtformål. Der er - med overfredningsnævnets dispensation fra fredningsbestemmelserne - iværksat en omfattende ombygning og modernisering af ejendommens stuehus, idet ejeren, der driver tandlægepraksis i Vojens, vil tage bopæl på ejendommen. Ejeren har oplyst, at han påtænker at ophøre med sin praksis inden for en kortere årrække, og det havde været hans tanke at supplere pensionsindtægterne med indtægter fra dyrkning af juletræer og pyntegrønt samt minkavl eller opdræt af hjorte.

På ejerens vegne har advokat Berg påstået fredningserstatningen fastsat til 110.000 kr., idet han har henvist til en af statsautoriseret ejendomsmægler Thomas Bekker, Haderslev, den 20. marts 1986 afgivet vurderingserklæring, hvori det hedder:

".....

Ved nedennævnte vurdering er der ikke taget højde for den omfattende ombygning/modernisering af ejendommens stuehus, der er under udførelse. Ejendommen er med sin størrelse, beliggenhed, 12-14 km syd for Haderslev i smuk natur, et objekt, der tydeligvis tiltrækker køberemner med interesse for produktion af pyntegrønt (juletræer), pelsdyr eller evt. hjorte, alt sammen ting, der efter fredningen er umuliggjort.

Værdiansættelse:

Efter nøje at have gennemgået ejendommen og alle de forhold, der efter mit skøn har betydning for værdiansættelsen, vil jeg vurdere ejendommen til i fri handel uden fredningsdekla-

ration at kunne koste kr. 395.000,00 skriver trehundrede-nitifemtusinde kroner beregnet på KONTANT.

Ved et evt. salg af ejendommen med fredningsdeklaration vil jeg vurdere ejendommens værdi i fri handel til kr. 285.000,00 skriver tohundredeottetifemtusinde kroner beregnet KONTANT.

Der vil således efter mit bedste skøn være påført ejendommen en værdiforringelse på mindst kr. 110.000,00, idet jeg mener, at ejendommen ikke vil være let sælgelig med fredningsdekla-rationen.

.....".

Taksationskommissionen finder, at der ved afgørelsen må ses helt bort fra den citerede ejendomsmæglererklæring. Erklæringen er indhentet ensidigt efter ejers anmodning af 13. marts 1986 og må antages at bygge på et meget løst skøn, idet der ikke synes at være foretaget undersøgelser af ejendommens egnethed til de nævnte produktionsformer eller beregninger over rentabiliteten og indflydelsen heraf på handelsværdien. Ejheller er der gjort noget forsøg på en særskilt bedømmelse af værdien af den igangværende ombygning (bygningsudvidelse) og restaurering, der er af så indgribende karakter, at den vil påvirke ejendommens handelsværdi i såvel fredet som ufredet tilstand.

Ejendommens arealer er meget sandede, og der er både på ejendommen og arealerne rundt om denne vandhuller og moser. Arealerne er derfor meget frostfølsomme, og der vil i hvert fald i tørre somre være behov for kunstig vanding. Det vil derfor, således som taksationskommissionen også kunne konstatere under den almindelige besigtigelse i området, være forbundet med nogen vanskelighed at få selv almindelig rødgran i vækst, medens arealerne må betegnes som absolut uegnede til dyrkning af ædlere pyntegrønts sorter, hvorpå en erhvervsmæssig produktion navnlig måtte baseres.

Ejendommen er efter sin beliggenhed og størrelse samt jordens ringe bonitet af en sådan karakter, at beboelsesmomen-

tet og herlighedsværdien spiller en helt afgørende rolle for handelsværdien. Indretning af ejendommen til pelsdyr- eller hjortefarm ville i betydelig grad kompromittere herlighedsværdien, som også ville forringes ved en mere omfattende tilplantning.

Kommissionen må herefter afvise, at ejendommens almindelige handelsværdi, bortset fra fredningen, ville være gunstigt påvirket af muligheden for plantagedrift med juletrær og pyntegrønt, ligesom man finder at kunne se bort fra, at det skulle bevirke en særlig forringelse af handelsværdien, at så specielle driftsformer som pelsdyr- og hjorteavl, som ejeren ikke havde aktuelle planer om at påbegynde, afskæres ved fredningen.

Efter alt foreliggende finder kommissionen herefter, at fuldstændig erstatning for det af fredningen flydende tab må anses for ydet ved det erstatningsbeløb på 15.700 kr., som overfredningsnævnet har fastsat. Taksationskommissionen stadfæster derfor overfredningsnævnets afgørelse.

ad løbenr. 143, Christen Overbech Petersen.

Ejendommen, der er på 3,48 ha, er bebygget med et fritidshus på ca. 80 m² opført af sten med stråtag og et udhus af træ. Efter det for kommissionen oplyste er landbrugspligten på ejendommen ophævet i 1984. Arealet henligger udyrket og anvendes til rekreative formål, herunder jagt. Ved 17. alm. vurdering pr. 1. april 1981 udgjorde ejendomsværdien (kontant) 140.000 kr., heraf grundværdi 19.500 kr. Ejendommen er erhvervet i 1983 for 304.000 kr.

For ejeren har konsulent Laursen påstået den af overfredningsnævnet fastsatte erstatning på 3.900 kr. forhøjet til 59.196 kr. Forhøjelsen beror på, at der for den del af arealet i zone II, som ikke allerede er tilplantet og som udgør 1,90 ha, påstås erstatning efter en takst på 4.000 kr. pr. ha. Her-

udover påstås en erstatning på 50.000 kr. i anledning af de ved fredningen pålagte bygningsrestriktioner, som - uden undtagelse for erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri - forbyder ny bebyggelse og tilbygning til eksisterende bygninger.

Taksationskommissionen henviser for så vidt angår spørgsmålet om erstatning for beplantningsforbudet til det, der er anført vedrørende løbenr. 142. Der er ikke grundlag for at forhøje den erstatningstakst, overfredningsnævnet har lagt til grund. Når henses til ejendommens størrelse og karakter, er der ikke grundlag for at tilkende særskilt erstatning ud over, hvad der er fastsat af overfredningsnævnet, for bygningsrestriktioner. Herved bemærkes dels, at ejendommens handelsværdi helt afgørende er bestemt ved boligmomentet, dels at det må lægges til grund, at udvidelse af de eksisterende bygninger, uanset fredningen, ikke ville kunne ske uden tilladelse i henhold til by- og landzone-lovens § 9, jfr. § 7. Taksationskommissionen stadfæster derfor overfredningsnævnets afgørelse.

ad løbenr. 145, Christian Bruun

Ejendommen er en landbrugsejendom på 7,52 ha, hvoraf 0,87 ha tidligere er fredet og 5,55 ha fredes ved den nu gennemførte fredning. Ved 17. alm. vurdering pr. 1. april 1981 udgjorde ejendomsværdien (kontant) 350.000 kr., heraf grundværdi 25.800 kr.

Ejendommen anvendes dels til beboelse, dels til traditionelt landbrug, herunder jagt, med tilhørende pelsdyrproduktion i 2 små minkhaller.

For ejeren har konsulent Laursen påstået den af overfredningsnævnet fastsatte erstatning på 6.400 kr. forhøjet til 47.938 kr. Forhøjelsen beror på, at der for 4,12 ha i zone II, som ikke allerede er beplantet, påstås erstatning efter

en takst på 4.000 kr. pr. ha. Herudover påstås en erstatning på 30.000 kr. for manglende mulighed for udbygning af pelsdyrproduktionen på ejendommen. Om sidstnævnte post i erstatningsopgørelsen anføres i den af konsulent Laursen udarbejdede skriftlige påstand:

".....

Oprindeligt var hele ejendommen omfattet af fredningsfor-slaget. På baggrund af et ønske fra ejeren om etablering af en pelsdyrproduktion blev ejendommens bygningslod udtaget af fredningen. Der er nu etableret en pelsdyrproduktion på basis af 80 tæver. Efter hr. Christian Bruuns vurdering er det muligt at udbygge til omkring 200 tæver på den del af ejendommen, der ikke er omfattet af fredningen. Hvis pels-dyravlens skal kunne danne grundlag for en families eksistens, må den ifølge Christian Bruun skulle udbygges til 800 - 1000 tæver. En sådan udbygning er imidlertid forhindret ved fred-ningens bebyggelsesforbud.

Ved en vurdering af hvorledes fredningen påvirker den pågæl-dende ejendoms værdi, må der tages hensyn til det foran an-førte. På den ene side er der i dag etableret en pelsdyr-produktion på basis af 80 tæver. Dette bevirker, at eventu-elle købere, der alene er interesseret i en bolig i natur-skønne omgivelser, vil vige tilbage for at betale den ekstra pris, som er nødvendig for at ejeren kan få dækning for den foretagne investering i pelsdyravl. På den anden side vil personer, der er interesseret i pelsdyravl, vige tilbage for at købe den pågældende ejendom, fordi det ikke er muligt at udbygge produktionsapparatet til mere, end hvad der sva-rer til en mindre bibeskæftigelse. Efter vor vurdering be-virker de foran beskrevne forhold, at ejendommen får en sær-lig værdinedgang på grund af fredningens bygningsbestemmelser. Som det fremgår, har vi vurderet værdinedgangen til 30.000 kr."

Taksationskommissionen henviser for så vidt angår spørgsmålet om erstatning for beplantningsforbudet til det, der er anført

vedrørende løbenr. 142. Der er ikke grundlag for at forhøje den erstatningstakst, overfredningsnævnet har lagt til grund. For så vidt angår spørgsmålet om pelsdyrproduktion på ejendommen bemærkes, at der på den del af ejendommen, som efter ejerens ønske blev udtaget af fredningen, for at han kunne etablere en pelsdyrfarm, er en arealreserve på omkring 3/4 ha, der vil kunne tages i anvendelse til udvidelse af bestanden af minktæver med mindst 120. Der er ikke grundlag for at antage, at ejendommens almindelige handelsværdi forud for fredningen var påvirket i opadgående retning under hensyn til muligheden for i videre omfang at etablere pelsdyrproduktion på ejendommen. Heller ikke ejerens individuelle forhold bevirker, at han har krav på fredningserstatning begrundet i, at han som følge af fredningen afskæres fra at udvide den først flere år efter fredningssagens rejsning påbegyndte produktion ud over, hvad der er mulighed for inden for den ikke fredede del af ejendommen. Den omstændighed, at en køber af ejendommen kan formodes ikke at ville betale for det etablerede minkfarmanlæg, kan ikke begrunde en særskilt fredningserstatning, idet investeringen, der er foretaget efter fredningssagens rejsning og uden, at ejeren havde udsigt til at kunne udvide anlægget på det fredede område, må afskrives over driften. Taksationskommissionen stadfæster herefter overfredningsnævnets afgørelse.

Herefter bestemmes:

Fredningserstatningerne til nedennævnte lodsejere fastsættes

således:

Lb.nr. 47 og 134	Aksel Rasmussen	1.250 kr.
Lb.nr. 84	Flemming Haugaard	10.000 kr.
Lb.nr. 142	Flemming Andersen	15.700 kr.
Lb.nr. 143	Christen Overbech Petersen	3.900 kr.
Lb.nr. 145	Christian Bruun	6.400 kr.

Beløbene forrentes som bestemt i overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985.

Der tillægges de lodsejere, som under taksationen har været repræsenteret af Landskontoret for Landboret (incl. løbenr. 43, Aksel Dralle), 3.000 kr. i sagsomkostninger for taksationskommissionen. Beløbet kan udbetales direkte til Landskontoret.

I sagsomkostninger for taksationskommissionen tillægges der løbenr. 142, Flemming Andersen 1.000 kr.

J. Lunøe

Karl Nielsen

Jens Peder Jensen

FREDNINGSNÆVNET>

REG. NR.

4010

10/10-1983

Den 10. oktober 1983 afsagde fredningsnævnet for
Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds i sag

F. 13/74:

Fredning af Abkær-, Hjarup- og
Stengelmoser i Rødekro og Vojens
kommuner,

sålydende

K E N D E L S E:

Den 17. januar 1974 begærede det daværende fredningsplan-
udvalg for Sønderjyllands amt fredning af Abkær-, Hjarup- og Sten-
gelmoser med tilstø~~de~~ende arealer i Rødekro og Vojens kommuner, ialt
ca. 830 ha. Fredningspåstanden angår følgende matr. nr.e eller de-
le heraf:

Abkær ejerlav, Vedsted sogn: 1-10, 12, 15, 17-18, 20, 23, 27-31,
33, 35, 38, 40, 44-62, 64-67, 71-73, 75-81, 87, 91-93, 96, 100-102,
104, 108-109, 111, 113-115, 117, 119, 121-123, 126-129, 131, 133,

135, 137, 140, 142-143, 147-148, 151-153, 156, 161, 167 og 169.
Skovby ejerlav, Vedsted sogn: 1-2, 5-10, 12-14, 16, 18, 20, 23,
25-28, 32-34, 36-37, 39-40, 47, 57, 59-60, 62, 65-67, 73, 75-76,
80, 83-84, 87, 93, 97, 110-111, 119, 122-123, 125, 127, 134, 140,
143, 149-150, 153, 155, 158-159, 171, 175-177, 192, 195, 202-203,
206, 211, 215, 218, 220, 227-228, 239-240, 270, 286-287, 299, 305
og 309.

Over Jerstal ejerlav, Vedsted sogn: 48.

Hovslund ejerlav, Øster Løgum sogn: 16, 43, 53, 63, 88, 142 og 196.

Nr. Hjarup ejerlav, Øster Løgum sogn: 1-3, 5-8, 11, 14-18, 23-27,
29-30, 37, 42, 45, 47, 49-51, 53, 56-58, 60, 62-77, 79-87, 89-91,
93, 95-96, 98-101, 104-105, 107-108, 111, 113, 121-122, 124, 127-
128, 131, 133-134, 140, 142-144, 146-148, 150-152, 160-161, 164,
174 og 175.

Fredningspåstanden går generelt ud på, at arealerne skal
bevares i deres nuværende tilstand, dog med adgang for frednings-
myndighederne til at foretage pleje af de udyrkede arealer og at
give offentligheden en begrænset adgang til områderne. Fredningens
afgrænsning og indhold har været revideret flere gange, og de area-
ler, som er omfattet af nedenævnte fredningsbestemmelser, udgør nu
540,83 ha, idet land- og skovbrugsarealer mellem Stengelmose og
Hjarupmose er udeladt.

Fredningen har været bekendtgjort i Statstidende den 15.
og 16. august 1974 og i perioden fra den 16. til den 21. august
1974 i diverse lokale blade. Den 12. april 1978 er Danmarks Natur-
fredningsforening indtrådt som medrekvisitent. Fredningsnævnet har
afholdt møder den 12. marts og 1. oktober 1974, den 11. december
1979, den 29. september 1981, den 22. november 1982 og den 17. janu-
ar 1983. De berørte lodsejere har været indkaldt til møderne den 1.
oktober 1974, den 11. december 1979 og den 29. september 1981.

Fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt, Danmarks

Naturfredningsforening, Vojens kommune, Rødekro kommune, Sønderjyllands amtsråd, Naturfredningsrådet, Danmarks geologiske Undersøgelse, statsskovvæsenet, Dansk ornitologisk Forening og konsulenten ved Landbrugsministeriets Vildtforvaltning har givet møde under sagen. Rødekro kommune har erklæret sig som modstander af fredningen, medens de øvrige myndigheder ikke har erklæret sig imod fredningen. De sønderjydske Husmandsforeninger, Fælleslandboforeningen, Haderslev amts landboforening og Landskontoret for Landboret har givet møde for en række lodsejere og har erklæret sig som modstandere af fredningen.

Fredningsnævnet har besigtiget området flere gange. Moserne ligger i et sammenhængende landskabsstrøg, der blandt andet indeholder Oksevejen fra Haderslev og dele af Hærvejen, strækkende sig fra Haderslev Dam i nord over Pamhule, Vedstedområdet med Vedbøl, Vedsted og Rygbjerg søer til Stenhøjområdet vest for Hovslund stationsby. Rekvirenterne har henvist til, at moseområdet må ses som et vigtigt led i en samlet bevaringsplan for de sønderjyske moser, der biologisk, geologisk, botanisk og ornitologisk er særdeles interessante. Områderne indeholder også væsentlige rekreative muligheder for almenheden. En nærmere redegørelse for områderne er fremlagt under sagen.

Fredningsnævnet anser områderne for at have væsentlig betydning for almenheden på grund af deres naturvidenskabelige og landskabsmæssige værdi. I medfør af naturfredningslovens § 1, stk. 2, nr. 1-3, undergives områderne fredning. Fredningens afgrænsning fremgår af vedlagte kortbilag og lodsejerfortegnelse.

Fredningens formål er at bevare de 3 mosers nuværende tilstand og gennem plejeforanstaltninger at genskabe deres oprindelige tilstand som delvis åbne højmoser samt at regulere offentlighedens adgang til moserne.

Hele fredningsområdet ligger i landzone. Selve moseområderne var ved fredningens rejsning ikke omfattet af naturfredningslovens bestemmelser om moser (§43, stk. 2). Fredningsområdet er opdelt i zone I og II og undergives følgende fredningsbestemmelser:

A. Generelle bestemmelser (gældende for både zone I og II).

Bebyggelse:

1. Opførelse eller opstilling af bygninger, skure, master, vindmøller, campingvogne, telte og lign. samt oprettelse af fjerkræ- og pelsdyrfarme og motor- og skydebaner må kun finde sted efter fredningsnævnets forudgående tilladelse.
2. Eksisterende bygninger må genopføres, ombygges og udvides i overensstemmelse med tegninger og beskrivelser, der er godkendt af fredningsnævnet.
3. Teltslagning og opstilling af enkelte campingvogne kan dog uden særlig tilladelse finde sted i tilknytning til hidtige bebyggelsesarealer, i det omfang den almindelige lovgivning ellers tillader det.

Beplantning:

4. Der må ikke foretages beplantninger uden for haver. Levende hegn kan dog plantes eller fjernes med fredningsnævnets forud indhentede tilladelse. Sædvanlige dyrkningsmæssige ændringer inden for en landbrugs- eller skovbrugsdrift kan foretages uden tilladelse. Udvidelse eller flytning af eksisterende beplantede arealer kan kun finde sted efter fredningsnævnets godkendelse.

Terrænforhold:

5. Der må ikke foretages nogen form for ændringer i terrænet hverken ved afgravning eller påfyldning.
6. Tørvegravning og indvinding af spagnum er ikke tilladt. Begrænset tørvegravning til eget brug kan dog under ganske særlige omstændigheder tillades af fredningsnævnet.

7. Der må ikke henlægges affald af nogen art bortset fra oplægning af afskåret grøde og opgravet fyld i forbindelse med vedligeholdelse efter vandløbsregulativet af offentlige og private vandløb eller som følge af fredningsmyndighedernes plejeforanstaltninger.

B. Bestemmelser gældende alene for zone I.

Foruden de generelle bestemmelser (A) gælder følgende særlige bestemmelser for zone I:

Zone I omfatter ca. 208 ha og udgør fredningens kerneområde fordelt i Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser.

Arealforhold:

1. Arealerne skal henligge udyrkede.
2. Arealerne må ikke gødes, kalkes eller sprøjtes med insekt- og plantegift.
3. Der må ikke foretages nogen form for yderligere afvanding, dræning eller oppumpning af overfladevand eller grundvand til markvanding.
4. Under hensyn til pkt. 1 og 2 kan en begrænset afgræsning efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet finde sted.

Plejeforhold:

5. Det tillades Sønderjyllands amtsråd som fredningsmyndighed at foretage arealpleje i overensstemmelse med fredningsformålet, jfr. dog pkt. 6.

Plejen kan f. eks. bestå i hævning af vandstanden i selve moseområderne, rydning af selvsåede buske og træer, afgræsning og slåning af lyng, gravning og retablering af vandhuller, afgræsning med dyr og tildækning eller fjernelse af henkastet affald.

6. Plejen kan først iværksættes efter samråd med de berørte lodsejere og godkendelse af fredningsnævnet.

Såfremt plejeforanstaltningen foretages ved græsning, til-

bydes græsningen de pågældende lodsejere eller øvrige lods-
ejere inden for fredningsområdet.

7. Plejen foretages uden udgift for lodsejerne.

Jagt:

8. Jagt inden for zone I må kun foretages af en lokal jagtforening, og der kan kun være 1 jagtforening for hver af de 3 moser, jfr. dog pkt. 10.

9. Arealer, hvor jagten ikke ønskes foretaget af en lokal jagtforening, skal være fredet for jagt.

10. Fredningsnævnet skal godkende jagtforeningens regler for så vidt angår det omfattede areal i mosen, antal jagter, tidspunkt for disses afholdelse og fastsættelse af et maksimalt antal deltagere i jagten.

De pågældende jagtlige indskrænkninger udformes i samarbejde med de stedlige jagtforeninger og jagtkonsulenten.

11. Der må ikke foretages opdræt og udsætning af ænder og fasaner inden for zone I.

Der kan dog foretages opdræt af ænder inden for de på plan 1 og plan 3 viste arealer i Abkær- og Stengelmoser.

12. Fiskeri i de inden for zone I værende søer og vandløb må ikke finde sted i perioden 1. marts til 1. juli.

C. Bestemmelser gældende alene for zone II.

Foruden de generelle bestemmelser (A) gælder følgende særlige bestemmelser for zone II.

Zone II skal fungere som overgangszone for zone I og udgør ca. 340 ha.

Arealforhold:

1. Arealerne skal i princippet henligge i deres nuværende tilstand.

2. Udyrkede arealer (§ 43 områderne, jfr. ejendomskort i mål 1:4.000) inden for zone II må ikke opdyrkes, men kan af-

græsses og/eller slås som plejeforanstaltning efter fredningsnævnets forudgående tilladelse.

3. Der må ikke uden fredningsnævnets tilladelse foretages yderligere dræning eller indvinding af grundvand til markvanding.
4. Fredningsnævnet skal meddele tilladelse til dræning og indvinding af grundvand til markvanding, såfremt de på kortbilagene viste § 43 områder ikke skades heraf, eller det godtgøres, at der ikke vil ske en uakceptabel udledning af okker. Eksisterende lovlige markvandingsanlæg kan fortsat benyttes i deres nuværende omfang.
5. Det tillades Sønderjyllands amtsråd som frednings- og vandløbsmyndighed efter forudgående tilladelse fra fredningsnævnet og vedkommende lodsejer at foretage gruppeplantning af pil og el langs Sønderåen til overskygning af denne for at forhindre grødevækst.

D. Offentlighedens adgang.

1. Der gives ikke offentligheden yderligere adgang til det fredede område.
2. Fredningsnævnet kan, såfremt den offentlige adgang giver anledning til forhold, der er i strid med fredningens formål for zone I, begrænse denne adgang, jfr. naturfredningslovens § 56.
3. Lodsejere og deres repræsentanter kan uhindret færdes på, til og fra deres ejendom.

E. Forskellige foranstaltninger.

1. Der erhverves et 0,3 ha stort areal af matr. nr. 27 Nr. Hjarup med det formål at give adgang til det gamle vadested ved Lille Immervad.
2. Der erhverves et ca. 1.500 m² stort areal af matr. nr. 15 Abkær til offentlig opholds- og udsigtsplads.

Ejeren vil få stillet det fældede tømmer til rådighed vederlagsfrit på skovningsstedet ved 1. udhugst.

3. Der gives amtsrådet tilladelse som fredningsmyndighed til at etablere et mindre observationsskjul på det erhvervede areal af matr. nr. 15 Abkær.

4. Der gives amtsrådet tilladelse som fredningsmyndighed til at etablere et mindre opholdsareal på amtsrådets ejendom (udstykket areal af matr. nr. 143 Skovby).

5. Alle de erhvervede arealer vil blive forsvarligt afhegnede.

6. De erhvervede arealer af matr. nr. 15 Abkær og matr. nr. 27 Nr. Hjarup overtages af Sønderjyllands amtsråd.

Herefter

b e s t e m m e s:

De ovenfor anførte arealer fredes og undergives fredningsbestemmelser som nærmere beskrevet ovenfor.

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K., efter reglerne i naturfredningslovens § 26. Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Fredningsnævnets afgørelse skal i henhold til naturfredningslovens § 25 indbringes for overfredningsnævnet, idet erstatningerne udgør et beløb, der er større end 100.000 kr.

Lind Larsen

B. Diemer

Thomas Heisel

Nis Mikkelsen

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskränk- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
1	20 Ab	Helge Larsen, Langdyssevej 5, Vojens		6,86	5.490
2	17 Ab	Jens Hansen, Langdyssevej 4, Vojens	0,77	10,34	14.430
	48 Ab	-			
	176 Ab	-			
	87 Sk	-			
	123 Sk	-			
	175 Sk	-			
3	28 Ab	Den danske Stat, Skovstyrelsen, Haderslev		35,64	0
	142 Ab	skovdistrikt			
	314 Sk	-			
	192 Sk	-			
4	23 Ab	Carl Juhl, Langdyssevej 18, Vojens	0,03	14,12	11.540
	135 Ab	-			
	148 Ab	-			
5	101 Ab	Hans K. Kroghstrup, Pottervej 35, Vojens		0,11	100
6	9 Ab	Hartvig Hansen, Langdyssevej 4, Vojens		0,83	660
7	44 Ab	Margrethe Møller, Flensborgvej 36, Aabenraa		0,86	690
	153 Sk	-			
8	31 Ab	Boj P. Grejsen, Vedbølvej 5, Vojens		1,75	1.400
	45 Ab	-			
	91 Ab	-			
9	46 Ab	Ukendt		0,72	0
10	47 Ab	Nis A.U. Schmidt, Fælledsskovvej 3, vojens		0,72	580
11	109 Ab	Jørgen R. Nørgård, Jernhytvej 65, Vojens		1,55	1.240
	126 Ab	-			
12	128 Ab	Anne Nielsen, Hovedgaden 5. Vojens		0,69	550
13	50 Ab	Jens Jørgen Hansen, Grusgravvej 4, Vojens	0,03	1,30	1.280
	111 Ab	-			
14	49 Ab	Georg Arndt, Grusgravvej 2, Vojens		1,05	840

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskrænkninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
15	52 Ab	Peter Rossen, Hovedgaden 17, Vojens		0,63	500
16	53 Ab	J.P. Friedrichen, Sølvejen 1, Vojens	0,02	1,00	960
	62 Ab	-			
17	51 Ab	Leo K. Iversen, Enghavegård, Hoptrup		0,45	360
18	54 Ab	Ukendt		0,27	0
19	55 Ab	Carl Chr. Kongsted, Hovslundvej 2, Haderslev	0,01	0,45	440
	57 Ab	-			
20	56 Ab	Chr. Nielsen, Ll. Vedbølvej 2, Vojens		0,23	180
21	104 Ab	Ukendt		0,50	0
22	58 Ab	Jens Jensen Kramer, Vedbølvej 12, Vojens	0,03	0,75	840
23	59 Ab	Gunnar Nielsen, Ll. Vedbølvej 1, Vojens	0,05	1,62	1.700
	315 Sk	-			
	119 Sk	-			
24	60 Ab	Peter Holm, Vedbølvej 9, Vojens	0,03	0,77	860
25	61 Ab	Hans Peter Sørensen, Vedbølvej 10, Vojens	0,04	1,24	1.310
26	64 Ab	Carlo Schmidt, Tøndervej 10, Vojens	0,15	0,38	1.500
27	1 Ab	Hans Krongård, Ll. Bruunsvej 1, Vojens	0,17	6,48	6.540
	65 Ab	-			
	37 Hj	-			
28	67 Ab	Stig Veilgård, Sydvej 1, Vojens	0,10	0,51	1.210
	69 Ab	-			
	39 Sk	-			
29	66 Ab	Hans Lauritzen, Sønderhedevej 2, Vojens		0,96	770
	71 Ab	-			
30	72 Ab	Christian Brink, Bræåvej 3, Hoptrup		0,37	300
31	13 Ab	Anders N. Bekker, Sønderhedevej 5, Vojens		0,54	430
	73 Ab	-			

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
32	75 Ab 16 Sk	Henning Balle, Vojens Ungdomsskole, Vojens -		1,26	1.010
33	76 Ab 93 Ab	Andreas Tingleff, Jernhytvej 69, Vojens -		1,41	1.130
34	77 Ab	Chr. Møller, Bregnehøjvej 5, Vojens		0,56	450
35	78 Ab	Math. Jessen, Viaduktvej, Vojens		0,17	140
36	94 Ab 114 Ab	Ellen M. Gøeg Harek, Tøndervej 15, Vojens -		0,21	170
37	8 Ab 47 Hj 60 Hj	Ejnar Chr. Andersen, Abkærvej 35, Vojens - -		2,95	2.360
38	38 Ab 80 Ab 81 Ab	Chr. Petersen m.fl., Hovedgaden 124, Vojens - -		0,76	610
39	79 Ab 137 Ab	Hans Peter Ågård, Vojensvej 2, Vojens -		3,94	3.150
40		Udgår			
41	6 Ab 96 Hj	Jens Jørn Petersen, Viaduktvej 4, Vojens -		4,08	3.260
42	113 Ab	Helene Elneff, Abkærvej 106, Vojens		2,34	1.870
43	15 Ab 287 Sk 24 Hj	Aksel Dralle, Marstrupvej 2, Vojens - -	4,55 kr. 5.000 for 0,15	15,90	54.120
44	87 Ab	Johan Petersen, Djernæsvej 52, Hoptrup	0,12	1,12	1.860
45	5 Ab	Jacob Jensen, Viaduktvej 9, Vojens	0,10	17,92	15.140
46	10 Ab	Peter P. Kruse, Marstrupvej 4, Vojens	0,29	2,51	4.330
47	96 Ab	Aksel Rasmussen, Skovbylundvej 6, Vojens		0,80	640
48	89 Ab	Ukendt		0,21	0
49	30 Ab	Kaj Chr. Sørensen, Pottervej 13, Vojens		0,86	690
50	129 Ab	Harald Åhrndt, Grusgravvej 1, Vojens		0,46	370

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskrænk- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
51	29 Ab 1 Sk 93 Sk 143 Sk 215 Sk 34 Sk del af 4 Ab	Sønderjyllands amtsråd - - - - - -		12,67	0
52	33 Ab	Peter Lauritzen, Ll. Vedbølvej 6, Vojens		0,65	520
53	92 Ab 26 Sk 140 Sk 206 Sk	Johs. Markmann, Marstrupvej 8, Vojens - - -	2,29	22,14	36.030
54	127 Ab	Anne Nørgård, Over Jerstalvej 238, Agerskov		0,45	360
55	120 Ab	Magnus Nissen, Jernhytvej 44, Vojens		0,45	360
56	121 Ab	J. P. Jespersen, Vismarlundvej 7, Vojens		0,33	260
57	122 Ab 127 Hj 148 Hj	Jacob M. Skov, Pottervej 1, Vojens - -		7,97	6.380
58	123 Ab	L. J. Bonnichsen, Vojensvej 4, Vojens		0,39	310
59	161 Ab 49 Hj	Jens Chr. Jørgensen, Marstrupvej 1, Vojens -		22,10	17.680
60	41 Ab 95 Hj 48 Ov	Vojens kommune - -		2,13	0
61	108 Ab	a/s Clausen og Sønner, Gl. Ullerupvej 20, Skærbæk		3,11	2.490
62	7 Ab	Henning Hundebøl, Abkærvej 104, Vojens		15,83	12.660

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
63	4 Ab 153 Ab 45 Hj	Erna Jessen, Viaduktvej 2, Vojens - -		21,73	17.380
64	3 Ab	Egon Schmidt, Fuglsangvej 2, Vojens		4,51	3.610
65	117 Ab	Agnes Sofie Nielsen, Thorsbjerggade 2, Vojens		2,52	2.020
66	119 Ab	Wilhelm Hansen, Vojensvej 3, Vojens		3,18	2.540
67	131 Ab	Chr. Schilling, Langdyssevej 12, Vojens		1,57	1.260
68	104 Hj	Niels Peter Jensen, Heimdalsbrovej, Vojens		0,25	200
69	26 Hj 90 Hj 98 Hj 99 Hj 100 Hj 104 Hj 64 Hj 89 Hj 144 Hj 160 Hj	Den danske Stat, Skovstyrelsen, Aabenraa - skovdistrikt - - - - (½ parten se lb.nr. 68) - - - -		5,66	0
70	18 Hj 65 Hj 147 Hj	Arne Heinsvig, Strandhjørnskovvej 3, Vojens - -		9,17	7.340
71	150 Hj	Alex Hein Lindahl, Viaduktvej 1, Vojens		1,60	1.280
72	151 Hj	Laust Sørensen, Strandelhjørn, Vojens		2,02	1.620
73	75 Hj 83 Hj 152 Hj	Anker M. Hansen, Strandehjørnvej 18, Vojens - -		7,90	6.320
74	149 Hj	Christian Jørgensen, Strandhjørnskovvej 11, 6500 Vojens		2,01	1.610
75	1 Hj	Anton Winther, Nr. Hjarupvej 34, Rødekro		13,10	10.480
76	23 Hj 29 Hj	Hans E. Jørgensen, Foldingbrovej 14, Rødekro -		5,32	4.260

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
77	68 Hj 111 Hj 121 Hj	Nis J. Tiedemann, Foldingbrovej 11, Rødekro - -		4,20	3.360
78	Udgår	se nr. 69			
79	74 Hj	Ilse Prinds, Lilholdtvej 41, Skrydstrup		0,59	470
80	53 Hj	Sigrid Jessen, Nygade 10, Vedsted, Vojens		0,62	500
81	56 Hj 128 Hj 47 Sk 65 Sk 97 Sk 202 Sk 203 Sk del af 143 Sk	Jordbrugsdirektoratet, Tønder - - - - - - -		11,66	0
82	140 Hj	Marius Kloster, Hovedgaden 105, Vojens		0,67	540
83	51 Hj 107 Hj	Jørgen T. Rasmussen, Aalkærvænget 32, Højby, F. -		0,69	550
84	27 Hj	Flemming J. Haugård, Strandelhjørnvej 16, Vojens	0,30		7.000
85	86 Hj	J. M. Lorenzens bo v. gårdejer Jens Jessen,		0,25	400
86	87 Hj	Elmegårdsvej 2, Vojens		0,25	
87	81 Hj	P. Orbesen, Thorsbjergvej 3, O. Jerstal		1,03	820
88	79 Hj	C. Jepsen v. H.P. Jørgense, Hovedgaden 29, O.Jerstal, Vojens		0,64	510
89	77 Hj	Arne Lage, Strandelhjørnvej 15, Vojens		0,32	260
90	80 Hj	Ukendt		0,32	0

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
91	82 Hj	Åge Jensen, Østre Lilholdtvej 4, Vojens		0,52	420
92	62 Hj	Svend Åge Nissen, Jernhytvej 79, Vojens		0,51	410
93	63 Hj	Ukendt		0,52	0
94	142 Hj	Helmuth Larsen, Thorsbjergvej 1, O. Jerstal		1,55	1.240
95	126 Hj	Svend Åge Christensen, Kolding Landevej 132, Taps		1,25	1.000
96	66 Hj	Chr. P. Jørgensen, Rugbjergvej 2, Rødekro		0,52	420
97	67 Hj	Holger Lund, Strandelhjørnskovvej 7, Vojens		0,52	420
98	101 Hj	Anne B. Ørumgård, Knokbjerg 19, Marstrup		0,36	290
99	57 Hj 71 Hj	Helge Nissen Hansen, Jernhytvej 50, Arnitlund -		0,94	750
100	58 Hj	Adolf Niels Holm, Abkærvej 7, O. Jerstal		0,42	340
101	76 Hj	Peter Sørensen, Thorsbjergvej 2, O. Jerstal		1,29	1.030
102	69 Hj	P. J. Weber, Hovedgaden 61, O. Jerstal		0,39	310
103	70 Hj	Anne Marie Skov, Østergade 52, Vojens		0,77	620
104	143 Hj	Magnus Gubi, Træhedevej 9, N. Jerstal		0,72	580
105	122 Hj	Nis Perersen, Jernhytvej 77, Vojens		0,51	410
106	123 Hj	Jørgen Heiselbjerg, O. Jerstalvej 213, Vojens		0,51	410
107	6 Hj 124 Hj	Jørgen P. Pedersen, Nr. Hjarupvej 32, Rødekro -		4,37	3.500
108	113 Hj 174 Hj	Anton M. Schmidt, Foldingbrovej 34, Rødekro -		8,36	6.690
109	73 Hj	Jenny K. Larsen, Galstedvej 29, Bevtoft		0,52	420
110	72 Hj	A. Poulsen Iversen, Rugbjergvej 22, Rødekro		0,52	420

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger	Under fredning	Erstatning
			Areal zone I ha	ha	kr.
111	105 Hj	Poul Jensen, Neder Jerstal, Vojens		0,63	500
112	42 Hj	S.H. Brodersen, Nr. Hjarup Bygade 10, Rødekro		0,39	310
113	84 Hj	Nis Rasmussen, Nr. Hjarupvej 15, Rødekro		5,80	4.640
114	8 Hj	Peter Gubi, Nr. Hjarupvej 30, Rødekro		15,75	12.600
	17 Hj	-			
	164 Hj	-			
115	5 Hj	H.J.B. Christensen, Nr. Hjarupvej 6, Rødekro		8,01	6.410
116	3 Hj	Gerhard W. Jensen, Nr. Hjarup Bygade 6, Røde-		20,30	16.240
	93 Hj	-			
	161 Hj	-			
	175 Hj	-			
117	30 Hj	Ukendt		0,08	0
118	50 Hj	Karen Petersen, Foldingbrovej 27, Rødekro		12,04	9.630
	85 Hj	-			
	175 Ab	-			
119	2 Hj	Jens Westergård, Foldingbrovej 26, Rødekro		1,65	1.320
120	134 Hj	Bent Søberg, Nr. Hjarupvej 25, Rødekro		4,37	3.500
121		Udgår se nr. 69			
122	25 Hj	J. Mehlskov Meyer, Foldingbrovej 8, Rødekro		0,53	420
123	146 Hj	C. Schrøder-Christensen, Rugbjergvej 10, Rødekro		0,32	260
124	108 Hj	Svend Raun, Nr. Hjarupvej 3, Rødekro		0,50	400
125	16 Hj	Christian Chr. Skott, Stenhøjvej 9, Rødekro		0,32	260
126	7 Hj	Jyllands Kreditforening, Åstrup 13, Haderslev		1,66	1.330
127	91 Hj	Aksel Johansen, Foldingbrovej 30, Rødekro		1,30	1.040
128	131 Hj	Andreas Kjeldstrøm, Nr. Hjarupvej 39, Rødekro		0,48	380

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskrænk- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
129	133 Hj	M.J. Westergård, Tingvej 16, Rise Hjarup, Aabenraa		4,34	3.470
130	22 Hj	Hans Work, Damgårdvej 12, Rødekro		1,26	1.010
131	25 Sk	Bent Winther, Skovbyringen 2, Vojens	0,26	5,00	5.780
132	84 Sk 111 Sk	Edith Nymann, Ribevej 8b, 6100 Haderslev -		1,48	1.180
133		Udgår			
134	23 Sk	Aksel Rasmussen		1,23	980
135	73 Sk	Thomas Pedersen, Skovbyvej 8, Vojens		1,24	990
136	60 Sk 149 Sk	Thomas F. Marquardt, Marstrupvej 6, Vojens -	0,02	3,36	2.850
137	80 Sk	Ukendt			
138	37 Sk 171 Sk	Karsten Svensson, Floradalen 29, Virum -	0,5	2,64	6.110
139	6 Sk 14 Sk	Thyge Jensen, Gønnervej 9, Vojens -		4,28	3.420
140	159 Sk 305 Sk	Robert Seifried, Brunbjergvej 5, Vojens -	0,14	2,13	2.920
141	13 Sk	Hans P. Jacobsen, Brunbjergvej 7, Vojens	0,27	2,87	4.450
142	57 Sk	Flemming Andersen, Kirkevej 14, Sommersted	1,20	6,85	15.080
143	33 Sk 110 Sk	Niels Peter Wiborg, Skibbrogade 6d, Haderslev -		3,48	2.780

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
144	5 Sk	Kai Dall, Skovbylundvej 3, Vojens		1,89	1.510
145	67 Sk	Christian Bruun, Hørvejen 12, Vojens		(6,42-0,87)	4.440
146	32 Sk	Niels Enemark, Gl. Abkarvej 3, Vojens	0,50	6,69	9.350
147	8 Sk	Jes Hejsel, Skovby Bygade 14, Vojens		2,93	2.340
	127 Sk	-			
148	10 Sk	Anna K. Andersen, Bregndetvej 1, Vojens		2,85	2.280
	211 Sk	-			
149	28 Sk	Nis Hejsel, Skovby Bygade 21, Vojens		1,22	980
	158 Sk	-			
	177 Sk	-			
150	9 Sk	Johanne C. Poulsen, Sdr. Ottingsgade 139, Haderslev		2,45	1.970
151	286 Sk	Ellen Sofie Hejsel, Skovby Bygade 4, Vojens		1,09	870
152	66 Sk	Iver Nissen, Gennervej 4, Vojens		1,17	940
153	122 Sk	Nis Enemark, Hørvejen 6, Vojens		0,10	80
154	del af				
	143 Sk	Udgår se nr. 81			
155		Udgår			
156	220 Sk	Knud Schmidt, Lyngvej 9, Vojens	0,22	(11,68 - 1,83)	9.640
	20 Sk	-			
	176 Sk	-			
	240 Sk	-			
157	62 Sk	Hans Petersen, Hørvejen 2, Vojens		0,17	140
158	59 Sk	Nis J. Petersen, Hørvejen 12, Vojens	0,06	(7,14 - 2,56)	4.140
	76 Sk	-			
159	239 Sk	Kjeld Skov, Hørvejen 2, Vojens		(1,80 - 0,90)	720
		(Bemærk - arealer består af tidligere fredede arealer langs Hørvejen)			

Lb.nr.	Matr.nr.	Navn	Dyrkningsindskræn- ninger Areal zone I ha	Under fredning ha	Erstatning kr.
160	83 Sk 150 Sk 155 Sk	Bendix Kyhl, Kyhlsvej 2, Vojens - -	0,6	3,29	7.430
161	125 Sk	Ukendt		0,10	0
162	7 Sk 195 Sk	Carl P. Bruun, Skovby Bygade 8, Vojens -		1,19	950
163	12 Sk	Kresten Jessen, Skovby Bygade 23, Vojens		0,78	620
164	40 Sk	Mads Jochimsen, Tøndervej 79, Vojens		0,81	650
165	75 Sk	Karl M. Mortensen, Skovbyvej 35, Vojens		0,71	570
166	18 Sk	Mathias Carstensen, Skovbylundvej, Vojens		6,14	4.910
		Ialt	12,45	540,83	483.850

Den 10. oktober 1983 afsagde fredningsnævnet for Sønderjyllands amts nordlige fredningskreds i sag

F. 13/74

Fredning af Abkær-, Hjarup- og
Stengelmoser i Rødekro og
Vojens kommuner,

sålydende

K E N D E L S E:

Ved en samtidig hermed afsagt kendelse har fredningsnævnet bestemt, at 540,83 ha i Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser undergives fredning. Området fremgår af vedhæftede kortbilag i mål 1:4000 og 1:25000 og lodsejerfortegnelse.

De sønderjydske Husmandsforeninger, Udvalget for Landboret og Landskontoret for Landboret har på en række lodsejeres vegne fremsat nærmere opgjorte erstatningskrav. Endvidere har enkelte lodsejere fremsat nærmere opgjorte erstatningskrav. Statskovvæsenet, Haderslev og Åbenrå skovdistrikter, har oplyst, at der ikke vil blive fremsat erstatningskrav for fredede arealer,

der henhører under de anførte distrikter.

Fredningsnævnet har vedtaget at yde erstatning på generelt 800 kr. pr. ha. For dyrkningsindskrækning og landskabspleje vedrørende græsningsarealer i zone I tilkendes 8.000 kr. pr. ha. Arealerne fremgår nærmere af den vedhæftede lodsejerfortegnelse. Der betales 5.000 kr. for 1500 m² til udsigtsplads til Aksel Dralle (lodsejer nr. 43), 7.000 kr. for 0,3 ha areal ved Vester Immervad til offentligt opholdsareal til Flemming Haugård (lodsejer nr. 84). Arealerne overtages af amtsrådet.

Erstatningsbeløbene fremgår af vedhæftede lodsejerfortegnelse.

Til en række lodsejere ved De sønderjydske Husmandsforeninger, Udvalget for Landboret, Guldagervej 2, Løgumkloster, betales sagsomkostninger med 1.800 kr.

Til en række lodsejere ved Landskontoret for Landboret, Kongsgårdsvej 28, Viby J., betales sagsomkostninger med 10.000 kr.

Herefter

b e s t e m m e s :

Der udbetales fredningserstatning på ialt 483.850 kr., som det fremgår af vedhæftede lodsejerfortegnelse. Erstatningsbeløbene forrentes efter naturfredningslovens § 19, stk. 4, fra datoen for fredningsnævnets afgørelse med en årlig rente, der er 1% større end den af Danmarks Nationalbank til enhver tid fastsatte diskonto. Der udbetales sagsomkostningsbeløb på ialt 11.800 kr. jfr. ovenfor.

Beløbene betales med 3/4 af staten og 1/4 af Sønderjyllands amtsråd.

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K., efter reglerne i naturfredningslovens § 26. Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Fredningsnævnets afgørelse skal i henhold til naturfredningslovens § 25 indbringes for overfredningsnævnet, idet erstatningerne udgør et beløb, der er større end 100.000 kr.

Lind Larsen

B. Diemer

Thomas Heisel

Nis Mikkelsen

KORT>

Udarbejdet af
Sønderjyllands amtskommune
til brug ved fredningssager.
tilladelse (A83).
(Geodætisk Institut Copyright)

OVERSIGTSKORT Udsnit af kortblad 1212 III NØ

1: 25 000

1000 m 500 m 0 1 2 km

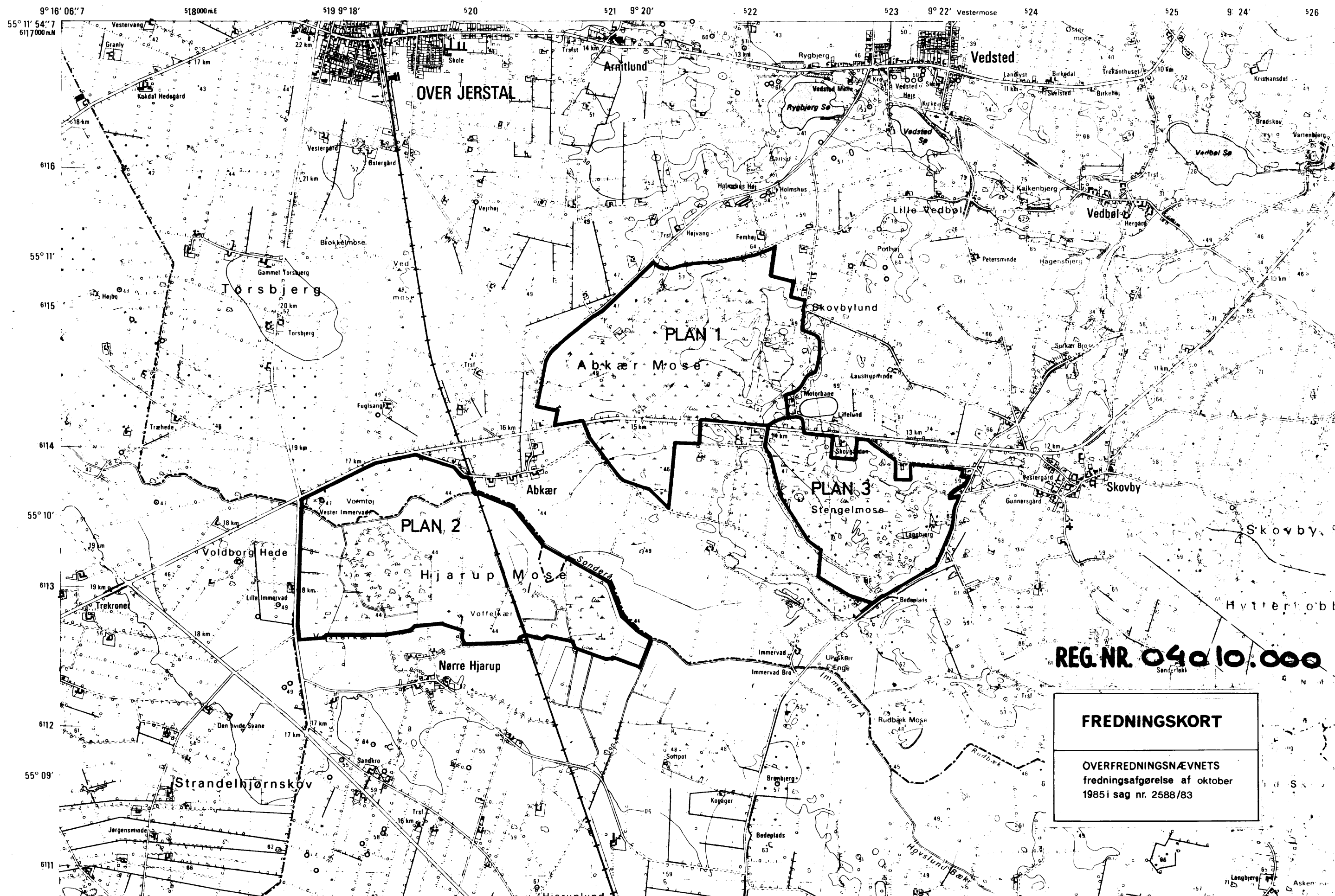
4 CM KORT

ABKÆR MOSE, HJARUP MOSE, STENGELMOSE.

Vojens og Rødekro kommuner
Sønderjyllands amt.
Juli 1981

REG. NR. 4010

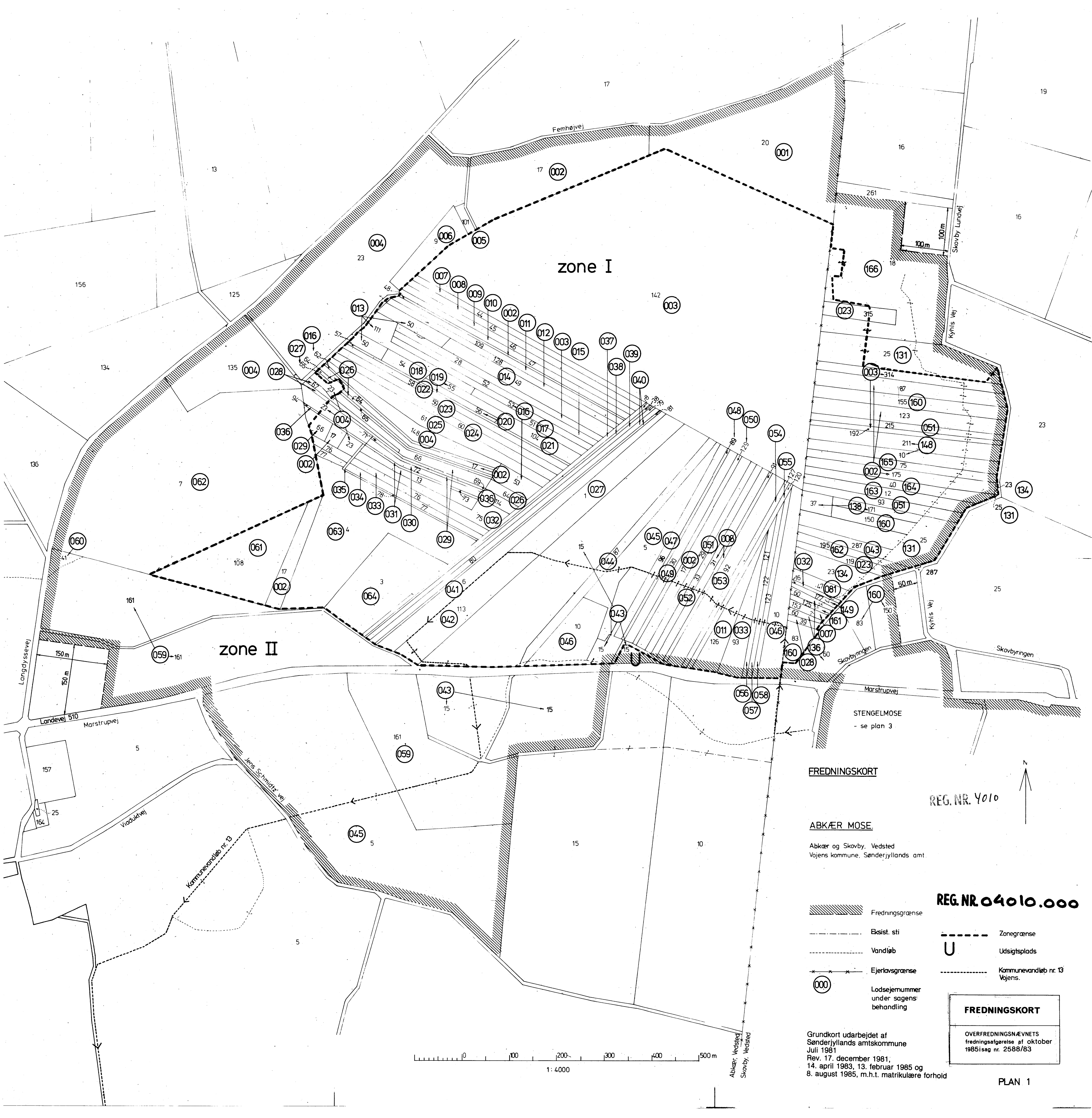
Rev. april 1983, 13 februar 1985. 8. august 1985

REG. NR. 04010.000

FREDNINGSKORT

OVERFREDNINGSNÆVNETS
fredningsafgørelse af oktober
1985 i sag nr. 2588/83

zone I

zone II

FREDNINGSKORT

REG. NR. 4010

ABKÆR MOSE

Abkær og Skovby, Vedsted
Vojens kommune, Sønderjyllands amt

REG. NR. 04010.000

	Fredningsgrænse		Zonegrænse
	Ekist. sti		Udsigtsplads
	Vandløb		Kommunevandløb nr. 13 Vojens.
	Ejerlavsgrense		
	Lodsejenummer under sagens behandling		

FREDNINGSKORT
OVERFREDNINGSNÆVNETS
fredningsafgørelse af oktober
1985 i sag nr. 2588/83

Grundkort udarbejdet af
Sønderjyllands amtskommune
Juli 1981
Rev. 17. december 1981,
14. april 1983, 13. februar 1985 og
8. august 1985, m.h.t. matrikulære forhold

PLAN 1

FREDNINGSKORT

HJARUP MOSE

Nr. Hjarup, Øster Løgum.
Rødekro kommune, Sønderjyllands amt

Over Jerstal, Vedsted
Vojens kommune, Sønderjyllands amt.

- Fredningsgrænse
- Eksist. sti
- vandløb
- Ejerlavsgrense
- Lodsejnummer anvendt under sagens behandling
- Beskyttelseslinje omkring fredet fortidsminde
- Zonegrænse
- Offentligt parkeringsareal
- opholdsareal

P
O

REG. NR. 04010.000

FREDNINGSKORT

OVERFREDNINGSNÆVNETS
fredningsafgørelse af oktober
1985 i sag nr. 2588/83

Grundkort udarbejdet af
Sønderjyllands amtskommune
Juli 1981
Rev. 17. december 1981,
14. april 1983, 13. februar 1985 og
8. august 1985, m.h.t. matrikulære forhold

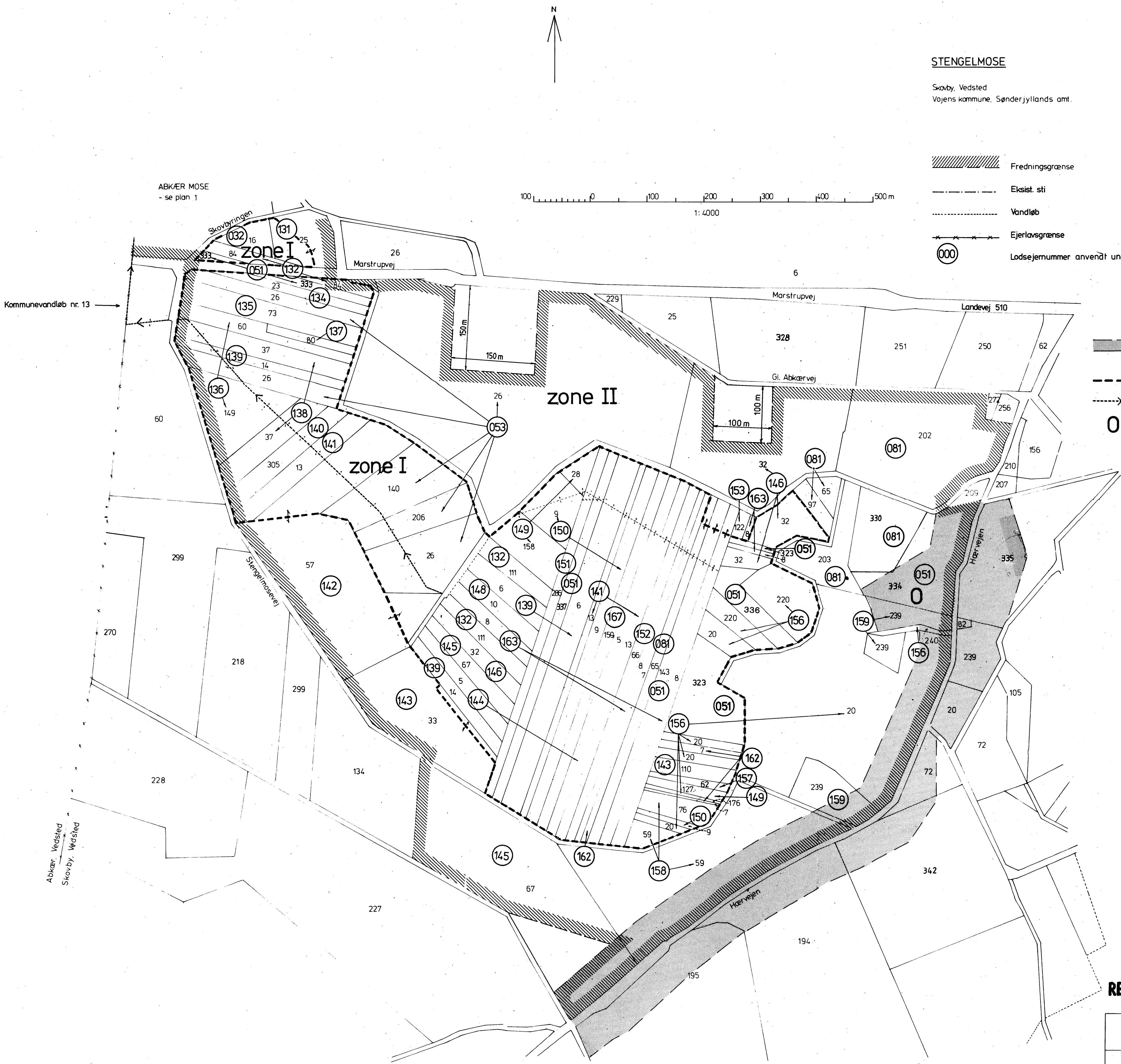
FREDNINGSKORT

STENGELMOSE

Skovby, Vedsted
Vojens kommune, Sønderjyllands amt.

- Fredningsgrænse
- Eksist. sti
- Vandløb
- Ejerlavsgrense
- Lodsejnummer anvendt under sagens behandling

- Fredet ved overfredningsnævnets kendelse af 29. august 1968
- Zonegrænse
- Kommunevandløb nr. 13 Vojens
- Opholdsareal

FREDNINGSKORT

OVERFREDNINGSNÆVNETS
fredningsafgørelse af oktober
1985 i sag nr. 2588/83

Grundkort udarbejdet af
Sønderjyllands amtskommune
Juli 1981
Rev. 17. december 1981,
14. april 1983, 13. februar 1985 og
8. august 1985, m.h.t. matrikulære forhold

1: 25 000

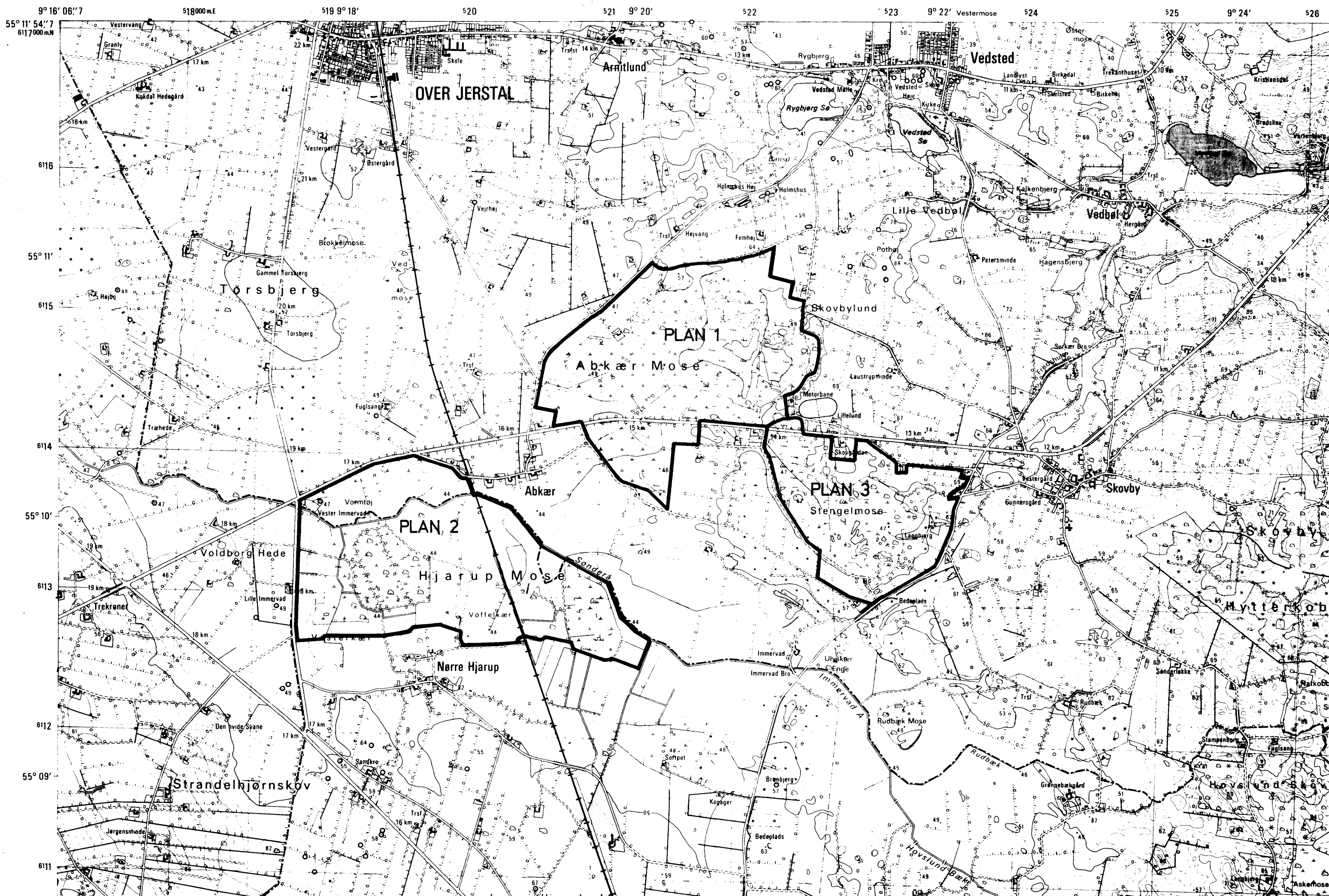
ABKÆR MOSE, HJARUP MOSE, STENGELMOSE.

Vojens og Rødekro kommuner
Sønderjyllands amt.
Juli 1981
Rev. april 1983

REG. NR. 4010

REG. NR. 4010

4 CM KORT

FREDNINGSKORT

ABKÆR MOSE

Abkær og Skovby, Vedsted
Vojens kommune, Sønderjyllands amt

	Fredningsgrænse		Vådområde, naturfredningsloven § 43
	Ekst. sti		Zonegrænse
	Vandløb		Udsigtsplads
	Ejerlavgrænse		Kommunevandløb nr. 23 Vojens.
	Lodsejersnummer		Område med tilladt andepdræt

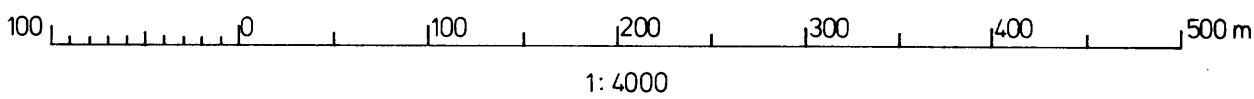
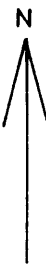
REG. NR. 4010

Grundkort udarbejdet af
Sønderjyllands amtskommune
Juli 1981
Rev. 14. april 1983

FREDNINGSKORT

STENGELMOSE

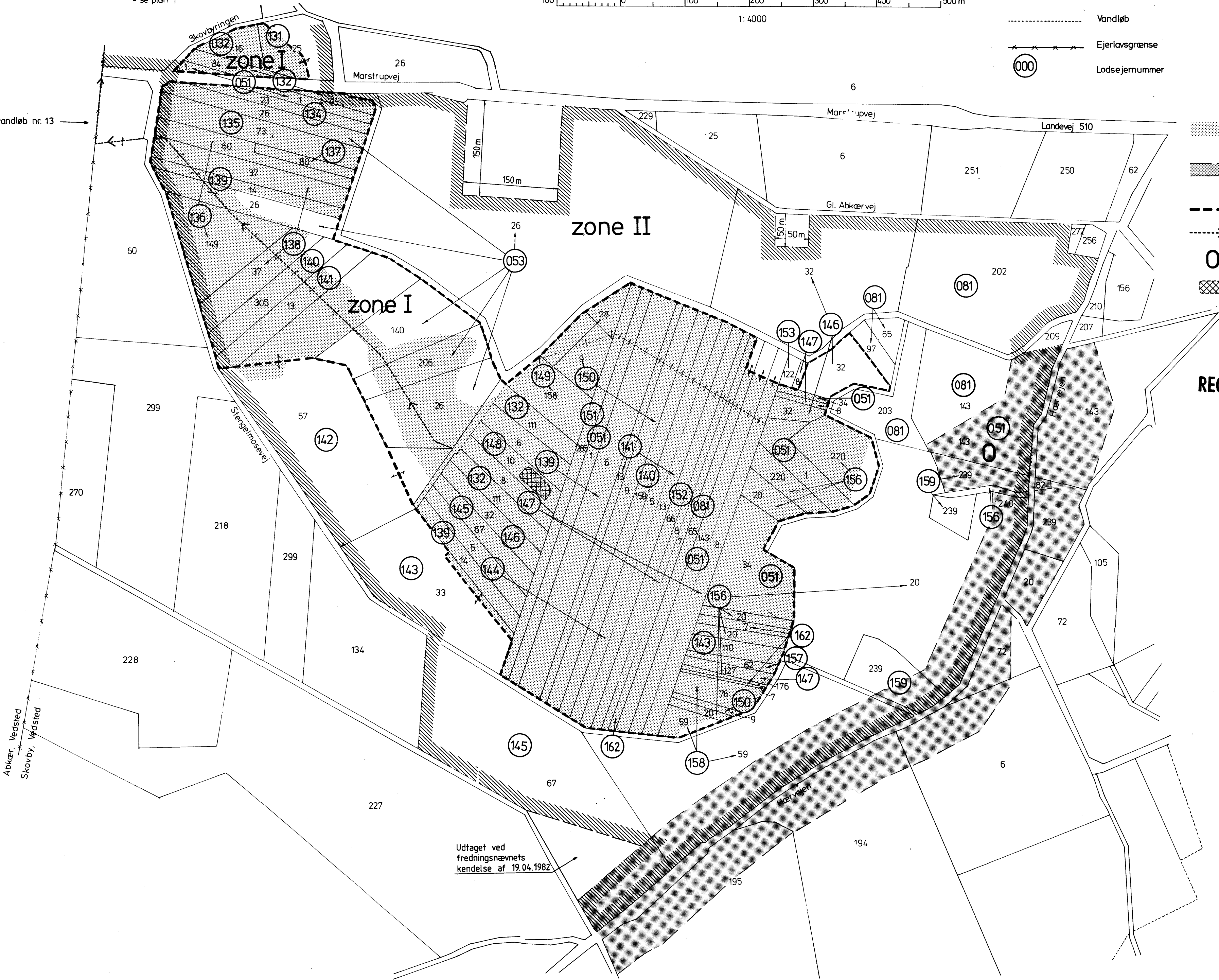
Skovby, Vedsted
Vojens kommune, Sønderjyllands amt.

- Fredningsgrænse
- Eksist. sti
- Vandløb
- Ejersgrænse
- Lodsejnummer

ABKÆR MOSE
- se plan 1

Kommunevandløb nr. 13

REG. NR. 4010

- Vådområde, naturfredningsloven 5.43
- Fredet ved overfredningsnævnets kendelse af 29. august 1968
- Zonegrænse
- Kommunevandløb nr. 13 Vojens
- Opholdsareal
- Område med tilladt andepdræt

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 04010.00

Dispensationer i perioden: 22-08-1984 - 09-02-2005

Naturfredningsnævnet for Sønderjyllands
amts nordlige fredningskreds

civildommerkontoret, Gammelting 2,
~~xxx Dommerkontoret~~ 6100 Haderslev.
~~Skriverkontor~~ tlf. (04) 523802
~~2200 Aabenraa~~
~~Telefax (04) 622272~~

REG. NR. 4010

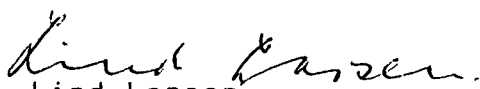
Den 22. august 1984.
J.nr. FR. 108/84

Ved skrivelse af maj 1984 har Anna og Nis Petersen, Hærvej 10B, Skovby, Vojens, ansøgt om dispensation fra naturfredningsloven, jfr. fredningskendelsen for Abkær-, Hjarup- og Stengelmose punkt A 4, til fornyelse og genplantning af eksisterende hvidgranshegn på deres landbrugsejendom, matr. nr. 59, Skovby, Vedsted.

Sønderjyllands amtskommune, fredningsafdelingen, har be-
sigtiget og drøftet hegnsplantningen med ansøgerne og kan anbefale,
at de på vedhæftede kortbilag viste 4 eksisterende nordvest-sydøst-
gående hegn fornyes og genplantes enten som et enrækket løvtræs-
hegn eller som et trerækket løvtræshegn efter Hedeselskabets ret-
ningslinier.

Et af fru Anna Petersen ønsket hegn plantet langs Hærve-
jen og Stengelmosevej kan ikke anbefales, idet disse hegn på læn-
gere sigt vil afskære udsigten fra Hærvejen ud over Stengelmose.

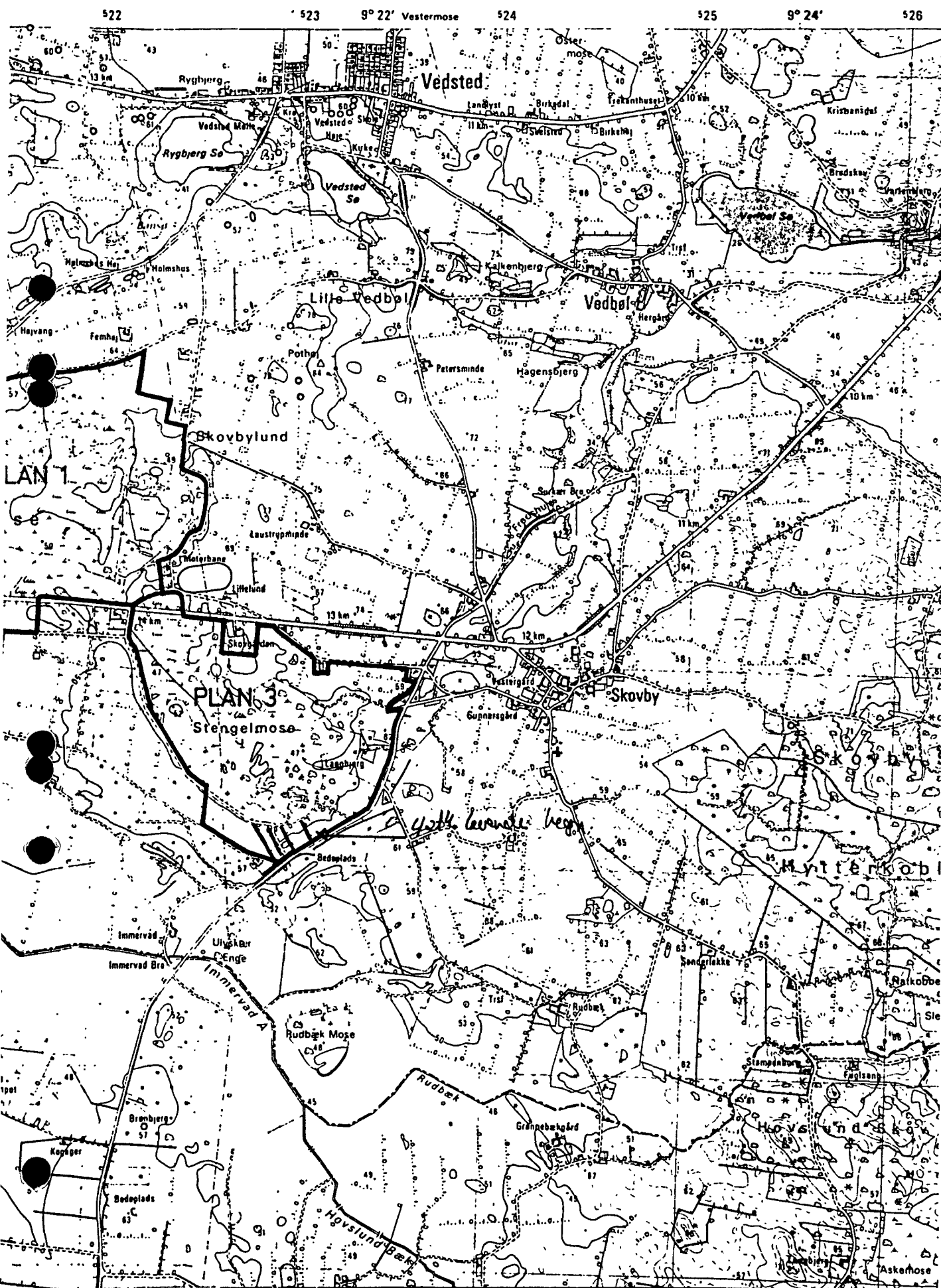
Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturfredningslovens
§ 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmose) dispensation
til fornyelse og genplantning af eksisterende hegn, jfr. vedhæfte-
de kortbilag, som instillet af fredningsafdelingen.

Lind Larsen

Fred-

ABKÆR MOSE, HJARUP MOSE, STENGELMOSE.

Vojens og Rødekro kommuner
Sønderjyllands amt.
Juli 1981
Rev. april 1983

Naturfredningsnævnet for Sønderjyllands
amts nordlige fredningskreds

Til fredningsregisteret
til orientering

4010

civildommerkontoret, Gammelting 2,
6100 Haderslev.
tlf. (04) 523802

adr.: X 9000 Haderslev
X 8000 Haderslev
X 5200 Aabenraa
X 7600 Ribe
X 8200 Ribe

2/2-86
Den 10. februar 1986.
J.nr. FR. 9/86

Ved skrivelse af 18. januar 1986 har Aksel Dralle, Marstrupvej 2, Abkær, Vojens, fremsendt ansøgning om dispensation fra fredningsbestemmelserne for Abkær-, Hjarup- og Stempelmoser, overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985, § 6, til afgræsning af arealer i Abkær Mose, matr. nr. 10 og 15 Abkær.

Sønderjyllands amtskommune, fredningsafdelingen, har i skrivelse af 31. januar 1986 oplyst, at fredningsafdelingen ikke skal udtale sig imod det ansøgte på vilkår, at der ikke sprøjtes, kalkes eller gødes, idet det ansøgte findes at være i overensstemmelse med bestemmelserne i afgørelsens § 8.

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturfredningslovens § 34 dispensation til den ønskede afgræsning på vilkår, at der ikke sprøjtes, kalkes eller gødes.

Dispensationen meddeles for en periode af 5 år og udløber den 28. februar 1991. Ønskes dispensationen til den tid forlænget, kan ny ansøgning sendes til fredningsnævnet herom.

Lind Larsen

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet senest 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. En tilladelse eller dispensation må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage indgivet, må tilladelsen eller dispensationen ikke udnyttes, med mindre den opretholdes af overfredningsnævnet. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra dens meddelelse.

x Naturfredningsnævnet for Sønderjyllands
amts nordlige fredningskreds

civildommerkontoret, Gammelting 2,
6100 Haderslev.
tlf. 04.523802

Den 6. oktober 1987.

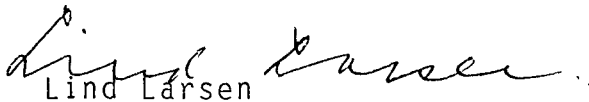
J.nr. FR. 87/87

Ved skrivelse af 10. september 1987 har Vojens kommune fremsendt ansøgning fra Flemming Andersen, Stengelmosevej 1, 6500 Vojens, om dispensation fra naturfredningsloven til om- og tilbygning af eksisterende stald/ladebygning på ejendommen, matr. nr. 57 Skovby, Vedsted.

Det ansøgte ligger inden for fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser, jfr. naturfredningslovens § 34 og overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985.

Sønderjyllands amtskommune, fredningsafdelingen, har i udtalelse af 24. september 1987 oplyst, at da det ansøgte ikke strider imod fredningens formål, kan dispensation anbefales.

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser) dispensation til den ansøgte om- og tilbygning, som ifølge det fremsendte materiale består af en renovering af en bestående lade med en tilbygning i begge ender. Laden skal bruges som driftsbygning fremover.

Lind Larsen

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet senest 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt. En tilladelse eller dispensation må ikke udnyttes, før klageinstans er udklæbet. Er klage indgivet, må tilladelsen eller dispensationen ikke udnyttes, med mindre den opretholdes af overfredningsnævnet. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra dens meddelelse.

OVERFREDNINGSNÆVNET

REG. NR.

4010.001

Slotsmarken 15 BJ/ic

2970 Hørsholm

Telefon 02 76 57 18

Hedeselskabet
Læplantningsafdelingen
Åvej 25
Lydum
6830 Nørre Nebel

Den 08.03.89

J.nr. 2588/83-2/88

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts Nordlige Fredningskreds har den 22. september 1988 i medfør af naturfredningslovens § 34 meddelt tilladelse til plantning af læhegn øst for Hjarup Mose i Rødekro Kommune. Denne afgørelse har Sønderjyllands Amt påklaget til Overfredningsnævnet.

Området, hvor læplantning skal foregå, er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengel Moser. Læplantningen vil bestå af ca. 1.000 m tre-rækket læhegn fordelt på tre sammenhængende læhegn øst for Hjarup Mose. Læhegnet er et led i den kollektive læplantning i et større område, som forestås af Hedeselskabet.

Fredningsnævnets afgørelse om at meddele dispensation til læplantningen er truffet med to stemmer mod en.

Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengel Moser har bl.a. til formål at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet, hvor de tre moser ligger.

Arealerne, hvor læhegnene ønskes plantet, hører til fredningsområdets zone II, hvor dispensation til plantning af læhegn skal meddeles, hvis hegnet vil få væsentlig betydning for landbrugsdriften og ikke vil blive udsigtshindrende.

~~Foto venter~~

Sønderjyllands Amtsråd, Udvalget for Teknik og Miljø, har for Overfredningsnævnet påstået beplantningsforbudet opretholdt i overensstemmelse med formål og nærmere bestemmelser i Overfredningsnævnets afgørelse om fredning af Hjarup Mose. Læhegnene øst for Hjarup Mose vil efter Amtsrådets opfattelse landskabeligt dele det nuværende store landskabsområde og på længere sigt hindre udsigten over fredningsområdet fra offentlig tilgængelig vej eller sti.

Hedeselskabet har heroverfor anført, at lodsejerens ønske om hegnsetablering af dyrkningsmæssige årsager er særdeles velbegrunnet og forståeligt. Det meget flade åbne landskab med let jord og kun enkelte udtjente hegn giver og vil altid give dyrkningsmæssige problemer for lodsejeren.

Området er i forvejen delt af den i det flade landskab dominerende banedæmning, og der eksisterer ikke nogen indsigts til/udsigt over området fra offentlig vej, som ved den ønskede hegnsplacering vil blive generet.

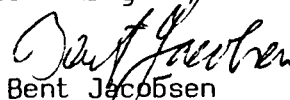
Overfredningsnævnet skal udtale:

Overfredningsnævnet er enig med Sønderjyllands Amt i, at den påtænkte læplantning øst for Hjarup Mose vil få en uheldig og uønskelig indvirkning på det fredede landskab, og at den på længere sigt vil hindre udsigten over fredningsområdet. Selv om hegnet vil have betydning for landbrugsdriften, bør der derfor ikke gives tilladelse til plantering af læhegn det pågældende sted.

Fredningsnævnets afgørelse af 22. september 1988 ændres derfor, således at der i stedet meddeles afslag til det ansøgte.

I sagens behandling har deltaget samtlige 11 medlemmer af Overfredningsnævnet. Afgørelsen er truffet med 9 stemmer mod 2. Mindretallet har stemt for at stadfæste Fredningsnævnets tilladelse.

Med venlig hilsen

Bent Jacobsen
viceformand

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS
AMTS NORDLIGE FREDNINGSKREDSCivildommerkontoret
Gammelting 2
6100 Haderslev
Tlf. 74 52 38 02Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
24 AUG. 1989

J.nr. F. 80/89

Haderslev, den 23 AUG. 1989

I skrivelse af 09.08.89 fra Sønderjyllands Amtskommune, fredningsafdelingen, udtales:

"Vedr.: Ændring af vejadgangen til matr. nr. 83 Nr. Hjarup, tilhørende Laurids Rudebeck, Volborgvej 3, Strandelhjørn, 6500 Vojens.

Laurids Rudebeck og fredningsafdelingen har indgået en plejeaftale for matr. nr. 83 Nr. Hjarup.

Plejeaftalen går ud på, at arealet, der består af en delvis vandlidende eng, fremtidigt afgræsses af får eller kreaturer. Fredningsafdelingen opstiller hegn m.v. og Laurids Rudebeck lader engen afgræsse.

Den nuværende vejadgang til engen følger en privat fælles vej, der både er lang og vanskelig fremkommelig.

Fredningsafdelingen har derfor aftalt med Laurids Rudebeck, at der frem for at udbedre den gamle vejadgang etableres adgang henover matr. nr. 23 Nr. Hjarup, hvor Laurids Rudebeck har aftalt vejadgang med ejeren Hans E. Jørgensen, Foldingbrovej 14, 6230 Rødekro.

Den nye vejadgang, der har en længde på ca. 70 m etableres ved, at man i en bredde af ca. 3 m hæver terrænet med ca. 50 - 70 cm.

Terrænhævningen består af fyldjord, der graves fra matr. nr. 23 Nr. Hjarup, hvorved der bl.a. opstår nogle mindre vandhuller.

Den ny vejadgang og græsningsarealet forbindes med ny træbro (spang).

Arbejdet udføres af Sønderjyllands amt, vandløbsafdelingen og fredningsafdelingen.

Man finder ikke, at terrænændringen vil stride imod fredningens formål, idet vejadgangen indenfor et år vil gro til med græs og urter og vandhullerne vil tjene som ynglesteder for frøer m.v.

Fredningsafdelingen skal hermed i henhold til § 3 (terrænændringer) ansøge om dispensation fra Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær- Hjarup- og Stengelmo-

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1211/8. 0001

Akt. nr. 16

BH.

Foto venter

1/5 29/889

ser i Vojens og Rødekro kommuner.

Kortbilag i mål 1:4.000 og 1:25.000 udvisende arealets beliggenhed vedlagt."

Fredningsnævnet meddeler under henvisning til ovenstående dispensation fra naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser i Vojens og Rødekro Kommuner, Overfredningsnævnets afgørelse af 31.10.85) til den ændrede vejadgang til matr. nr. 83 Nr. Hjarup, Ø. Løgum.

Lind Larsen

Nis Mikkelsen

Thomas Heisel

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet senest 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. En tilladelse eller dispensation må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage indgivet, må tilladelsen eller dispensationen ikke udnyttes, med mindre den opretholdes af overfredningsnævnet. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra dens meddelelse.

Sendt til:

Sønderjyllands Amtskommune, fredningsafdelingen,
j.nr. 8-52-2-543-2/89.

Rødekro Kommune, teknisk forvaltning.

Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Naturfredningsforening + lokalkomitén.

Laurids Rudebeck, Volborgvej 3, Strandelhjørn, 6500 Vojens.

Hans E. Jørgensen, Foldingbrovej 14, 6230 Rødekro.

U D S K R I F T
af
FORHANDLINGSPROTOKOLLEN
for
Fredningsnævnet for Sønderjyllands
Amts Nordlige Fredningskreds.

Den 19. marts 1990 kl. 10,30 afholdt Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts Nordlige Fredningskreds møde på rastepladsen ved Abkær Mose. Nævnet var repræsenteret af formanden, civildommer Ib Lind Larsen, Haderslev, det amtsrådsvalgte medlem, gårdejer Thomas Lauridsen, Stubbum, Christiansfeld, og det af Vojens Kommune valgte medlem, Niels Juhl, Sommersted. Som sekretær medvirkede civildommer Torkil Rasmussen, Kolding.

Der foretoges:

F. 5/90

Dispensation fra naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmøser) til opstilling af et fugletårn på matr. nr. 184 Abkær, Vedsted, tilhørende Sønderjyllands Amt.

Der fremlagdes:

1. skrivelse af 16. januar 1990 fra Sønderjyllands Amt, fredningsafdelingen,

2-3. kort,

4. uddrag af fredningsbestemmelserne,

5. tegning,

6. kort og

7. indkaldelse med indvarslingsliste.

For Sønderjyllands Amt, fredningsafdelingen, mødte overassistent Karin Schmidt.

For Vojens Kommune, teknisk forvaltning, mødte planlægningschef August Møller.

For Danmarks Naturfredningsforening mødte Ellen Gram Hansen.

Der foretoges besigtigelse, hvorefter sagen forhandlede på stedet.

Karin Schmidt redegjorde for ansøgningen under henvisning til amtskommunens andragende.

De øvrige mødende anbefalede ansøgningen.

Nævnet voterede internt og meddelte dispensation fra naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser) til opstilling af et fugletårn i overensstemmelse med ansøgningen.

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til Overfredningsnævnet, Slotsmarken 15, 2970 Hørsholm, senest 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. En tilladelse eller dispensation må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage indgivet, må tilladelse eller dispensation ikke udnyttes, med mindre den opret-

holdes af Overfredningsnævnet. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra dens meddelelse.

Sagen sluttet.

Mødet hævet.

Lind Larsen

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts
Nordlige Fredningskreds, den 28. marts 1990

Lind Larsen

Udskrift sendt til:

Sønderjyllands Amt, fredningsafdelingen, j.nr.8-70-53-1-529-4-86.
Vojens Kommune, teknisk forvaltning.
Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks naturfredningsforening + lokalkomiteén.
Medlemmerne.

11 FEB. 1991

J. nr. F. 4/91

TXKFX74X52X38X02X

Haderslev, den 8 FEB. 1991

ningsnævnets afgørelse kan påklages til Overfredningsnævnet, Slotsmarken 15, 2970 Hørsholm, senest 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. En tilladelse eller dispensation må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage indgivet, må tilladelse eller dispensation ikke udnyttes, med mindre den oprettholdes af Overfredningsnævnet. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra dens meddelelse,

Sendt til:

Sønderjyllands Amtskommune, landskabskontoret, j.nr.8-70-53-4-543-1-86.
Vojens kommune, teknisk forvaltning.

Skov- og Naturstyrelsen.

Danmarks Naturfredningsforening + lokalkomitéen.

Aksel Dralle, Marstrupvej 2, Abkær, 6500 Vojens.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS
AMTS NORDLIGE FREDNINGSKREDS
Civilretten i Sønderborg
Domhuset, Kongevej 41
6400 Sønderborg
Tlf. 74 424121

J.nr. F. 5/91

Sønderborg, den 11 MRS. 1991

Sønderjyllands Amt, teknisk forvaltning, landskabskontoret, har den 23. januar 1991 fremsendt sålydende skrivelse til fredningsnævnet:

"Vedr.: Genopførelse af en ca. 60 m² stor garage/ladebygning på ejendommen matr. nr. 33 Skovby, Vojens Kommune.

Hermed fremsendes ansøgning vedrørende ovennævnte projekt.

Det ansøgte er beliggende indenfor den af Overfredningsnævnet den 31. oktober 1985 afsagte fredningskendelse af Abkær-, Hjarup- og Stengelmose, og kræver dermed dispensation fra fredningsnævnet.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand, og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Vojens Komune har anbefalet det ansøgte og har endvidere oplyst, at den tidligere lade på ejendommen havde en tilsvarende størrelse, som ansøgte bygning.

Den tidligere ladebygning var placeret umiddelbart sydøst for beboelseshuset, der i dag er registreret som sommerhus. Den nye bygning ønskes placeret nord for beboelseshuset, jfr. beliggenhedsplan.

Amtet finder, at det ansøgte, der skal anvendes til traktor, bil og brændsel m.m., og som erstatter en tidligere ladebygning ikke vil komme i strid med fredningens formål. Amtet skal derfor overfor fredningsnævnet anbefale, at der meddeles dispensation som ansøgt."

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmose, Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985) dispensation til genopførelse af den ansøgte garage-/ladebygning.

J. Dahm Frederiksen

Thomas Lauridsen

Niels Junh.

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1211/8.0021
Akt. nr. 2

BH. ✓

105
311

lvs 3/4-91

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
- 3 APR. 1991

REG. NR. 4010.00

U D S K R I F T
af
FORHANDLINGSPROTOKOLLEN
for
Fredningsnævnet for Sønderjyllands
Amts Nordlige Fredningskreds

Den 20. marts 1991 kl. 14,00 afholdt Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts Nordlige Fredningskreds møde på Stengelmosevej 3, Vojens. Nævnet var repræsenteret af formanden, civildommer Jørgen Dahm Frederiksen, Sønderborg, det amtsrådsvalgte medlem, gårdejer Thomas Lauridsen, Stubbum, Christiansfeld, og det af Vojens Kommune valgte medlem, Niels Juhl, Sommersted.

Der foretoges:

F. 5/91

Genoptagelse af dispensation fra naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmose) til genopførelse af en 60 m² stor garage/ladebygning på matr. nr. 33 Skovby, Vedsted.

For Sønderjyllands Amt, landskabskontoret, mødte konstruktør Kjeld Kabel.

For Vojens Kommune, teknisk forvaltning, mødte bygningsinspektør Erik Hansen.

For Danmarks Naturfredningsforening, lokalkomiteén, mødte lærer Ejvind Petersen, Hammelev.

Andrageren Christen Overbech Petersen, Kolding, var mødt.

Sagen er genoptaget i anledning af henvendelse fra Ejvind Petersen for Danmarks Naturfredningsforening, der havde foretaget besigtigelse og undrede sig over, at der på ejendommen fandtes en gammel sokkel nord for beboelseshuset et par meter øst for det sted, hvor den nye bygning ønskes placeret.

Der foretoges besigtigelse, hvorunder konstateredes, at soklen, hvorpå den tidligere ladebygning havde været placeret, ligger sydøst for beboelseshuset og ikke nord herfor som antaget af Ejvind Petersen, der godkendte dispensationen.

Fredningsnævnet fastholdt herefter den i skrivelse af 11. marts 1991 meddelte dispensation.

Der fastsattes ny ankefrist for klage til Overfredningsnævnet på 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. Iøvrigt henvises til fredningsnævnets skrivelse af 11. marts 1991.

Sagen sluttet.

Mødet hævet.

J. Dahm Frederiksen

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts
Nordlige Fredningskreds, den 26 MRS. 1991

J. Dahm Frederiksen

indg. 17/7 91

Den 8. juli 1991 kl. 10 afholdt Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts Nordlige Fredningskreds møde syd for Over Jerstal. Nævnet var repræsenteret af formanden, civildommer Jørgen Dahm Frederiksen, Sønderborg, det amtsrådsvalgte medlem, gårdejer Thomas Lauridsen, Stubbum, Christiansfeld, og det af Vojens Kommune valgte medlem, Niels Juhl, Sommersted.

Der foretoges:

F. 37/91

Dispensation fra naturfredningslovens ~~12~~ (fredningen af Abkær-, Hjarup og Stengelmøser) og § 53 (beskyttelseszonen omkring jordfaste fortidsminder) til etablering af en rundkørsel syd for Over Jerstal, Vojens Kommune.

Der fremlagdes:

1. skrivelse af 24. juni 1991 fra Sønderjyllands Amt, landskabskontoret,
2. kopi af skrivelse 27. maj 1991 fra Sønderjyllands Amt, vejvæsenet, til Sønderjyllands Amt, landskabskontoret,
3. skrivelse af 20. juni 1991 fra Kulturhistorisk Kontor i Jylland,

4-5. kort og

6. indkaldelse med indvarslingsliste.

For Sønderjyllands Amt, landskabskontoret, mødte konstruktør Keld Kabell.

For Vojens Kommune, teknisk forvaltning, mødte ingeniør Carl Hansen.

Der foretoges besigtigelse.

Ingeniør Carl Hansen anbefalede, at der meddeles dispensation i henhold til naturfredningsloven til etablering af rundkørslen.

Fredningsnævnet meddeler dispensation fra naturfredningslovens § 34 (fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmøser) og fra naturfredningslovens § 53 (beskyttelseszonen omkring jordfaste fortidsminder) til etablering af den ansøgte rundkørsel.

J. Dahm Frederiksen

Thomas Lauridsen

Niels Juhl

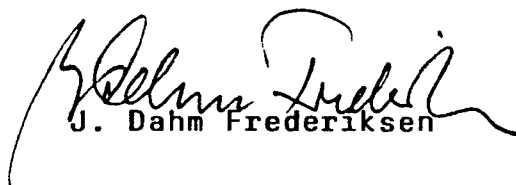
Sagen sluttet.

Mødet hævet.

J. Dahm Frederiksen

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amts
Nordlige Fredningskreds, den 10. juli 1991.

J. Dahm Frederiksen

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT
Dommerkontoret, Nørregade 31,
6270 Tønder. - Telf. 74 72 22 05

Aftaget i
Skov- og Naturstyrelsen
21 SEP. 1992

Den 18. september 1992 foretog formanden, dommer S.A.Koustrup, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. VIII/92

Ansøgning fra Flemming Andersen,
Stengelmosevej 1, Vojens, om tilladelse
til opførelse af driftsbygning på ejen-
dommen, matr. nr. 57 Skovby, Vojens
kommune.

§ 50 - Abkær, Hjarup og
Stengelmøser

Der fremlagdes skrivelse af 15. september 1992 med bilag fra
amtets landskabskontor, j.nr. 8-70-52-1-543-2-92.

Det fremgår af sagen, at de driftsbygninger, som der søges om, er
beliggende indfor fredningsområdet i zone II, der må anvendes til
landbrugsdrift.

Hovedformålet med fredningen var at bevare og genskabe de 3
moser.

Det fremgår af ansøgningen, at ansøgeren har påbegyndt en
avlsskvægproduktion.

Landskabskontoret har anbefalet det ansøgte.

Nævnets afgørelse:

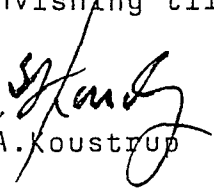
Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 12118-0021
AKO b

✓

LS
JK

Da det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål, meddeler nævnet herved i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse som ansøgt og i overensstemmelse med indsendt plantegning.

Nævnet skal gøre ansøgeren opmærksom på, at en del af matr. nr. 57 Skovby er omfattet af nogle pr. 1. juli 1992 ikrafttrådte bestemmelser i naturbeskyttelseslovens § 3. Nærmere oplysning herom kan fås ved henvendelse til amtets naturafdeling under henvisning til ovenfor anførte journalnummer.

S.A. Koustrup

/ed

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til Fredningsnævnet for sønderjyllands amt, Dommerkontoret, Nørregade 31, 6270 Tønder, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

REG. NR. 4010.00
Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
1 - JULI 1993
1 - JULI 1993

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT
Dommerkontoret, Nørregade 31,
6270 Tønder. - Telf. 74 72 22 05.

Den 30. juni 1993 foretog formanden, dommer S.A. Koustrup, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 36/93

Ansøgning fra Eigil Nielsen og Bente Kellmann, Vojens, om tilladelse til på matr.nr. 161 Abkær at uddybe et vandhul og at plante omkring vandhullet samt at tilplante 0,7 ha jord. - Vojens kommune. -

§ 50 - Fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser.

Der fremlagdes skrivelse af 24. juni 1993 med bilag fra Sønderjyllands amt, Udvalget for Teknik og Miljø, j.nr. 8-70-21-1-543-10-93.

Det fremgår af sagen, at flyvestation Skydstrup frygter, at en uddybning af vandhullet vil forøge fulgebestanden til fare for flyvesikkerheden, men at Sønderjyllands amt mener, at denne frygt er ubegrundet, da vandhullet ikke vil tiltrække måger, og det højst vil betyde enkelte ænder mere i området.

Amtsrådet kan ikke anbefale en beplantning hverken omkring vandhullet eller på de ansøgte 0,7 ha.

Ansøgeren har oplyst, at vandhullet altid er tørt om sommeren. Der ønskes en uddybning på 30-40 cm længere ned, så der kan skabes et vandspejl om sommeren.

Miljøministeriet

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1211/8-0021

Akt. nr 7

BN

Fredningsnævnets afgørelse:

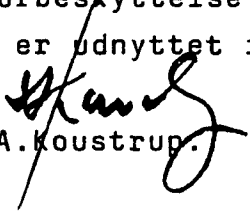
Det fremgår af Overfredningsnævnets kendelse af 31. oktober 1985, at formålet med fredningen er at genskabe mosens oprindelige tilstand. I kendelsens § 4 er anført, at der i område II, hvor ansøgernes areal ligger, skal gives tilladelse til plantning, hvis en sådan ikke vil hindre udsigten fra vej eller sti over de fredede arealer.

Da en tilplantning ikke er et led i genskabningen af moserne, og da plantningen omkring vandhullet og på arealet på 0,7 ha af mosen kan tage noget af udsigten til det fredede område, afslår nævnet herved dispensation til beplantning.

Med hensyn til uddybning af det eksisterende vandhul, finder nævnet, at dette ligger indenfor fredningens formål og meddeler derfor i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til en uddybning på 30-50 cm på betingelse af

- at vandhullet udformes med afrundede og bugtede sider,
- at vandhullet udformes med jævnt skrånede sider, d.v.s. ca. 1:5 mod midten
- at det opgravede fyld ikke deponeres i mosen, men jævnes ud på dyrkede arealer, evt. nord for området,
- at der ikke etableres øer i vandhullet,
- at der ikke udsættes eller fodres fugle eller fisk,
- at der ikke opstilles andehuse eller lignende i området, og
- at der ikke sprøjtes eller gødskes i området.

I medfør af lov om naturbeskyttelse, § 66, bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

S.A. Koustrup.

/ha

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT
Dommerkontoret, Nørregade 31,
6270 Tønder. - Telf. 74 72 22 05.

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
1 - JULI 1993

1 - JULI 1993

REG. NR. 4010.00

Den 30. juni 1993 foretog formanden, dommer S.A. Koustrup, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 36/93

Ansøgning fra Eigil Nielsen og Bente Kellmann, Vojens, om tilladelse til på matr.nr. 161 Abkær at uddybe et vandhul og at plante omkring vandhullet samt at tilplante 0,7 ha jord. - Vojens kommune. -

§ 50 - Fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser.

Der fremlagdes skrivelse af 24. juni 1993 med bilag fra Sønderjyllands amt, Udvalget for Teknik og Miljø, j.nr. 8-70-21-1-543-10-93.

Det fremgår af sagen, at flyvestation Skydstrup frygter, at en uddybning af vandhullet vil forøge fulgebestanden til fare for flyvesikkerheden, men at Sønderjyllands amt mener, at denne frygt er ubegrundet, da vandhullet ikke vil tiltrække måger, og det højst vil betyde enkelte ænder mere i området.

Amtsrådet kan ikke anbefale en beplantning hverken omkring vandhullet eller på de ansøgte 0,7 ha.

Ansøgeren har oplyst, at vandhullet altid er tørt om sommeren. Der ønskes en uddybning på 30-40 cm længere ned, så der kan skabes et vandspejl om sommeren.

ad
Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 1211/8-0021
Akt nr 7

ak

105
11

Fredningsnævnets afgørelse:

Det fremgår af Overfredningsnævnets kendelse af 31. oktober 1985, at formålet med fredningen er at genskabe mosens oprindelige tilstand. I kendelsens § 4 er anført, at der i område II, hvor ansøgernes areal ligger, skal gives tilladelse til plantning, hvis en sådan ikke vil hindre udsigten fra vej eller sti over de fredede arealer.

Da en tilplantning ikke er et led i genskabningen af moserne, og da plantningen omkring vandhullet og på arealet på 0,7 ha af mosen kan tage noget af udsigten til det fredede område, afslår nævnet herved dispensation til beplantning.

Med hensyn til uddybning af det eksisterende vandhul, finder nævnet, at dette ligger indenfor fredningens formål og meddeler derfor i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til en uddybning på 30-50 cm på betingelse af

at vandhullet udformes med afrundede og bugtede sider,

at vandhullet udformes med jævnt skrånede sider, d.v.s. ca. 1:5 mod midten

at det opgravede fyld ikke deponeres i mosen, men jævnes ud på dyrkede arealer, evt. nord for området,

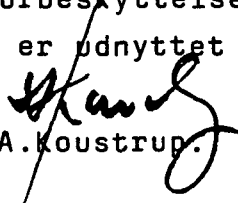
at der ikke etableres øer i vandhullet,

at der ikke udsættes eller fodres fugle eller fisk,

at der ikke opstilles andehuse eller lignende i området, og

at der ikke sptøjtes eller gødskes i området.

I medfør af lov om naturbeskyttelse, § 66, bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

S.A. Koustrup.

/ha

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT,
Dommerkontoret, Nørregade 31,
6270 Tønder. - Telf.nr. 74 72 22 05

Den 13. juli 1993 foretog formanden, dommer S.A.Koustrup,
følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 28/93

**Ansøgning fra DSB om dispensation fra
fredningsbestemmelserne for arbejde
ved jernbanen i Hjarup Mose i Rødekro
og Vojens kommune.**

Der fremlagdes skrivelse af 7. juli 1993 med bilag fra
amtskommunen, Landskabskontoret, j.nr. 8-70-53-1-93.

Det fremgår af sagen, at der søges om tilladelse
til terrænændringer ved udskiftning af blødbund med tilhørende
arbejdsveje, arbejdspladser, jorddepoter og passager over
vandløb. Det sker på en strækning af jernbanen Vojens-Tinglev
over ca. 1,8 km mellem Abkær og Nr. Hjarup. Ca. 1,2 km af
strækningen ligger inden for fredningen af Abkær, Hjarup, og
Stengel Moser, der er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse
af 31. oktober 1985.

Fredningens formål er at muliggøre genskabelse af de 3 mosers
oprindelige tilstand og sikre en opretholdelse af de
landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Efter fredningsbestemmelserne må der bl.a. ikke ske
terrænændringer, der må ikke yderligere drænes eller ske anden
form for afvanding, der må ikke henlægges affald m.v., og der må
ikke etableres oplagspladser.

I ansøgningen har DSB oplyst, at udskiftningen af blødbund med
erstatningsmaterialer sker på den vestlige del af banearealet,

arbejdsområdet er et smalt areal lige vest for vandløbet langs banen, og adgangen sker fra Viaduktvej i Abkær og Nr. Hjarup Bygade (lige syd for fredningsgrænsen). Der er alene tale om midlertidige terrænændringer.

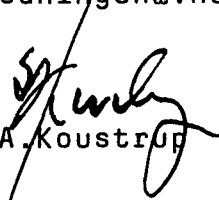
Det er oplyst, at DSB vil sikre, at erstatningsmaterialelerne ikke påvirker afvandingsforholdene i området. Endvidere ligger arbejdsarealet over 300 m fra de nærmeste egentlige moseområder.

Amtet har anbefalet en dispensation.

Formanden og det amtsvalgte medlem af nævnet har besigtiget området sammen med Palle Grønlund fra amtets landskabskontor.

Nævnets afgørelse:

Da der alene er tale om midlertidige terrænændringer, samt da det ansøgte ikke strider imod fredningens formål, meddeler nævnte herved i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til det ansøgte på vilkår, at vandløbet i den nordlige del kun punktvis og i begrænset omfang bliver fyldt op med rørgennemføringer, at muldjord bliver aførømmet og lagt ud efter retablering, at arbejdsområdet ryddes og terrænet retableres efter anlægsarbejdets udførelse, herunder at vandløb og grøfter får samme bunddybder og hældninger som før, og at DSB underretter fredningsnævnet efter arbejdets afslutning.

S.A. Koustrup

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Klage skal indsendes skriftligt til Fredningsnævnet for Sønderjyllands amt, Dommerkontoret, Nørregade 31, 6270 Tønder, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

26 JULI 1994

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT
Dommerkontoret, Nørregade 31,
6270 Tønder. - Telf. 74 72 22 05

REG.NR. 4010.00

Den 25. juli 1994 foretog formanden, dommer S.A.Koustrup følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 41/94

Ansøgning fra Christen Overbeck Petersen,
Kolding, om tilladelse til at opføre et 92
m² stort sommerhus på matr.nr. 33 Skovby,
Vojens kommune.

- § 50 Abkær, Hjarup- og Stengelmosefredningen -

Der fremlagdes skrivelse af 8. juli 1994 med bilag fra
Sønderjyllands amt, Landskabskontoret, j.nr. 8-70-21-1-543-7-94.

Det er oplyst, at sommerhuset opføres til erstatning for et
eksisterende sommerhus på 72 m², der nedrives.

Ejendommen, hvor sommerhuset agtes opført, er beliggende på
adressen Stengelmosevej 3, Skovby, indenfor fredningen af Abkær,
Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner, fredet
ved Overfredningsnævnets kendelse af 31. oktober 1985.

Fredningsnævnet har den 11. marts 1991 meddelt dispensation til
opførelse af en 60 m² stor garage/ladebygning på ejendommen.
Denne tilladelse er ikke udnyttet inden 3 år og er nu bortfaldet.

Vojens kommune og Sønderjyllands amt har anbefalet det ansøgte.

Nævnets afgørelse:

Da det nye sommerhus skal erstatte et ældre hus, samt da det

ansøgte ikke strider imod fredningens formål, meddeler nævnet hermed i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til, at der på ejendommen opføres et nyt sommerhus (et bjælkehus) i overensstemmelse med indsendte tegninger m.v. Det forudsættes, at det eksisterende sommerhus nedrives.

S.A. Koustrup

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til Fredningsnævnet for Sønderjyllands amt, Dommerkontoret, Nørregade 31, 6270 Tønder, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

24 OKT. 1997

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

REG. NR.

4010.00

Den 22. oktober 1997 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoret:

J.nr. 55/1997:

Ansøgning fra Christian Overbeck, Brøndkærgade 120, 6000 Kolding, om tilladelse til opførelse af en ca. 60 m² stor garage på ejendommen matr.nr. 33 Skovby.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 8. oktober 1997 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Miljøområdet, j.nr. 8-7-0-21-1-543-7-94.

Det bemærkes, at sagen af nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Torben Hansen, har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser i Vojens og Rødekro kommuner.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand, og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Miljø- og Energiministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

J.nr SN 1996 - 1211/8 - 0022

Akt nr. /

Dt.

Det fremgår videre af sagen, at Fredningsnævnet den 11. marts 1991 har meddelt dispensation til opførelse af garagen, men at tilladelsen ikke er udnyttet.

Sønderjyllands Amt har meddelt, at Amtet ikke finder, at det ansøgte vil komme i strid med fredningsformål og har anbefalet, at der meddeles dispensation. Amtet har meddelt, at Vojens kommune har anbefalet det ansøgte efter planlovgivningen.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Da det ansøgte ikke strider imod fredningens formål, meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 tilladelse til det ansøgte.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

/kb

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

10 FEB. 1998

REG. NR. 4010.00.

Den 5. februar 1998 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkontoet:

J.nr. 66/1997:

Ansøgning fra Jan B. Rasmussen om dispensation til opførelse af et nyt enfamiliehus på matr.nr. 59 Skovby, Vojens kommune.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 2. februar 1998 fra Sønderjyllands Amt, Miljøområdet, j.nr. 8-70-21-1-543-5-97 vedlagt beliggenhedsplan dateret 29. januar 1998.

Sagens øvrige bilag var til stede.

Det bemærkes, at Nævnet den 10. december 1997 har foretaget besigtigelse på ejendommen, der er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær, Hjarup og Stengelmoserne i Vojens og Rødekro kommuner.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet. Det er videre bestemt, at de fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse.

Det blev under besigtigelsen oplyst, at der er landbrugspligt på ejendommen og dermed også bopælspligt. Den nye bebyggelse skal erstatte eksisterende, utidssvarende byg-

ninger.

Sønderjyllands Amt har indstillet, at det ansøgte godkendes.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Da beliggenhedsplanen dateret den 29. januar 1998 må anses for overensstemmende med Nævnets tilkendegivelse i mødet den 10. december, og da opførelse af ny bebyggelse i overensstemmelse med ovennævnte beliggenhedsplan, fremsendte tegninger og ansøgers oplysning om farvevalg ikke kan antages at være i strid med fredningens formål, meddeler Nævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 dispensation til opførelse af den ansøgte bebyggelse.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

27 APR. 2000

ma. foretages yderligere dræning eller anden form for

afvanding.

Nævnets tekniske sekretariat har oplyst, at søen ikke kan antages at ville virke fremmed i landskabsbilledet, da der både vest for det ansøgte areal og nord for Stengelmose ligger flere sådanne kunstige småsøer.

Danmarks Naturfredningsforening, der i sin tid var sagsrejser, har haft lejlighed til at udtale sig, men er ikke fremkommet med nogen bemærkninger.

Sønderjyllands Amt har anbefalet en dispensation.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Det fremgår af ansøgningen, at søen ønskes gravet for at samle det overfladevand, der samler sig i den naturlige lavning mellem ejendommens bygninger og Stengelmosen. Søen ønskes anlagt som en fladvandet dam med en størrelse på 200 m².

Efter de foreliggende oplysninger kan det ansøgte ikke antages at være i strid med fredningens formål, hvorfor Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddeler den ønskede dispensation på vilkår, at det opgravede materiale udspreddes omkring ejendommens bygninger som en del af haveanlægget.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret,

at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg tlf. 7342 4121 fax 7442 4123

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
17 JUNI 2004

Den 9. juni 2004 kl. 8.30 afholdt **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** møde på ejendommen Hærvejen 10 B, Skovby, Vojens, med formanden, dommer Claus Kejser, det amtsrådsvalgte medlem Thomas Lauritzen, Christiansfeld, og suppleanten for det kommunalvalgte medlem Nis Chr. Nissen.

Der foretoges:

J.nr. 19/2004,

Ansøgning fra arkitekt Poul Erik Hansen om dispensation til opførelse af en administrationsbygning på matr.nr. 59 Skovby, Vojens kommune.

- § 50 -

For Sønderjyllands Amt mødte Kjeld Kabel og Karin Schmidt.

For Vojens kommune mødte Steffen Jensen og Michael Jensen.

For Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite mødte Flemming Nissen.

For Friluftsrådet mødte Svend Kristiansen.

Ansøgeren var til stede.

Endvidere var mødt Per Lange, Mogens Juul Jensen og ejeren af ejendommen, Jan B. Rasmussen.

Formanden redegjorde kort for fredningsbestemmelserne for Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne, herunder for fredningsformålet og bestemmelserne om bebyggelse.

Poul Erik Hansen redegjorde nærmere for ansøgningen under henvisning til det indsendte materiale og udpegede det område, hvorpå administrationsbygningen med et grundareal på ca. 234 m² ønskes placeret. Ejendommen agtes opført med udnyttet tagetage med et samlet areal på 470 m². Bygningen placeres i en afstand af ca. 32 meter fra den eksisterende bygning og vil få en højde på 7,80 meter fra terræn til overkant af tagryg. Bygningen opføres i gammel stil med lodret træbeklædning og i samme "svensk-rød" farve som eksisterende bygninger. Når den står færdig, vil den fremstå som en eksisterende bygning, der er blevet renoveret. Den placeres lavere i terrænet end stuehuset.

Jan Rasmussen oplyste, at bygningen skal benyttes som administrationsbygning i forbindelse med handelsvirksomhed. Bygningen vil desuden indeholde et par gæsteværelser.

Karin Schmidt redegjorde for tidligere dispensationer.

Karin Schmidt bemærkede, at det er Amtets vurdering, at det ansøgte vil virke alt for dominerende i landskabet. Det er ligeledes Amtets opfattelse, at det ansøgte er i strid med fredningens formål. Ejendommen er noteret som en landbrugsejendom. Byggeriet af en administrationsbygning på en landbrugsejendom er ikke til brug for denne ejendom.

Karin Schmidt anførte videre, at den opførte indgangsportal er i strid med fredningen, og bør fjernes. Det påtænkte byggeri ligger udenfor Hærvejsfredningen i modsætning til indgangsportalen.

De mødte fra Vojens kommune havde ingen bemærkninger til det ansøgte.

De mødte repræsentanter for Friluftsrådet og Danmarks Naturfredningsforening havde lejlighed til at udtale sig.

Jan Rasmussen bemærkede, at han kun er interesseret i at få sin ejendom til at fremstå pæn og vedligeholdt, og at den naturligt falder i med den omkringliggende natur. Ejendommens jord er bortforpagtet.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Der er indkørsel til ejendommen fra Hærvejen, og ved denne indkørsels udmunding i Hærvejen er placeret en "indgangsportal" bestående af 2 murede stolper og 2 låger. Der er desuden adgang via Stengelmosevej, der løber umiddelbart bag ejendommen og rundt om mosen.

Efter Hærvejsfredningen (Overfredningsnævnets kendelse af 29. august 1968 om fredning af strækninger af den gamle Oksevej) må der ikke bebygges i en bræmme på 60 m fra vejens kanter, og beplantning må ikke finde sted.

Fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne (Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985) har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet. Det fremgår af afgørelsen, at et mindretal mente, at fredningen alene skulle sigte på en opretholdelse af moserne, mens flertallet mente, at også arealer uden for moserne burde fredes. Ifølge afgørelsen skal de fredede arealer bevares i deres nuværende tilstand, og der må ikke opføres ny bebyggelse og heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg. Der må som udgangspunkt ikke foretages ny beplantning, men der kan i visse tilfælde dispenseres, hvis beplantningen ikke er udsigtshindrende.

Der var enighed om, at den omtalte "indgangsportal" ikke kan anses for omfattet af reguleringerne i Hærvejsfredningen. Endvidere kan den ikke anses for stridende mod formålet med fredningen af Abkær-, Hjarup og Stengelmoseerne, hvorfor nævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddeler dispensation til lovliggørelse af

denne.

Med hensyn til ansøgningen om tilladelse til opførelse af administrationsbygningen finder 2 af nævnets medlemmer (Thomas Lauritzen og Claus Kejser), at byggeriet har en sådan størrelse og vil medføre en sådan forøgelse af ejendommens samlede bygningsmasse, at det - også under hensyn til placeringen op mod moseområdet - vil være i strid med fredningens formål om bevaring af de landskabelige værdier. Der er derfor ikke hjemmel til at meddele dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

1 af nævnets medlemmer (Nis Chr. Nissen) mener, at byggeriet efter dets udformning og placering ikke vil være i strid med fredningens formål om bevaring af de landskabelige værdier, og stemmer derfor for at meddele dispensation.

Afgørelsen træffes efter stemmeflertallet, hvorfor ansøgningen om opførelse af administrationsbygningen ikke imødekommes.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt

Domhuset, Kongevej 41, 6400 Sønderborg tlf. 7342 4121 fax 7442 4123

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

10. NOV. 2004

SCANNET

Den 3. november 2004 kl. 10.00 afholdt **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt** møde på ejendommen Hærvejen 10 B, 6500 Vojens, med formanden, dommer Claus Kejser, det amtsrådsvalgte medlem Thomas Lauritzen, Christiansfeld, og det kommunalvalgte medlem Jens Thestrup Schmidt.

LOS

Der foretoges:

J.nr. 47/2004

Ansøgning fra Jan B. Rasmussen om dispensation til opførelse af sammenbygget læskur og garage på landbrugsejendommen matr.nr. 59 Skovby, Vojens kommune.

- § 50 -

For Sønderjyllands Amt mødte Karin Schmidt.

For Vojens kommune mødte Michael Jensen.

For Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite mødte Iver Dau.

For Friluftsrådet mødte Mogens Thomsen.

Ansøgeren var til stede og redegjorde nærmere for projektet, hvorefter der ønskes tilladelse til opførelse af et sammenbygget læskur til kvæg og heste samt garage på hhv. 69 og 44 m². Bygningen, der ud mod vejen vil have en højde på 2,40 meter og mod gårdspladsen en højde på 3,20 meter ønskes opført i tilsvarende materiale som eksisterende garagebygning, dog med fladt tag belagt med tørv. Læskuret vil være lukket ud mod vejen, men åbent ud mod marken og et stykke på siden ind mod gårdspladsen.

Ansøgeren bemærkede, at han i 2001 søgte om tilladelse til et tilsvarende byggeri, og fik svar fra amtet, at byggeriet ikke krævede landzonetilladelse, og efterfølgende gav kommunen byggetilladelse. Byggetilladelsen bortfaldt imidlertid, da byggeriet efter kommunens opfattelse ikke blev startet. Der var ikke noget fremme om på det tidspunkt, at byggeriet også krævede en dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Formanden redegjorde for fredningens formål.

Karen Schmidt bemærkede, at det er rigtigt, at der ikke fra Amtets side blev gjort opmærksom på, at ansøgningen krævede en dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Karen Schmidt bemærkede videre, at ansøgningen ikke har været behandlet

2001-1211/8-0001
76

i Udvalget for teknik og miljø, men det er forvaltningens vurdering, at det ansøgte vil være i strid med fredningens formål om at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til området. Det ansøgte er desuden ikke en erhvervmæssig nødvendighed for ejendommens drift som landbrugsejendom. Der kræves derfor Amtets dispensation fra sø- og skovbeskyttelseslinien.

Repræsentaterne fra Vojens kommunes forvaltning og fra Friluftsrådet kunne tilslutte sig Amtets indstilling.

Repræsentanten for Danmarks Naturfredningsforeningen bemærkede, at byggeriet ikke vil virke skæmmende i landskabet.

Ansøgeren oplyste, at jorden er bortforpagtet, og at forpagteren ønsker at kunne have heste eller kvæg på de tilstødende marker. Endvidere ønsker forpagteren mulighed for at opbevare big-baller og at kunne henstille en hestetrailer.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Der er efter det oplyste landbrugspligt på ejendommen. Såfremt jorden anvendes til græsning for heste eller kreaturer, må det antages, at der skal være mulighed for, at dyrene kan gå i læ. Nævnet kan derfor ikke afvise, at det ansøgte kan være af betydning for ejendommens status som landbrugsejendom.

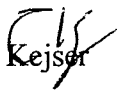
Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne. Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og sikre opretholdelse af de landskabelige værdier.

Ejendommen ligger indenfor den del af fredningen, hvor arealerne må anvendes til landbrugsdrift som hidtil. Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder skure.

Under hensyn til størrelsen, udformningen og karakteren af det ansøgte kan det ikke antages, at opførelse af en bygning bestående af en garage på 44 m² kombineret med et læskur på 69 m² til heste/kvæg i overensstemmelse med det oplyste vil være i strid med fredningens formål. Nævnet meddeler derfor dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Dispensationen kan ikke antages at være i strid med de forpligtelser, der fremgår af lovens § 50, stk. 2.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra dato.

Claus Kejsø

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

/kb

NATURKLAGENÆVNET
FORMANDEN

SCANNET

Modtager:
Skov- og Naturstyrelsen

16. feb. 2005

Frederiksborggade 15, 1360 København K

Tlf.: 3395 5700

Fax: 3395 5769

X.400: S=nkn; P=sdn; A=dk400; C=dk

E-mail: nkn@nkn.dk

- 9 FEB. 2005

J.nr.: 03-121/500-0006

BOL

105

Afgørelse

i sagen om opførelse af en administrationsbygning i Vojens Kommune.

Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt har med brev af 16. juni 2004 i henhold til naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, afslået at meddele dispensation til opførelse af en administrationsbygning på landbrugs-ejendommen matr.nr. 59 Skovby, Vojens Kommune. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af ansøgeren.

Landbrugsejendommen, hvis jorder er bortforpagtet, er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet, jf. fredningsbestemmel-sens § 1.

Efter fredningsbestemmelsen i § 2 skal de fredede arealer bevares i deres nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse (herunder skure o. lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg, jf. fredningsbestemmelsens § 7.

Fredningen er delt op i 2 zoner, hvor zone 1 er selve moserne og zone 2 er de omkringliggende landbrugsarealer. Ejendommen ligger i zone 2.

Det fremgår, at fredningsnævnet den 5. februar 1998 meddelte dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse af 31. oktober 1985 til at opføre et stuehus med et etageareal på 242 m², en garagebygning på 56 m² og

2001-121/8-0001
78

en hestestald på 38 m², og at amtet efterfølgende meddelte dispensation fra skovbyggelinjen til stuehuset.

Der er søgt om at opføre en 470 m² stor bebyggelse med et grundareal på ca. 234 m² til brug som kontor- og lagerlokaler for ejendomens engros-virksomhed. Desuden vil bygningen indeholde et par gæsteværelser. Bygningen, der opføres i gammel stil med lodret træbeklædning og i samme "svensk-rød" farve som de eksisterende bygninger, placeres ca. 32 m fra de eksisterende bygninger og bliver 7,8 m høj, men placeres lavere i terrænet end den bestående.

Det ansøgte kræver endvidere dispensation fra søbeskyttelseslinjen og skovbyggelinjen, jf. naturbeskyttelseslovens § 16 og § 17.

Vojens Kommune har ikke haft bemærkninger til sagen.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet har ikke fundet, at der kunne meddeles dispensation til opførelse af administrationsbygningen, idet den ansøgte bygning har en sådan størrelse og vil medføre en sådan forøgelse af ejendommens samlede bygningsmasse, at det - også under hensyn til placeringen op mod mosseområdet - vil være i strid med fredningens formål om bevarelse af de landskabelige værdier.

Ansøger har uden yderligere bemærkninger påklaget fredningsnævnets afgørelse til Naturklagenævnet.

Afgørelse

Naturklagenævnets formand har på nævnets vegne, jf. naturbeskyttelseslovens § 81, stk. 3, truffet følgende afgørelse.

Efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan der meddeles dispensation fra bestemmelser i en fredning, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Formålet med fredningen af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoserne har været - foruden at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand - at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet, jf. fredningsbestemmelsens § 1.

Efter fredningsbestemmelsen i § 2 skal de fredede arealer bevares i deres nuværende tilstand, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af ejendommen fundet, at den ansøgte administrationsbygning vil være uforenelig med en bevarelse af de landskabelige værdier. På den baggrund har fredningsnævnet ikke fundet det foreneligt med fredningens formål at meddele dispensation til det ansøgte byggeri.

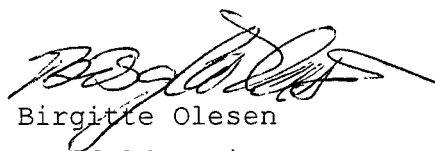
Der ses ikke med klagen eller i øvrigt at foreligge forhold, der kan føre til en tilsidesættelse af fredningsnævnets vurdering af det ansøgte.

På den baggrund stadfæstes fredningsnævnets afslag af 9. juni 2004 efter naturbeskyttelseslovens § 50.

Inger Vaaben
viceformand

/

Birgitte Olesen
fuldmægtig

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. lovens § 88, stk. 1.

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 04010.00

Dispensationer i perioden: 31-05-2007

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
- 7 JUNI 2007

SCANNET

Den 31. maj 2007 kl. 12.30 afholdt Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig del møde på ejendommen Hærvejen 10 B, 6500 Vojens, med formanden, dommer Claus Kejser, suppleanten for det ministervalgte medlem, Jan Thomsen, og det kommunalvalgte medlem Niels Jessen.

Der foretoges:

J.nr. 8/2007

Ansøgning fra Jan B. Rasmussen om dispensation til opførelse af lade og maskinhal på matr.nr. 59 Skovby, Hærvejen 10 B, Haderslev kommune.

- § 50 -

For Miljøcentret i Ribe mødte Jørgen Clausen.

For Haderslev kommune mødte Sonja Lorentzen.

For Danmarks Naturfredningsforenings lokalafdeling mødte Flemming Nissen.

For Friluftsrådet mødte Martin Martinsen.

Ansøger Jan B. Rasmussen var til stede.

Formanden redegjorde kort for fredningsbestemmelserne.

Jan B. Rasmussen redegjorde for ansøgningen og oplyste blandt andet, at han i forbindelse med påtænkt dyrehold af omkring 6 hjorte og 5-10 stk. højlandskvæg ønsker opført en ladebygning på 375 m² med en højde på 10 meter. Bygningen vil blive placeret ca. 30 meter fra hovedbygningen med gavl mod denne.

Jan B. Rasmussen foreviste den påtænkte placering og oplyste, at hans nabo, der forpagter jorden, tidligere har opbevaret maskiner for ham. Denne ordning ophører. Forpagteren vil gerne rådgive ham med hensyn til kvægdrift, men ikke opbevare maskiner og foder. Ladebygningen skal således anvendes hertil. Hjorte og kvæg skal græsse på hver sin side af den anlagte allé, og området vil blive heget. Det nuværende læskur kan anvendes til hjortene. Ejendommens areal er på ca. 7 ha. De 2 ha skal benyttes til kvæg- og hjortedrift, medens forpagteren fortsat vil bruge de andre 5 ha. Der er ikke foretaget pleje af det fredede område, hvorfor det er ved at gro til. De landskabelige værdier kan derfor næppe være til hinder for en tilladelse.

SNS-121-00335

Sonja Lorentzen bemærkede, at der allerede er et læskur og hestestald på ejendommen, og det er kommunens opfattelse, at disse bygninger opfylder behovet for læ m.v. Der er ikke behov for yderligere bygninger på ejendommen, "der ikke kan bære mere".

Danmarks Naturfredningsforenings repræsentant var enig heri. Det lyder voldsomt med en så stor lade på en så lille ejendom. Der er mulighed for at have kvæghold med f.eks. Galloway, der kan gå ude hele året. Der er ikke behov for flere bygninger.

Friluftsrådets repræsentant kunne tilslutte sig disse bemærkninger.

På forespørgsel oplyste ansøger, at der ikke skal indlægges gulvvarme i ladebygningen, således som vist på tegningen.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Ejendommen er blandt andet omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne. Fredningen har blandt andet til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindeligt tilstand og sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til området. Overfredningsnævnets flertal mente, at også arealer udenfor moserne burde fredes. Efter bestemmelserne skal de fredede arealer bevares i deres nuværende tilstand, og der må ikke opføres ny bebyggelse.

Den 5. februar 1998 meddelte fredningsnævnet dispensation til opførelse af et stuehus på 242 m², en garagebygning på 56 m² og en hestestald på 38 m². Garagebygningen anvendes nu delvist til erhvervslokaler i ansøgers agenturvirksomhed.

Den 9. juni 2004 meddelte fredningsnævnet afslag på en ansøgning om tilladelse til opførelse af en administrationsbygning med et grundareal på 234 m². Nævnets flertal fandt, at byggeriet havde en sådan størrelse og ville medføre en sådan forøgelse af ejendommens samlede bygningsmasse, at en dispensation ville være i strid med fredningens formål. Naturklagenævnet stadfæstede afgørelsen den 9. februar 2005.

Den 3. november 2004 meddelte fredningsnævnet dispensation til opførelse af et sammenbygget læskur til kvæg og heste og en garage på henholdsvis 69 og 44 m². Ved afgørelsen anførte nævnet blandt andet, at såfremt jorden anvendes til græsning, må det antages, at der skulle være mulighed for, at dyrene kan gå i læ. Det kunne derfor ikke afvises, at det ansøgte kunne være af betydning for ejendommens status som landbrugsejendom.

Med hensyn til den nu foreliggende ansøgning om opførelse af lade og maskinhal bemærkes, at der i stueplanet agtes indrettet med lade på 188 m², disponibelt rum 45 m² og dobbelt garage på 83 m².

De landbrugsmæssige formål, som ansøger har angivet, kan ikke begrunde byggeri af en lade m.v. som det ansøgte, idet de eksisterende bygninger må antages at kunne rumme det oplyste dyrehold. Hertil kommer, at en bygning af en størrelse som ansøgt vil være i strid med fredningens formål om bevaring af de landskabelige værdier. Der er derfor ikke hjemmel til at meddele dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorfor ansøgningen afslås.

Claus Kejser

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Syddjylland, sydlig del, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

For klage skal betales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Når Naturklagenævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet, vil Naturklagenævnet opkræve gebyret hos klageren, og såfremt en fastsat betalingsfrist ikke overholdes, vil klagen blive afvist. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold.

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf. 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
Email.esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

24. juli 2009
Fredningssag 1-2009

J. nr.: 1/2009: Ansøgning fra Jan B. Rasmussen, Hærvejen 10 B, 6500 Vojens om dispensation til at etablere et jordvarmeanlæg på et fredet areal ved ejendommen Hærvejen 10 B og at opføre en tilbygning til stuehuset på ejendommen.

Fredningsnævnet har den 13. januar 2009 modtaget en ansøgning fra Jan B. Rasmussen om dispensation til at etablere et jordvarmeanlæg på ejendommen Hærvejen 10 B, 6500 Vojens, og at opføre en tilbygning på 5,565 x 6,340 m til stuehuset på ejendommen; tilbygningen skal bruges som teknikrum for jordvarmeanlægget og som redskabsrum.

Ansøgningen vedrører ejendommen matr. nr. 59 Skovby, Vedsted, der er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner. Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at der ikke må foretages terræn-ændringer i det fredede område, og at der ikke må opføres ny bebyggelse.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt projektet skal gennemføres.

Fredningsnævnet har behandlet ansøgningen på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Jan Rasmussen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at etablere et jordvarmeanlæg på ejendommen og at opføre en tilbygning på 5,565 x 6,340 m til stuehuset på ejendommen; tilbygningen skal bruges som teknikrum for jordvarmeanlægget og som redskabsrum. Dispensationen er meddelt på de vilkår, der fremgår af afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund

Den 31. oktober 1985 afsagde Overfredningsnævnet kendelse om fredning af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner.

Overfredningsnævnet har blandt andet anført i begrundelsen for at gennemføre fredningen, at der knytter sig så væsentlige naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier til fredningsområdet, at området bør undergives fredning.

Det fremgår endvidere af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningsformålet gør det påkrævet, at det offentlige får ret til at foretage naturpleje på de centralt beliggende arealer i fredningsområdet (områdets zone I), som er i privat eje.

Overfredningsnævnet har herefter fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

”...

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer
...

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o. lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne o. lign., og der må ikke teltes...”

Ved brev af 9. januar 2009 har Jan B. Rasmussen ansøgt Fredningsnævnet om dispensation til at etablere et jordvarmeanlæg på sin ejendom samt at forlænge stuehusets østfløj med 5 meter ud mod vejen, hvori der skal indrettes teknikrum til jordvarmeanlægget og redskabsrum.

Jan Rasmussen har blandt andet anført i brevet:

”...

Dette har jeg haft et møde med VVS Søberg om, og vi er kommet frem til at det godt kan lade sig gøre, ved at rørføringerne skal have en anden dimension. De 5 meter mere betyder så netto ca. 25 m² mere på bygningen.

For en god ordens skyld skal jeg også gøre opmærksom på at i forbindelse med etablering af jordvarmen bliver den 3000 liter store olietank gravet op og fjernet, den ligger umiddelbart der hvor de 6 meter carport skal lægges til træbygningen.

Jeg vedlægger en skitse over projektet hvor det fremgår, at slangerne til jordvarmen bliver ført ud foran vores nuværende kontor og ud på den mark som ligger langs med alleen ned til huset...”

Det fremgår af skitsen, der er vedlagt brevet, at slangerne til jordvarmeanlægget skal føres parallelt med østfløjen til marken mellem Hærvejen og stuehuset.

I et brev af 30. marts 2009 til Jan Rasmussen har Fredningsnævnet anmodet om følgende supplerende oplysninger:

”...

- 1.Oplysninger om det/de matrikelnumre, hvor jordvarmeanlægget skal etableres.
- 2.Oplysninger om udstrækningen af ledningsnettet for jordvarmeanlægget.
- 3.Gravedybden for etableringen af ledningsnettet.
- 4.Rørføringer til jordvarmeanlægget uden for bygningerne på Deres ejendom.
- 5.Faste installationer til jordvarmeanlægget uden for bygninger på Deres ejendom.
- 6.Målfaste tegninger til udvidelsen af fløjen med garagen og carporten.
- 7.Beskrivelse af de materialer, der skal anvendes til tag, fag og murværk samt oplysninger om farvevalget til udbygningen.

...”

Jan B. Rasmussen har ved brev af 25. maj 2009 oplyst:

”...

1. Punkt 1. Matrikel nr. 59 Skovby/Vedsted
2. Punkt 2-3-4-5 fremgår af medsendte kopi fra VVS Søberg
3. Punkt 6. Målfaste tegninger er medsendt fra Arkitekt.
4. Punkt 7. Materialerne vil være 100 % de samme som allerede anvendt i huset, dog vil det røde træværk blive erstattet af den samme røde håndstrøgne sten fra Egersund Teglværk. Tag vil også være det samme, nemlig den røde tegltagsten som også stadig kan leveres.

...”
VVS-firmaet Søberg, der henvises til i Jan Rasmussens brev, oplyser om punkterne 2 til 5:

”Punkt 2. Der er beregnet at der skal nedgraves ca. 2700 mtr. pel rør som vist på vedhæftet foto..

Punkt 3 Nedgravningsdybden for jordslangerne er 90 cm.

Punkt 4 Mellem bygningen (Hærvejen 10 B) og nedgravningsområdet fremføres hovedrør for jordvarmeinstallation, 2 stk.

Punkt 5 Der monteres en samlebrønd for jordslanger. Placeringen af samlebrønden er vist på vedhæftet foto.

...”

Fotoet er vedhæftet denne afgørelse.

Det fremgår af grundplanen til tilbygningen, at tilbygningen måler udvendigt (l x b) 5,565 m x 6,340 m; bredden svarer til bredden på stuehusets østfløj.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har ved breve af 7. juni 2009 anmodet Jan B. Rasmussen, Haderslev Kommune, Teknik - og Miljøservice, Skov - og Naturstyrelsen Sønderjylland, Miljøcenter Ribe, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite, Friluftsrådet og Dansk Ornitologisk Forening om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 3. juli 2009.

Ved høringsfristens udløb forelå der indsigelser mod ansøgningen fra Friluftsrådet der henviser til Fredningsnævnets afslag på dispensation af 19. december 2008.

Fredningsnævnets afgørelse.

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne har blandt andet til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til området. Overfredningsnævnets flertal mente derfor, at også arealerne udenfor moserne burde fredes. Efter fredningsbestemmelserne skal de fredede arealer bevares i deres nuværende tilstand, og der må ikke opføres ny bebyggelse.

Der er opført et stuehus, en længe vinkelret på stuehuset, indeholdende en dobbeltgarage, carport og udhus, en hestestald samt en træbygning med en dobbeltgarage og udhus på ansøgerens ejendom. Ejendommen ligger i et enestående smukt naturområde mellem Hærvejen og Stengelmose med mosen som baggrund. Bygningsmassen på ejendommen er voldsom set fra

Hærvejen og i forhold til den omgivende natur og mose, der indeholder betydelige landskabelige værdier.

Fredningsnævnet kan tiltræde, at det ikke strider mod formålet med fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne at etablere et jordvarmeanlæg på marken mellem stuehuset på ansøgerens ejendom og Hærvejen. Da det er nødvendigt i forbindelse med etableringen af jordvarmeanlægget at etablere et teknikrum på ejendommen, og da dette rum bedst og bedst i harmoni med ejendommens omgivelser kan placeres som foreslået af ansøgeren i et rum i den påtænkte forlængelse mod nord af stuehusets østfløj, meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Jan B. Rasmussen dispensation til at etablere jordvarmeanlægget og undtagelsesvist til at forlænge stuehusets østfløj med en tilbygning til teknikrum og redskabsrum inden for målene (l x b) 5,565 m x 6,340 m på vilkår,

at jordvarmeanlægget og dets installationer etableres på marken mellem Hærvejen og stuehuset på Jan B. Rasmussens ejendom,

at græsset, hvor renderne til slangen skal graves, afrømmes, inden gravearbejdet påbegyndes,

at opgravet materiale, der ikke kan genplaceres i de gravede render, deponeres efter Haderslev Kommunes anvisning, eventuelt uden for det fredede område,

at afrømmet græs genanbringes ovenpå de gravede render efter afslutningen af gravearbejdet og nedlægningen af slangerne til jordvarmeanlægget,

at jordvarmeanlægget i øvrigt etableres i overensstemmelse med det materiale, der er forelagt fredningsnævnet.

at forlængelsen af stuehusets østfløj opføres i de samme teglsten og med den samme tagsten som stuehuset,

at byggeaffald fjernes fra ejendommen og deponeres uden for det fredede område senest ved byggeriets ibrugtagning,

og

at jordtanken opgraves, fjernes fra det fredede område og destrueres.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Rentemestervej 8, 1360 København NV, af Jan B. Rasmussen, Haderslev Kommune, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfrednings-forenings lokalkomite, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening samt andre, som har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende en

opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

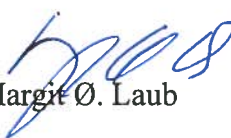
Eableringen af anlægget og byggeriet må ikke påbegyndes, før klagefristen er udløbet.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del,
Esbjerg, den 24. juli 2009.

Margit Ø. Laub

Denne afgørelse er sendt til:

Jan B. Rasmussen, Hærvejen 10 B, Skovby, 6500 Vojens.

Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe.

Haderslev kommune, Teknik - og Miljøservice, Rådhuscentret 7, 6500 Vojens.

Skov - og Naturstyrelsen Sønderjylland, Felstedvej 14, 6300 Gråsten.

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Flemming Nissen, Simmersted Byvej 11, Simmersted, 6500 Vojens.

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.

Friluftsrådet c/o Martin Martinsen, Birkevej 5 A, 6100 Haderslev.

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 79 13 66 77
Fax 75 13 69 69
E-mail:
esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

17. juni 2013
Fredningssag 19/2013

J. nr.: 19/2013: Ansøgning fra Mads Møller, Langdyssevej 13, 6500 Vojens, om tilladelse til at opsætte et jordbaseret solcelleanlæg i det sydøstlige hjørne i haven på ejendommen Langdyssevej 13, Vojens.

Fredningsnævnet har den 19. april 2013 fra Haderslev Kommune modtaget en ansøgning, dateret den 11. april 2013, fra Mads Møller om tilladelse til at opsætte et jordbaseret solcelleanlæg, bestående af 33 moduler, i det sydøstlige hjørne i haven på ejendommen matr. nr. 23 Abkær, Vedsted, beliggende Langdyssevej 13, 6500 Vojens. Anlægget skal monteres på stativer, der anbringes i 3 rækker orienteret tilnærmelsesvist øst-vest. Den samlede længde af de 3 rækker er ca. 33 meter. Det fremgår af ansøgningen, at anlæggets højde over jorden er ca. 1,5 meter, og at anlægget har en samlet overflade på ca. 53 m².

Mads Møllers ejendom er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse, truffet den 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmøser i Vojens og Rødekro kommuner.

Det fremgår af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne, at der ikke må foretages terrænændringer i det fredede område, og at der ikke må opføres ny bebyggelse eller anbringes andre faste konstruktioner i det fredede område.

Opsætningen af det jordbaserede solcelleanlæg kan derfor kun ske med dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Fredningsnævnet har den 26. februar 2013 i forbindelse med behandlingen af en anden ansøgning fra Mads Møller om opsætning af et jordbaseret solcelleanlæg foretaget besigtigelse af Mads Møllers ejendom og dens omgivelser.

Fredningsnævnet har derfor besluttet at behandle ansøgningen af 11. april 2013 på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnet har efter høring besluttet at meddele Mads Møller dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at opsætte et jordbaseret solcelleanlæg i haveanlægget nordøst for beboelseshuset på hans ejendom på de vilkår, der fremgår under afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund

Overfredningsnævnet traf den 31. oktober 1985 afgørelse om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoser i Vojens og Rødekro kommuner.

Overfredningsnævnet har blandt andet anført i begrundelsen for at gennemføre fredningen, at der knytter sig så væsentlige naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier til fredningsområdet, at området bør undergives fredning.

Det fremgår af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Det fremgår endvidere af Overfredningsnævnets afgørelse, at det fredede område er opdelt i 2 zoner. Zone I er selve mosen, medens zone II er de omkringliggende landbrugsarealer. Mads Møllers ejendom ligger i zone II.

Overfredningsnævnet har fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

”...

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdenes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer

...

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o. lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste anlæg.

Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne o. lign., og der må ikke teltes...”

Haderslev Kommune har ved mail af 19. april 2013 sendt Fredningsnævnet en ansøgning af 11. april 2013 fra Mads Møller om tilladelse til at opsætte et jordbaseret solcelleanlæg i haven ved Mads Møllers beboelseshus på ejendommen matr. nr. 23 Abkær, Vedsted.

Det fremgår af Mads Møllers ansøgning med bilag, at solcelleanlægget består af 33 moduler, som skal opstilles eller monteres på et stativ i haven. Anlægget får en samlet længde på ca. 33 meter, en højde over terræn på ca. 1,5 meter samt en overflade på ca. 53 m².

Mads Møller har på et luftfoto, der er vedhæftet ansøgningen, markeret, at solcelleanlægget skal opsættes i havens sydøstre hjørne og inden for beplantningen, som omkranser haven.

Haderslev kommune har i mailen af 19. april 2013 anført, at kommunen ikke skal udtale sig imod det ansøgte, ”såfremt der er tale om lave solceller, der placeres indenfor den eksisterende beplantning, der omkranser haveanlægget”.

Haderslev Kommune har under nævnets behandling af en tidligere ansøgning fra Mads Møller om opsætning af et solcelleanlæg udtalt i en mail af 1. februar 2013 blandt andet, at området, hvor Mads Møllers ejendom ligger, er udpeget som naturområde og værdifuldt landskab, hvor landskabshensynet skal tillægges stor vægt.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag

Fredningsnævnet har med brev, dateret den 2. maj 2013, sendt Mads Møllers ansøgning til Haderslev Kommune, Naturstyrelsen, Miljøministeriet, Naturstyrelsen/København, Ribe Arealforvaltning, Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, Dansk Botanisk Forening, Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet/Sønderjylland og Friluftsrådet/Haderslev med anmodning om eventuelle bemærkninger til ansøgningen senest den 23. maj 2013.

Museum Sønderjylland har i en mail af 2. maj 2013 oplyst, at museet ikke har bemærkninger til placeringen af solcelleanlægget i haven.

Friluftsrådet har i en mail af 3. maj 2013 bemærket, at rådet ikke har yderligere kommentarer til ansøgningen og kan godkende placeringen i haven.

Det åbne Land, Naturstyrelsen, Ribe, har i en mail af 8. maj 2013 oplyst, at Mads Møllers ansøgning ikke er entydig med hensyn til placeringen af solcelleanlægget inden for matr. nr. 23 Abkær, fordi Mads Møllers ejendom ligger placeret på flere matrikelnumre med forskellige ejere. Styrelsen har vedhæftet mailen et luftfoto, hvor matrikelgrænserne er lagt ind. Styrelsen har i mailen henledt opmærksomheden på, at solcelleanlægget, opsat på det foreslåede sted i haven umiddelbart foran

bygningerne, vil "kunne være synligt i en stor del af det fredede område, afhængigt af eventuel rydning af opvækst.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra en fastsat fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det fremgår af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Fredningsbestemmelserne for området er derfor restriktive. Det fremgår af fredningsbestemmelsernes § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse eller etableres andre faste anlæg i det fredede område. Bestemmelsen angiver herefter, at der eksempelvis ikke må anbringes tårne, master eller vindmøller i fredningsområdet.

Natur- og Miljøklagenævnet har vedrørende solvarme- og solcelleanlæg, som skal etableres på arealer indenfor strandbeskyttelseslinjen, lagt den praksis, at ansøgninger om etablering af alternative energiforsyningsanlæg efter omstændighederne bør behandles lempeligere end ansøgninger om etablering af andre typer anlæg indenfor strandbeskyttelseslinjen og har tillige fastslået, at etablering af sådanne anlæg på ejendomme, som er beliggende indenfor en landskabsfredning, bør afgøres på linje med praksis inden for strandbeskyttelseslinjen. Denne praksis er senest fastslået i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, truffet den 15. juni 2012 i sagen NMK 522-00051.

Fredningsnævnet lægger efter besigtigelsen den 26. februar 2013 i forbindelse med behandlingen af en anden ansøgning fra Mads Møller om opsætning af et jordbaseret solcelleanlæg uden for haven til grund, at solcelleanlægget opsat inden for havens afgrænsning i havens sydøstlige hjørne vil være synligt fra det åbne og lave moselandskab syd for Mads Møllers ejendom, såfremt beplantningen omkring haven fjernes, og i øvrigt efter løvfald. Solcelleanlægget vil derfor også med denne placering kunne påvirke den synsmæssige oplevelse af mosen i negativ retning.

Fredningsnævnet vurderer derfor, at det vil stride mod formålet med fredningen af mosen at dispensere til opsætningen af anlægget i havens sydøstlige hjørne inden for beplantningen omkring haven.

Fredningsnævnet har under besigtigelsen den 26. februar 2013 vurderet andre muligheder for opsætning af et solcelleanlæg på ejendommen.

Det er på baggrund af denne besigtigelse Fredningsnævnets vurdering, at solcelleanlægget ikke vil kunne ses fra det åbne og lave moselandskab, hvis solcelleanlægget opsættes i haveanlægget nordøst for beboelseshuset på Mads Møllers ejendom på det areal, der er markeret med et kryds på det kort, som er vedhæftet denne afgørelse.

Fredningsnævnet meddeler derfor Mads Møller dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at opsætte solcelleanlægget i haveanlægget på vilkår,

at solcelleanlægget opsættes på det areal i haven, der er markeret med et kryds på vedhæftede luftfotografi af Mads Møllers ejendom,

at solcelleanlægget skal monteres som et jordbaseret anlæg med en samlet flade på maksimalt 53 m², monteret i højst 3 rækker og på stativer med en højde over jorden på ca. 1,5 meter,

at solcelleanlægget skal være sort,

at solcelleanlæggets overflader skal være antirefleksbehandlet,

at solcelleanlæggets baggrundsfolie skal være sort,

at solcelleanlæggets rammer skal være sorte,

og

at byggeaffald fra opsætningen af solcelleanlægget skal fjernes fra grunden umiddelbart efter afslutningen af montagen.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøankenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Modtageren af afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klage skal indsendes til Fredningsnævnet, c/o Retten i Esbjerg, Dokken 1, 6700 Esbjerg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Naturklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når

gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling.

Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

1. klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

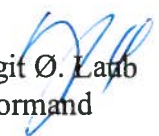
Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f. eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast til partshøring.

Arbejdet må ikke påbegyndes, før klagefristen er udløbet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del
Esbjerg den 17. juni 2013

Margit Ø. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Mads Møller, Langdyssevej 13, 6500 Vojens.

Haderslev Kommune, post@haderslev.dk

Naturstyrelsen, rib@nst.dk

Miljøministeriet, Naturstyrelsen/København, nst@nst.dk

Naturstyrelsen Sønderjylland, sdj@nst.dk
Ribe Arealforvaltning, raf@nst.dk
Kulturarvsstyrelsen, ka@kulturstyrelsen.dk
Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, bent.karlsson@mail.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, famham@live.dk
Dansk Ornitologisk Forening, haderslev@dof.dk
Friluftsrådet/Sønderjylland, soenderjylland@friluftsradet.dk
Friluftsrådet/Haderslev, m.martinsen@mail.tele.dk

20 m

© Kort & Matrikelstyrelsen, © COWI

**Fredningsnævnet for Syddjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 79 13 66 77

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

12. januar 2015
Fredningssag 35/2014

Vedr.: J. nr. 35/2014: Ansøgning fra Jan B. Rasmussen, Hærvejen 10 B, Skovby, Vojens, om lovliggørelse af bygninger m.v., der er opført på ejendommen Hærvejen 10 B, smst.

Haderslev Kommune, Teknik - og Miljøservice, har pr. mail den 11. september 2014 sendt Fredningsnævnet en ansøgning fra Jan B. Rasmussen om lovliggørelse af et garageanlæg og mødelokale på 144 m², en åben overdækning/garage på 79 m², bygningsudvidelse med teknikrum på 72 m², en materielgarage på 37,5 m² og et redskabsskur på 18 m² samt om dispensation til "at udvide et showroom med 36 m²" på ejendommen matr. nr. 59 Skovby, Vedsted.

Under Fredningsnævnets behandling af sagen er det konstateret, at Jan B. Rasmussen endvidere har etableret 2 indhegnede hundegårde, et jordbaseret solcelleanlæg, en muret portal og to kviste på et tag på en sidebygning til hovedhuset på ejendommen.

Ejendommen er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner. Fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne blev gennemført for at sikre de naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier, der knytter sig til området. Overfredningsnævnet bestemte derfor, at der hverken må opføres ny bebyggelse, herunder skure o. lign., tilbygning til eksisterende bebyggelse eller etableres andre faste anlæg i det fredede område.

Fredningsnævnet skal herefter tage stilling til, om der kan meddeles Jan B. Rasmussen en lovliggørende dispensation til de bygge- og anlægsarbejder, som han har gennemført på ejendommen, samt til at udvide et showroom med 36 m².

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 11. december 2014.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Jan B. Rasmussen afslag på ansøgningen om lovliggørelse af de forskellige bygninger, solcelleanlæg, hundegårdene og portalen, som Jan B. Rasmussen har bygget eller etableret på sin ejendom samt afslag på ansøgningen om at opføre en tilbygning på 36 m², der skal anvendes til showrum. De ulovligt opførte bygninger og anlæg skal være fjernet senest den 1. juni 2015.

Fredningsnævnet meddeler Jan B. Rasmussen en lovliggørende dispensation til de 2 kviste og veluxvinduer i tagfladen på sidebygningen, og en udvidelse på 36 m² til garagen, der i materialet er markeret med bogstavet "C".

Begrundelsen for afgørelsen fremgår under afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Den 31. oktober 1985 afsagde Overfredningsnævnet kendelse om fredning af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner.

Overfredningsnævnet har blandt andet anført i begrundelsen for at gennemføre fredningen, at der knytter sig så væsentlige naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier til fredningsområdet, at området bør undergives fredning.

Det fremgår endvidere af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningsformålet gør det påkrævet, at det offentlige får ret til at foretage naturpleje på de centralt beliggende arealer i fredningsområdet (områdets zone I), som er i privat eje.

Overfredningsnævnet har herefter fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

”...

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige til-stand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer

...

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o. lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne o. lign., og der må ikke teltes...”

Den 16. juni 2014 rettede Danmarks Naturfredningsforenings Haderslev afdeling henvendelse til Haderslev Kommune om ejendommen Hærvejen 10 B, fordi naturfredningsforeningen havde konstateret, at en øst-vestgående udhusbygning på ejendommen var ved at blive udvidet. Danmarks Naturfredningsforening oplyser i henvendelsen, at foreningen efter gennemgang af luftfotos på Miljøportalen, kendelsesregisteret på Miljøportalen og afgørelser fra Fredningsnævnet har konstateret, at der ikke er meddelt dispensation til hverken den igangværende udvidelse af udhusbygningen eller en ladebygning, opført mellem 2010 og 2015 (2014?) vinkelret på Stengelmosevej

og øst for hovedbygningssmassen på ejendommen. Desuden er der etableret en muret portal ved indkørslen umiddelbart i kanten af Hærvejen. Danmarks Naturfredningsforening anfører endvidere i henvendelsen, at foreningen er bekendt med dispensation, meddelt den 15. februar 1998, afslag meddelt den 9. juni 2004, dispensation/afslag meddelt den 3. november 2004 og afslag meddelt den 7. juni 2007. Foreningen tilføjer, at der tilsyneladende ikke er truffet afgørelser efter dette tidspunkt. Danmarks Naturfredningsforening anmoder derfor Haderslev Kommune om at oplyse, hvorvidt der siden den 7. juni 2007 er meddelt yderligere tilladelser eller dispensationer vedrørende ejendommen.

Haderslev Kommune videresendte henvendelsen fra Naturfredningsforeningen til Jan B. Rasmussen og oplyste, at kommunen ville besigtige hans ejendom den 24. juni 2014.

I en mail af 23. juni 2014 til Haderslev Kommune har Jan B. Rasmussen anført blandt andet:

”...

Jeg har hermed følgende kommentarer...:

1. Det er korrekt at der er lavet en udvidelse i form af en ”Carport”, hvor taget er forlænget ud i 9 såkaldte ”Punkt Støbninger”. Jeg forhørte mig ved Byggeafdelingen på kommunen og kunne forstå at det ikke kræver en særlig byggetilladelse når der ikke er tale om en støbt sokkel men derimod kun de omtalte punkt støbninger. Derfor har jeg ikke gjort yderligere ved det. Såfremt dette kræver en informering vil jeg naturligvis få denne lavet.
2. Det er ikke korrekt at der er etableret en muret ”Portal” ved ejendommens syd indkørsel. Denne har været der helt fra starten af og den er med i de oprindelige tegninger/godkendelser. Dog er de ved at blive renoveret da tag pladerne ovenpå var 50 % skadet af div. storme og skader, så derfor er VVS Søberg netop nu ved at producere ”hætter” i zink som sættes ovenpå i stedet for tagplader. Selve porten er også ved at blive renoveret hos smeden NC Jensen i Haderslev. Indtil hætterne i zink er færdige er der sat et stykke plastic omkring dem, så det kan være derfor man kunne få fornemmelsen af, at de er under opførsel., men som sagt er de bare ved at blive renoveret.
3. Vedr. den private garage så har jeg gennemset tegninger/byggetilladelser og er lige ved at undersøge om der er sket nogle fejl her og vender derfor tilbage når jeg har haft møde med Ole Jørgensen som har lavet tegninger og planerne...”

Jan B. Rasmussen har den 22. august 2014 ansøgt Haderslev Kommune om tilladelse til forskellige bygge- og anlægsarbejder, som han har gennemført på sin ejendom.

Jan B. Rasmussen har anført i mailen:

”...

Indledningsvis vil jeg udtrykke min dybe beklagelse over at Haderslev kommune fejlagtigt ikke har modtaget det fornødne tegnings/ansøgningsmateriale forud for opførelsen af tilbygningerne på Hærvejen 10 B. Der er simpelthen været sket en oprigtig pinlig fejl.

Jeg håber derfor at vedlagte beskrivelse og tekniske dokumenter vil redegøre for situationsplanen og anskueliggøre at der ikke er opført bygninger eller elementer der på nogen måde skæmmet omgivelser eller ikke underligger sig eksisterende rammer for tidligere opførte og godkendte bygninger på området ved Hærvejen 10 b.

Vedlagt er udspecificerede tegninger af tidligere fremsendte ”masterplan” samt opstalter af facader med højde mål af ny bebyggelse.

Vedlagt tegningsbeskrivelse:

Tegnings nr. 2009-62 – (Master plan) Plan for område
Tegnings nr. 2009 -62 B – (Master plan) Bygnings definition
Tegnings nr. 2009-65 – Snit og terræn – vest A
Tegnings nr. 2009 64 – Snit og terræn – vest B
Tegnings nr. 2009 63 – Snit og terræn – syd.

Bygningsbeskrivelse:

Ny bebyggelse A - Garage anlæg og ekstern mødelokale. 144 m² (privat)
Ny bebyggelse B - Åben overdækning – garage 79 m² (sat med punkts støbninger)(firma)
Ny bebyggelse C - Teknik rum - garage 72 m² (firma)
Ny bebyggelse D - Godkendt udvidelse af showroom 36 m² (ej opført)
Ny bebyggelse E - Materiel garage - 37,5 m² (privat)
Ny bebyggelse F - Redskabsskur - 18 m² (privat)

Som tegningsmaterialet viser er der tale om kombineret privat og erhvervsmæssige tilbygninger i forlængelse på eksisterende byggeri samt en carport – med punkt støbninger, som oplyst af kommunen ikke kræver en særlig byggetilladelse.

Bygningshøjden er 2,5 m til 3,5 m. over terræn og holdt i så lavt et niveau som mulig.

Alle nybygninger holder sig på samme niveau eller under de (godkendte) oprindelige bygninger.

Alle bygninger er bemalet i afdæmpede farver så bygningerne ikke skæmmes omgivelserne. (Skagen Rød er erstattet af mellem grå)

Den murede ”portal” som Danmarks Naturfredningsforenings henviser til, ved ejendommen syd fra kommende indkørsel umiddelbart i kanten af Hærvejen, er en ældre Portal til indkørsels forhold der renoveres og ikke en ny opførelse.

Ny bebyggelse C.

Grundet tekniske omstændigheder vedr. etablering af jordvarmeanlæg har det ikke været muligt at placere teknik rum for anlægget i hovedbygning (Ny bebyggelse D), da afstand til anlæg var for stor. Teknik rum blev derfor anlagt i Ny bebyggelse C i forlængelse af eksisterende bebyggelse...”

De tegninger, der er henvist til i mailen til Haderslev Kommune, er vedhæftet denne afgørelse.

Haderslev Kommune har med mail af 11. september 2014 videresendt ansøgningen til Fredningsnævnet.

Haderslev Kommune har anført i mailen:

Redegørelse

Haderslev kommune har den 16.6.2014 modtaget en skriftlig forespørgsel fra Danmarks Naturfredningsforening, om hvorvidt der er meddelt tilladelse til byggeri på ovennævnte ejendom. Såfremt der er tale om ulovligt byggeri oplyser Danmarks Naturfredningsforening at henvendelsen skal betragtes som en anmeldelse.

Haderslev kommune har den 24.6.2014 besigtiget ejendommen, og konstateret, at der er tale om byggeri i et ikke uvæsentligt omfang, hvortil der ikke er meddelt tilladelse/dispensation. Ved besigtigelsen deltog ejeren af ejendommen, Jan B. Rasmussen. Ejeren oplyste, at han snarest ville indsende en

ansøgning om lovliggørelse af forholdet. Kommunen oplyste, at ansøgningen efterfølgende videresendes til fredningsnævnet.

Af den fremsendte ansøgning (bilag: have anlæg-Masterplan) fremgår det hvilke bygninger, der ikke er meddelt tilladelse til (bygninger markeret med rødt) Derudover er der opført et solcelleanlæg.

Tidligere sager

Den seneste ansøgning, der har været forelagt fredningsnævnet er ansøgning om etablering af et jordvarmeanlæg, hvilket der er meddelt dispensation til den 24.7.2009. Jordvarmeanlægget er placeret i en af de bygninger, der nu søges lovliggjort. Den 19.12.2008 har fredningsnævnet meddelt afslag til opførelse af en garage på 166 m². Af denne afgørelse fremgår det hvilke dispensationer/afslag der tidligere er meddelt.

Der vedhæftes luftfoto fra årgang 2008 – 2013. Enkelte af bygningerne er ikke med på luftfoto fra 2013, idet de er opført efterfølgende.

Lovgrundlag

Ejendommen er omfattet af fredning af Abkær- Hjarup- og Stengelmoser.

...

Anden lovgivning

Det ansøgte kræver tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 16 og 17, samt planlovens § 35, hvor kommunen er myndighed.

Formålet med planlovens bestemmelser (§35) er bl.a. at varetage de planlægningsmæssige, landskabelige og rekreative interesser i forbindelse med byggeri m.v.

Formålet med åbeskyttelseslinien (§16) er at sikre søer og åer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv. Formålet med skovbyggelinien (§17) er at sikre skovenes værdi som landskabselementer samt opretholde skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. Bestemmelserne er et generelt forbud mod at placere bebyggelse, foretage ændringer i terrænet og etablere beplantninger og lign. Kommunen kan gøre undtagelse fra forbuddet, når det ansøgte ikke ses at være i strid med bestemmelsens formål.

Området er i kommuneplanen udpeget som "Værdifulde landskaber" samt "Værdifulde kulturmiljøer"

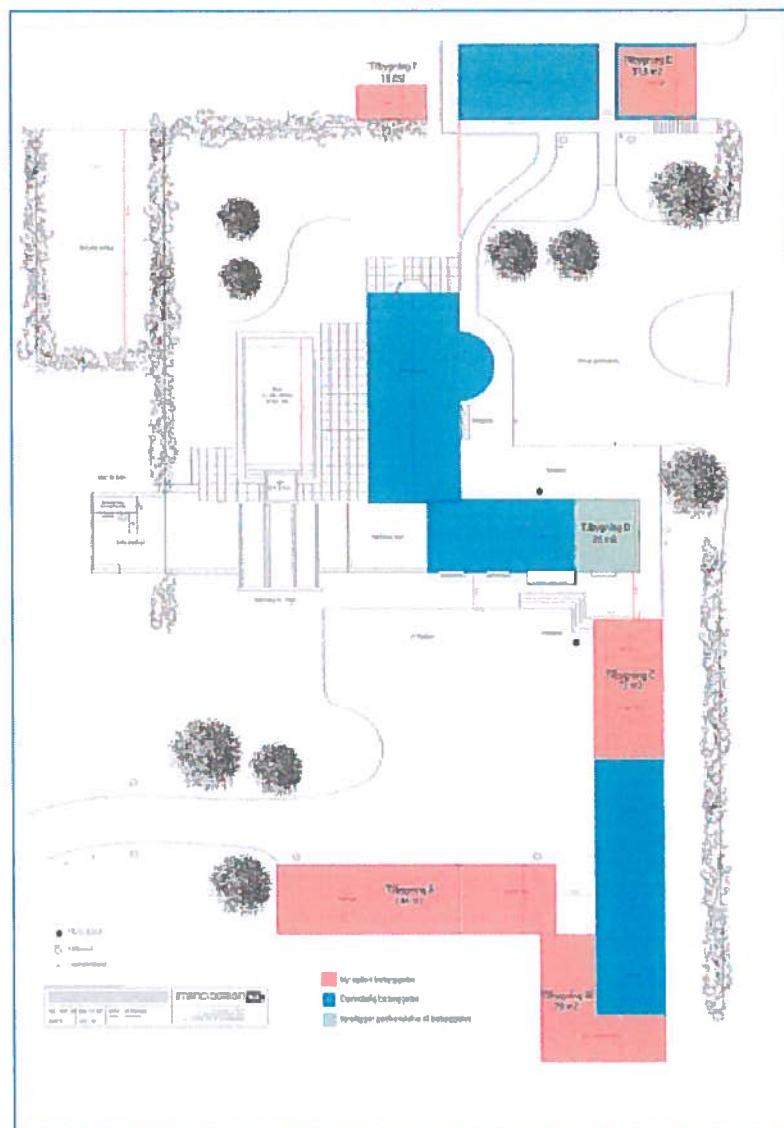
I områder, der er udpeget som værdifuldt landskab skal landskabshensynet tillægges stor vægt. De værdifulde landskaber skal som hovedregel friholdes for nye tekniske anlæg, byudvikling og nye bebyggelser, der skæmmer landskabet eller forringer de visuelle, kulturhistoriske eller oplevelsesmæssige værdier. Byggeri og anlægsarbejder, beplantning m.v., som kan sløre de geologiske landskabstræk, skal undgås.

Inden for de udpegede kulturmiljøer må bevaringsinteresserne ikke tilsidesættes. Etablering af nye anlæg, ny bebyggelse og andre indgreb, der i væsentlig grad vil forringe oplevelsen eller kvaliteten af bevaringsinteresserne, må ikke finde sted i disse områder. Samspillet mellem kultursporene, naturgrundlaget og det omgivende landskab må ikke sløres eller ødelægges.

Kommunen afventer fredningsnævnets stillingtagen, forinden sagen forelægges Udvalget for Plan og Miljø..."

Naturstyrelsen har i brev af 10. november 2014 oplyst følgende:

"...

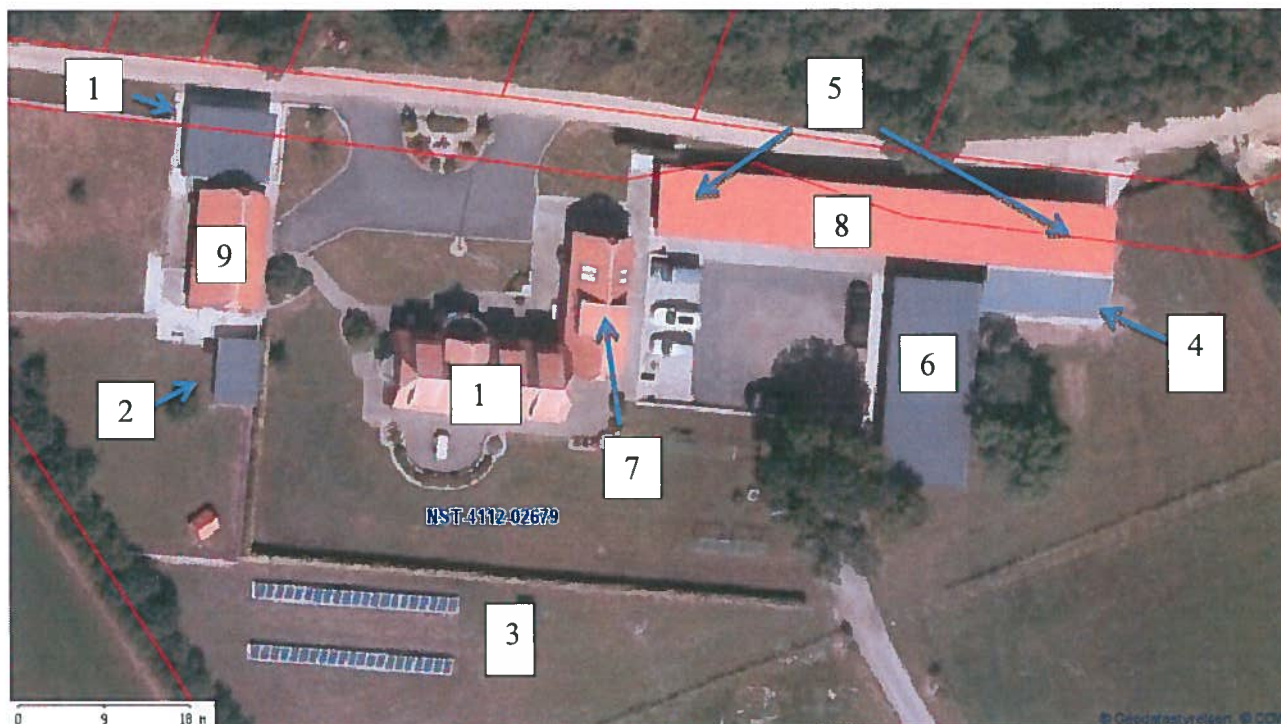

Figur 2: Kortmateriale fra ansøgning

Fredningen

Ejendommen er omfattet af overfredningsnævnets afgørelse om fredning af Abkær-Hjarup og Stengelmose af 31. oktober 1985

Ejendommen er noteret som en landbrugsejendom beliggende i landzone med et jordtilliggende på ca. 7 ha.

Figur 3: luftfoto 2014. Tallene refererer til nedenstående

Naturstyrelsen har på anmodning af fredningsnævnet gennemgået tilgængelige luftfoto med henblik på en vurdering af udviklingen i bygningsmassen. Der tages forbehold for opmåling arealer, der er opmålt på luftfoto, og som derfor har en vis usikkerhed.

Nedenstående numre refererer til figur 3 ovenfor:

Opført 2012-2014

- 1: bygning med et areal ca. 60 m²
- 2: bygning med et areal ca. 30 m²
- 3: solceller, 2 rækker af hver ca. 22 m
- 4: Tilbygning ca. 55 m²

Opført 2010-2012

- 5: bygning (8) udvidet fra ca. 160 m² til ca. 280 m² ved tilbygning i begge ender
- 6: bygning med et areal ca. 195 m²
- 7: Kvist og veluxvinduer i sidebygning til stuehuset

Opført 2004-2006

- 8: bygning med et areal på ca. 160 m² (vurderes at være omtalt i afgørelse af 3. november 2004 – dispensation til sammenbygget garage (69 m²) og stald (44 m²))

Opført 1999-2002

- 9: Bygning med et areal ca. 85 m² (formodes at være omfattet af afgørelse af 5. februar 1998 til stald (38 m²) og garage (56 m²))

Opført 1995-2002

- 10: hus med et på bebygget areal på ca. 130 m² (omfattet af afgørelse af 5. februar 1998)

Øvrig regulering/planlægning på arealet

Ejendommen er beliggende i et bevaringsværdigt landskab og et værdifuldt kulturmiljø jf. kommuneplanen. Det ansøgte er beliggende inden for sø- og åbeskyttelseslinjen samt skovbyggelinjen.

Øvrige bemærkninger

Det bemærkes, at der er en ret stor afvigelse mellem Naturstyrelsens opmåling af arealer og det i ansøgningen oplyste. Naturstyrelsens opmåling er som nævnt ovenfor behæftet med en vis usikkerhed, men afvigelsen er af en størrelsesorden, så fredningsnævnet bør være opmærksom herpå...”

Fredningsnævnet har fra 1998 til 2007 taget stilling til flere ansøgninger om bygge- og anlægsarbejder på ejendommen.

Følgende fremgår af Fredningsnævnets arkiv:

1. Den 5. februar 1998 meddelte Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen dispensation til at opføre et stuehus på 242 m², en garagebygning på 56 m² og en hestestald på 38 m². Garagebygningen anvendes nu delvist til erhvervslokaler.
2. Den 9. juni 2004 meddelte Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen afslag på en ansøgning om tilladelse til opførelse af en administrationsbygning med et grundareal på 234 m². Nævnets flertal fandt, at byggeriet havde en sådan størrelse og ville medføre en sådan forøgelse af ejendommens samlede bygningsmasse, at en dispensation ville være i strid med fredningens formål. Naturklagenævnet stadfæstede afgørelsen den 9. februar 2005.
3. Den 3. november 2004 meddelte Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen dispensation til at opføre et sammenbygget læskur til kvæg og heste og en garage på henholdsvis 69 og 44 m². Ved afgørelsen anførte nævnet blandt andet, at såfremt jorden anvendes til græsning, må det antages, at der skal være mulighed for, at dyrene kan gå i læ. Det kunne derfor ikke afvises, at det ansøgte kunne være af betydning for ejendommens status som landbrugsejendom.
4. Den 31. maj 2007 meddelte Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen afslag på en ansøgning om dispensation til at opføre en lade og en maskinhal. Det fremgår af afgørelsen, at der i ladens stueplan skulle indrettes med lade på 188 m², disponibelt rum på 45 m² og dobbeltgarage på 83 m².

Fredningsnævnet gav følgende begrundelse for afslaget:

De landbrugsmæssige formål, som ansøger har angivet, kan ikke begrunde byggeri af en lade m.v. som det ansøgte, idet de eksisterende bygninger må antages at kunne rumme det oplyste dyrehold. Hertil kommer, at en bygning af en størrelse som ansøgt vil være i strid med fredningens formål om bevaring af de landskabelige værdier. Der er derfor ikke hjemmel til at meddele dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorfor ansøgningen afslås.”

5. Den 19. december 2008 meddelte Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen afslag på en ansøgning om dispensation til at opføre en nybygning på ca. 166 m² på ejendommen. Nybygningen skulle ifølge ansøgningen benyttes til garage for de biler, som Jan B. Rasmussen benytter i sin virksomhed.

Fredningsnævnet gav følgende begrundelse for afslaget:

De behov for parkering af agenturets biler ... som ansøgeren angiver som begrundelse for sin ansøgning, kan ikke begrunde, at der skal meddeles dispensation til projektets gennemførelse, fordi der indenfor den eksisterende bygningsmasse, for eksempel i træbygningen nordøst for stuehuset, må kunne etableres de nødvendige garagepladser til agenturets og ansøgerens biler. Som følge af det anførte, og da en nybygning på ca. 166 m² vil medføre en yderligere forringelse af områdets landskabelige værdier og en øget belastning af området, vurderer Fredningsnævnet, at det er i strid med fredningens formål at

meddele Jan B. Rasmussen dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til projektets gennemførelse. Fredningsnævnet meddeler derfor Jan B. Rasmussen afslag på ansøgningen.

6. Den 24. juli 2009 meddelte Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen dispensation til at etablere et jordvarmeanlæg på ejendommen og at opføre en tilbygning på 5,565 x 6,340 m til stuehuset på ejendommen; tilbygningen skulle bruges til teknikrum for jordvarmeanlægget og som redskabsrum.

Fredningsnævnet gav følgende begrundelse for dispensationen:

Ejendommen ligger i et enestående smukt naturområde mellem Hærvejen og Stengelmose med mosen som baggrund. Bygningsmassen på ejendommen er voldsom set fra Hærvejen og i forhold til den omgivende natur og mose, der indeholder betydelige landskabelige værdier.

Fredningsnævnet kan tiltræde, at det ikke strider mod formålet med fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne at etablere et jordvarmeanlæg på marken mellem stuehuset på ansøgerens ejendom og Hærvejen. Da det er nødvendigt i forbindelse med etableringen af jordvarmeanlægget at etablere et teknikrum på ejendommen, og da dette rum bedst og bedst i harmoni med ejendommens omgivelser kan placeres som foreslået af ansøgeren i et rum i den påtænkte forlængelse mod nord af stuehusets østfløj, meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Jan B. Rasmussen dispensation til at etablere jordvarmeanlægget og undtagelsesvist til at forlænge stuehusets østfløj med en tilbygning til teknikrum og redskabsrum inden for målene (l x b) 5,565 m x 6,340 m på vilkår,

at jordvarmeanlægget og dets installationer etableres på marken mellem Hærvejen og stuehuset på Jan B. Rasmussens ejendom,

...

at jordvarmeanlægget i øvrigt etableres i overensstemmelse med det materiale, der er forelagt fredningsnævnet.

at forlængelsen af stuehusets østfløj opføres i de samme teglsten og med den samme tagsten som stuehuset..."

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har besigtiget ejendommen den 11. december 2014.

I besigtigelsen deltog ansøgerne Kate Rasmussen. Jan B. Rasmussen samt deres rådgiver Ole Jørgensen, for Haderslev Kommune miljømedarbejder Sonja Lorentzen og sagsbehandler Per Svendsen, for Danmarks Naturfredningsforening lokalkomiteemedlem Jørgen Clausen og for Friluftsrådet Martin Martinsen.

Under besigtigelsen oplyste Fredningsnævnets formand blandt andet, at Haderslev Kommune, Teknik - og Miljøservice, pr. mail den 11. september 2014 har sendt Fredningsnævnet en ansøgning fra Jan B. Rasmussen om lovliggørelse af et garageanlæg og mødelokale på 144 m², en åben overdækning/garage på 79 m², bygningsudvidelse med teknikrum på 72 m², en materielgarage på 37,5 m² og et redskabsskur på 18 m² samt om dispensation til at udvide et showroom med 36 m² på ejendommen matr. nr. 59 Skovby, Vedsted. Ejendommen er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner. Fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne blev gennemført for at sikre de naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier, der knytter sig til området. Overfredningsnævnet bestemte derfor, at der hverken må opføres ny bebyggelse, herunder skure o.

lign, tilbygning til eksisterende bebyggelse eller etableres andre faste anlæg i det fredede område. Fredningsnævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles Jan B. Rasmussen en lovliggørende dispensation til de bygge- og anlægsarbejder, som han har gennemført på ejendommen.

Jan B. Rasmussen oplyste, at han oprindeligt ville have anbragt installationerne til jordvarmeanlægget i en tilbygning, som han ansøgte Fredningsnævnet om tilladelse til at opføre som en forlængelse af sidebygningen til hovedbygningen. Fredningsnævnet gav ham i 2009 tilladelse til at etablere jordvarmeanlægget og at opføre tilbygningen eller forlængelsen af sidebygningen, hvor installationerne til jordvarmeanlægget skulle være. Han opgav på grund af de lovkrav, som gælder for installationer til jordvarmeanlæg, at opføre sidebygningen og anbragte installationerne i en nybygning eller en tilbygning, som han opførte i forlængelse af garagebygningen; nybygningen eller forlængelsen af garagebygningen er på grundridset benævnt "Tilbygning C". Da Fredningsnævnet i 2009 meddelte ham dispensation til at opføre en tilbygning på ca. 36 m² til sidebygningen, ansøger han i stedet om tilladelse til at opføre en tilbygning, som skal anvendes til showrum, og med den samme placering som den oprindeligt godkendte tilbygning. Han stiller sig uforstående overfor, at "Tilbygning B" skal betragtes som en bygning, fordi der er tale om en overdækning, anbragt på et punktfundament.

Ole Jørgensen tilføjede, at de bygninger, der er opført på ejendommen, er opført inden for den oprindelige bygningsmasse på ejendommen. Det gælder også den garagebygning, der er benævnt "Tilbygning A".

Jan B. Rasmussen foreviste herefter bygningerne benævnt "Tilbygning E" og "Tilbygning F" og oplyste, at "Tilbygning E" er opført på et tidligere fundament. De indhegninger, der er etableret sydvest for de 2 bygninger, er hundegårde.

Jan B. Rasmussen foreviste endelig det jordbaserede solcelleanlæg, som han har rejst på marken mellem hovedhuset og Hærvejen, og oplyste, at han har sat en bøgehæk på arealet mellem solcelleanlægget og Hærvejen. Når hækken er vokset op, vil den sløre solcelleanlægget, så det ikke ses af trafikanter, som færdes på Hærvejen. I forbindelse med etableringen af solcelleanlægget er der opført en mindre teknikbygning.

Jan B. Rasmussen oplyste herefter, at der altid har været en muret portal ud mod Hærvejen. Portalen er under renovering. Jernporten er under renovering hos en smed.

Miljømedarbejder Sonja Lorentzen oplyste, at Haderslev Kommune ikke har behandlet sagen; kommunen afventer Fredningsnævnets afgørelse.

Jørgen Clausen bemærkede, at bygningerne og anlæggene, der på grundridset er benævnt med bogstaverne A til F er opført uden dispensation fra Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner. Fredningsnævnet har flere gange taget stilling til ansøgninger fra Jan B. Rasmussen om dispensationer til bygge- og anlægsarbejder på ejendommen og meddelt en række afslag. Trods disse afslag har Jan B. Rasmussen opført flere bygninger, som var omfattet af hans ansøgninger, og som Fredningsnævnet afslog at dispensere til. Jan B. Rasmussen har heller ikke ansøgt om dispensation til at opsætte det jordbaserede solcelleanlæg eller at etablere en muret portal ved ejendommens indkørsel. Det er Danmarks Naturfredningsforenings indstilling, at der ikke kan meddeles lovliggørende dispensationer til bygningerne, solcelleanlægget, hundegårdene og portalen.

Martin Martinsen oplyste, at Friluftsrådet tiltræder Danmarks Naturfredningsforenings indstilling til Fredningsnævnet.

Fredningsnævnets afgørelse.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne har blandt andet til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til området. Overfredningsnævnets flertal mente derfor, at også arealerne udenfor moseerne burde fredes. Efter fredningsbestemmelserne skal de fredede arealer bevares i deres nuværende tilstand, og der må ikke opføres ny bebyggelse.

På det rids, der er indarbejdet i afgørelsen, er vist de bygninger, der er opført på ejendommen, og solcelleanlægget; hundegårdene og stensætningerne eller terrasseanlægget fremgår ikke af ridset.

Tilbygningen, markeret med bogstavet "D", er ikke opført; de øvrige tilbygninger, markeret med bogstaverne "A", "B", "C", "E" og "F", er opført, hundegårdene og det jordbaserede solcelleanlæg er blevet opsat og i forbindelse med solcelleanlægget tillige et skur med installationer til solcelleanlægget. Portalen er under renovering.

Jan B. Rasmussens ejendom ligger i et enestående smukt naturområde mellem Hærvejen og Stengelse med mosen som baggrund. Bygningsmassen på ejendommen er voldsom set fra Hærvejen og i forhold til den omgivende natur og mose, der indeholder betydelige landskabelige værdier.

Jan B. Rasmussen har uden dispensation opført de bygninger eller foretaget de bygningsudvidelser, der er beskrevet i Naturstyrelsen redegørelse, ligesom han har etableret et solcelleanlæg med solceller, monteret på stativer på arealet sydøst for sit stuehus, bygget 2 indhegnede hundegårde og opført en portal med en jernport ud mod Hærvejen.

Fredningsnævnet bemærker herefter om de enkelte bygninger m.v.:

Tilbygning D og tilbygning C:

Fredningsnævnet meddelte den 24. juli 2009 Jan B. Rasmussen dispensation til at udvide sidebygningen til hovedbygningen på ejendommen med ca. 36 m², hvor installationerne til det jordvarmeanlæg, der samtidig meddeltes dispensation til, skulle anbringes. Jan B. Rasmussen har oplyst, at han ikke har udvidet sidebygningen, at han i stedet har anbragt installationerne til jordvarmeanlægget i tilbygningen markeret med bogstavet "C" på ridset over bygningerne på ejendommen, og at denne tilbygning har et areal på 72 m².

Det var Fredningsnævnets forudsætning for dispensationen, meddelt den 24. juli 2009 til bygningsudvidelsen, at installationerne til jordvarmeanlægget skulle anbringes i bygningsudvidelsen. Jan B.

Rasmussen har valgt ikke at udnytte dispensationen og har i stedet uden forudgående dispensation valgt at opføre en tilbygning til garageanlægget, hvor installationerne er blevet monteret. Jan B. Rasmussen har ikke anført nogen begrundelse for, at det er nødvendigt med en tilbygning på 72 m² til installationerne til jordvarmeanlægget, når han i 2009 alene ansøgte om og fik dispensation til en bygningsudvidelse på ca. 36 m².

Da dispensationen, meddelt den 24. juli 2012, ikke er blevet udnyttet, og idet Fredningsnævnet ville have dispenseret til en udvidelse af garagen med ca. 36 m², såfremt Fredningsnævnet havde fået forelagt et alternativt projekt med placering af jordvarmeinstallationerne i garagebygningen, meddeler Fredningsnævnet herefter Jan B. Rasmussen en lovliggørende dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til at udvide garagen med en tilbygning på maksimalt 36 m², således at Jan B. Rasmussen inden den 1. juni 2015 skal reducere tilbygningen, markeret med bogstavet "C" på ridset over bygningerne på sin ejendom, fra 72 m² til 36 m².

Jan B. Rasmussen har ansøgt om at måtte benytte tilbygningen, markeret med bogstavet "D" til showroom.

Fredningsnævnet bemærker hertil, at dispensationen til bygningsudvidelsen blev meddelt den 24. juli 2009. Da dispensationen ikke er blevet udnyttet inden udløbet af 3 årsfristen, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2, er dispensationen bortfaldet og kan ikke udnyttes.

Fredningsnævnet har ved flere tidligere afgørelser taget stilling til ansøgninger fra Jan B. Rasmussen om tilladelse til at opføre yderligere driftsbygninger på sin ejendom begrundet i hans virksomheds behov.

Fredningsnævnet har i afgørelserne taget stilling til, hvorvidt der kan meddeles yderligere dispensationer og har senest ved afgørelsen, truffet den 19. december 2008 meddelt Jan B. Rasmussen afslag på en ansøgning om dispensation til at opføre en bygning på ca. 166 m², fordi Fredningsnævnet vurderede, at opførelsen af bygningen ville medføre en yderligere forringelse af områdets landskabelige værdier og en øget belastning af området. Fredningsnævnet vurderede derfor, at det var i strid med fredningens formål at meddele Jan B. Rasmussen dispensation til projektets gennemførelse.

Fredningsnævnet finder af de samme grunde, at der ikke kan meddeles Jan B. Rasmussen dispensation til at opføre tilbygningen markeret med bogstavet "D".

Tilbygninger, markeret med bogstaverne "A", "B", "E" og "F" samt hundegårdene:

Jan B. Rasmussen har begrundet sin ansøgning om lovliggørelse af de forskellige bygninger og anlæg med sine forretningsmæssige behov og har med viden fra tidligere ansøgninger og afslag om, at hans ejendom ligger i et fredet område alligevel påbegyndt eller gennemført byggerierne.

Fredningsnævnet har under sit møde den 11. december 2014 gennemgået bygningerne på Jan B. Rasmussens ejendom. Bygningsmassen fremstår, set fra Hærvejen, som en massiv bygningsmasse, der ikke på nogen måde harmonerer med det omgivende landskab, som er udpeget som særligt værdifuldt landskab.

Som følge af det anførte, og da fredningsbestemmelserne § 2 og § 7 indeholder et udtrykkeligt forbud mod ændringer i de fredede arealers tilstand på fredningstidspunktet og mod opførelse af nye

bygninger, herunder skure, tilbygninger til eksisterende bygninger og mod etablering af andre faste anlæg, da ingen af de synspunkter, som Jan B. Rasmussen har anført til støtte for en lovliggørelse af tilbygningerne m.v., og da Fredningsnævnet heller ikke ville have meddelt dispensation til byggerierne på grundlag af ansøgninger modtaget før projekternes iværksættelse, finder Fredningsnævnet, at det strider mod formålet med fredningen af Abkjær-, Hjarup og Stengelmoseerne at meddele en lovliggørende dispensation til de tilbygninger, der er markeret med bogstaverne "A", "B", "E" og "F" og for hundegårdenes vedkommende i den nuværende udformning ved tilbygningen F.

Tilbygninger, markeret med bogstaverne "A", "B", "E" og "F" samt hundegårdene skal derfor være fjernet fra ejendommen senest den 1. juni 2015.

Solcelleanlægget:

Jan B. Rasmussen har opsat et jordbaseret solcelleanlæg på marken mellem bygningerne på sin ejendom og Hærvejen. Rammerne på solcellerne er udført i et blankt materiale og fladerne på solcellerne er reflekterende. I forbindelse med opsætningen af solcelleanlægget har Jan B. Rasmussen bygget et mindre skur, malet i en grå farve, hvor installationerne til solcelleanlægget er anbragt.

Natur- og Miljøklagenævnet har vedrørende solvarme- og solcelleanlæg, som skal etableres på arealer indenfor strandbeskyttelseslinjen, lagt den praksis, at ansøgninger om etablering af alternative energiforsyningsanlæg efter omstændighederne bør behandles lempeligere end ansøgninger om etablering af andre typer anlæg indenfor strandbeskyttelseslinjen og har tillige fastslået, at etablering af sådanne anlæg på ejendomme, som er beliggende indenfor en landskabsfredning, bør afgøres på linje med praksis inden for strandbeskyttelseslinjen. Denne praksis er senest fastslået i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse, truffet den 15. juni 2012 i sagen NMK 522-00051.

Fredningsnævnet lægger efter besigtigelsen af Jan B. Rasmussens ejendom og ejendommens omgivelser til grund, at et solcelleanlæg uden for haven vil være så synligt i det åbne og lave område mellem Hærvejen og mosen bag Jan B. Rasmussens ejendom, at solcelleanlægget vil påvirke den synsmæssige oplevelse af landskabet i så negativ retning, at det vil stride mod formålet med fredningen at meddele en lovliggørende dispensation til solcelleanlægget og skuret.

Fredningsnævnet meddeler derfor Jan B. Rasmussen afslag på ansøgningen om en lovliggørende dispensation til at bevare solcelleanlægget. Solcelleanlægget skal derfor være fjernet fra ejendommen senest den 1. juni 2015.

Portalen:

Uanset Jan B. Rasmussen oplysninger om portalen ud mod vejen, er der ikke på baggrund af luftfotografier af ejendommen, der ligger på Miljøportalen, grundlag for at fastslå, at der nogen sinde har været en portal af den størrelse og udformning på ejendommen, som Jan B. Rasmussen hævder.

Fredningsnævnet har gennemgået luftfotografierne af Jan B. Rasmussens ejendom. Fredningsnævnet kan på baggrund af denne gennemgang konstatere, at portalen er rejst mellem 1999 og 2002, og at portalen oprindeligt har bestået af 2 søjler.

Fredningsnævnet har under besigtigelsen den 11. december 2014 konstateret, at portalen i dag består af 4 søjler – 2 mindre på portalens ydersider og 2 høje søjler i midten.

Fredningsnævnet har endvidere konstateret, at Fredningsnævnet aldrig har meddelt dispensation til en portal ved ejendommens indkørsel.

Fredningsnævnet vurderer efter besigtigelsen, at portalen fremstår som et fremmedelement i landskabet og er direkte skæmmende. Fredningsbestemmelsernes § 2 fastslår, at de fredede arealer skal bevares i tilstanden på tidspunktet for fredningens gennemførelse, og § 7, at der ikke må opføres ny bebyggelse eller etableres andre fast anlæg.

Som følge af det anførte meddeler fredningsnævnet Jan B. Rasmussen afslag på en lovliggørende dispensation til portalen, der derfor skal være fjernet senest den 1. juni 2015.

Kvistene på sidebygningen:

Jan B. Rasmussen har monteret 2 kviste på sidebygningen samt tagvinduer ved siden af kvistene.

Idet kvistene og vinduerne ikke forringer den visuelle opfattelse af landskabet, meddeler Fredningsnævnet Jan B. Rasmussen en lovliggørende dispensation til kvistene og tagvinduerne.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøankenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

Modtageren af afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
en berørt nationalparkfond,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klage skal indsendes til Fredningsnævnet, c/o Retten i Esbjerg, Dokken 1, 6700 Esbjerg, som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Naturklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet.

Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling.

Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

1. klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f. eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast til partshøring.

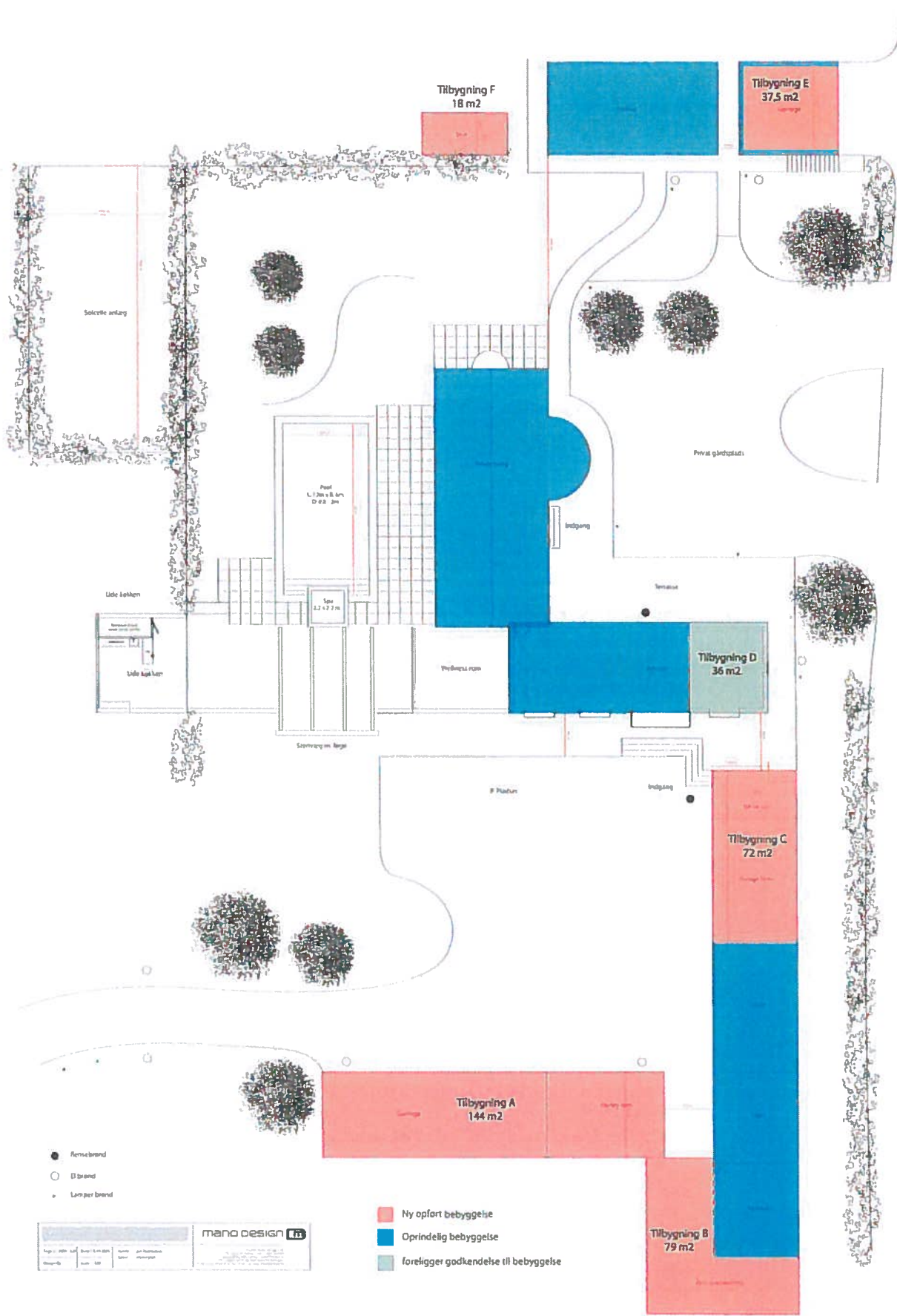
Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 12. januar 2015

Margit O. Laub
formand

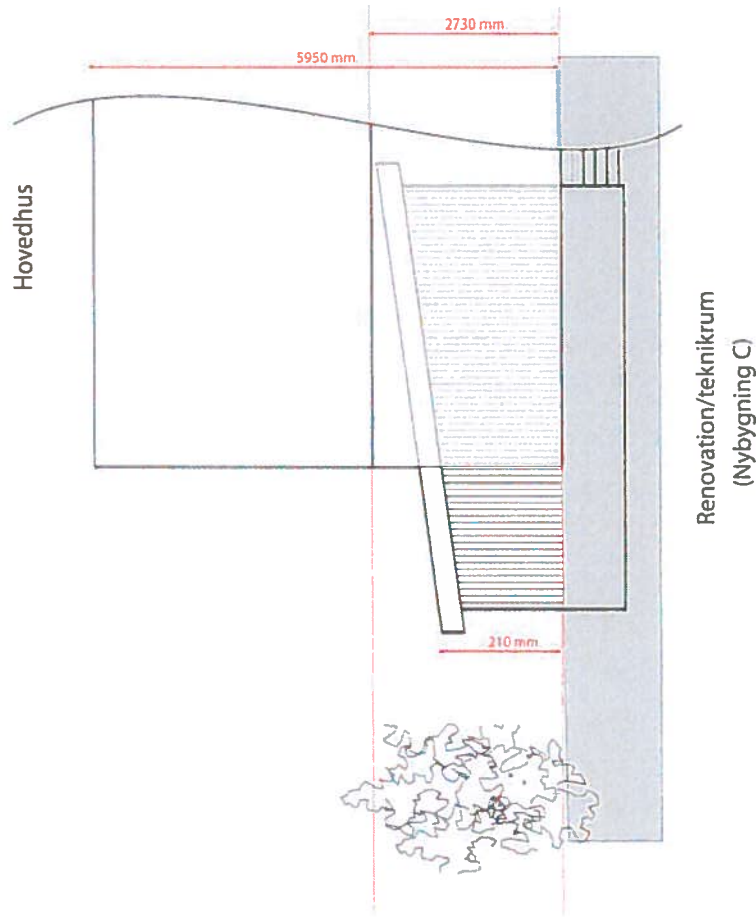
Denne afgørelse er sendt til:

Jan Rasmussen, jbr@jbr.as
Haderslev Kommune, post@haderslev.dk, solo@haderslev.dk
Miljøministeriet Naturstyrelsen/København, nst@nst.dk
Naturstyrelsen Sønderjylland, sdj@nst.dk
Kulturarvsstyrelsen, post@kulturstyrelsen.dk
Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, bent.karlsson@mail.dk
Danmarks Naturfredningsforening v/ Jørgen Clausen, bodilclausen@yahoo.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, famham@live.dk
Dansk Ornitologisk Forening, haderslev@dof.dk

Friluftsrådet/Sønderjylland, soenderjylland@friluftsradet.dk
Friluftsrådet/Haderslev, m.martinsen@mail.tele.dk

Snit og terræn - vest B.

mano design

FUGLSANGVEJ 6
GRØNNINGHØVED STRAND
6053 SØBØUND · DENMARK
M: mail@olevorgen.dk
T 0045 21221615 FH: 0045 76589976

INTERIOR DESIGN · VISUAL COMMUNICATION · ADVERTISING · BRAND BUILDING

Tegn nr. 2009 - 64
Kunde: Jan Rasmussen
Emne: Masterplan

Dato: 18-09-2009

Design: OJ
Scale: 1:100

[illegible]

Page no. 009	4
Date: 18.09.2009	
Project Name	Joint Museum Museum
Scale: 1:100	
Design Of	

mano design

mano design

mano design

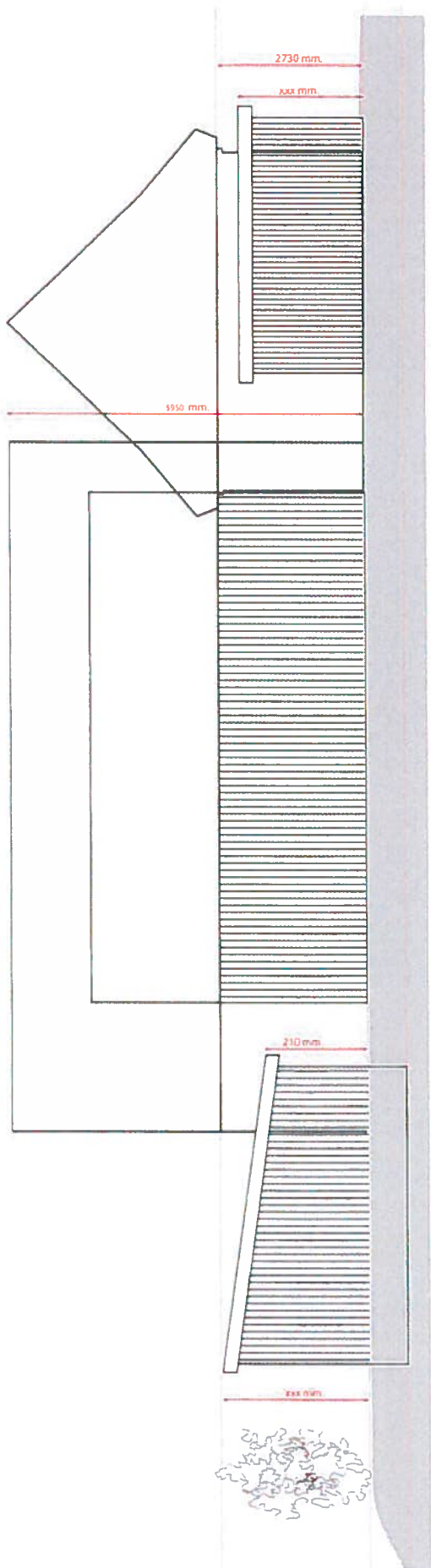
mano design

mano design

Snit og terræn - vest A

Hovedhus

Hovedhus

Redskabskur
(Nybygning F)

Stald

Garage
(Nybygning E)

mano design

mano design

FUGLSØNGVEJ 6
GRØNTINGHØVED STRAND
8260 SKJERN
M TILBUD 000 000 000 000 000 000 000
T 0000 2122 0015 PH 0000 7650 5976

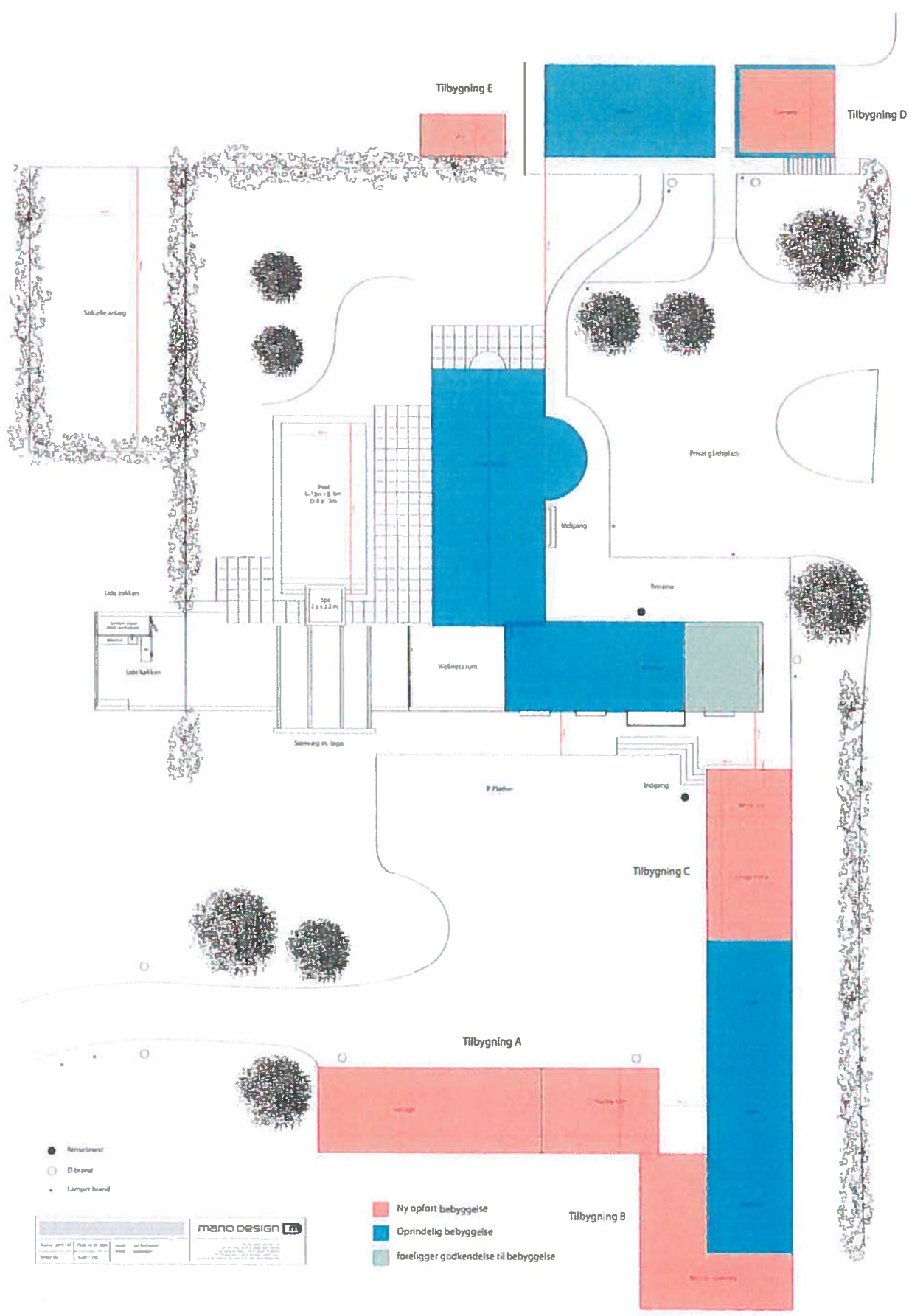
Kunde: Jan Rasmussen
Emne: Masterplan

Tegn nr. 2009 - 65

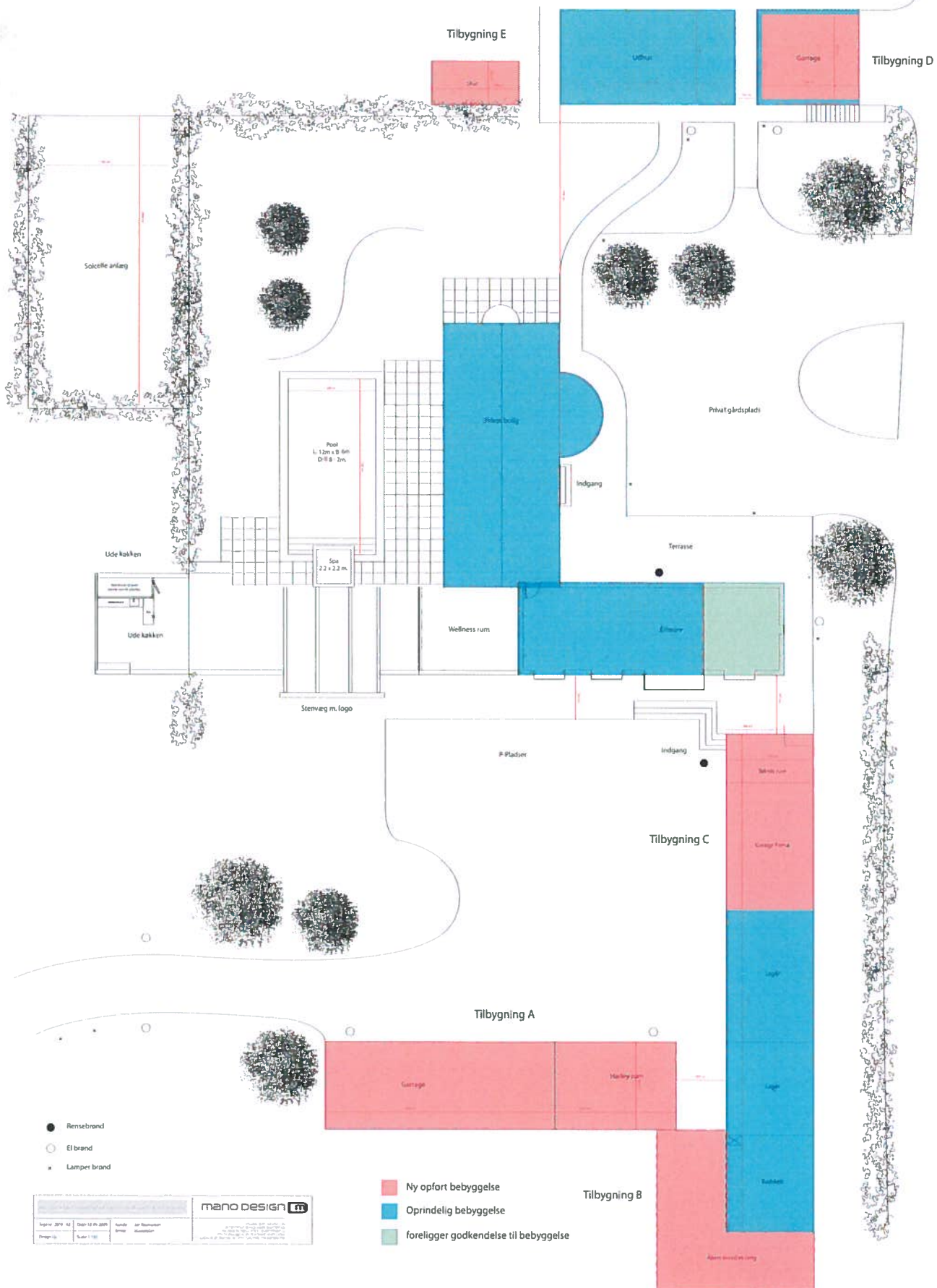
Dato: 18-09-2009

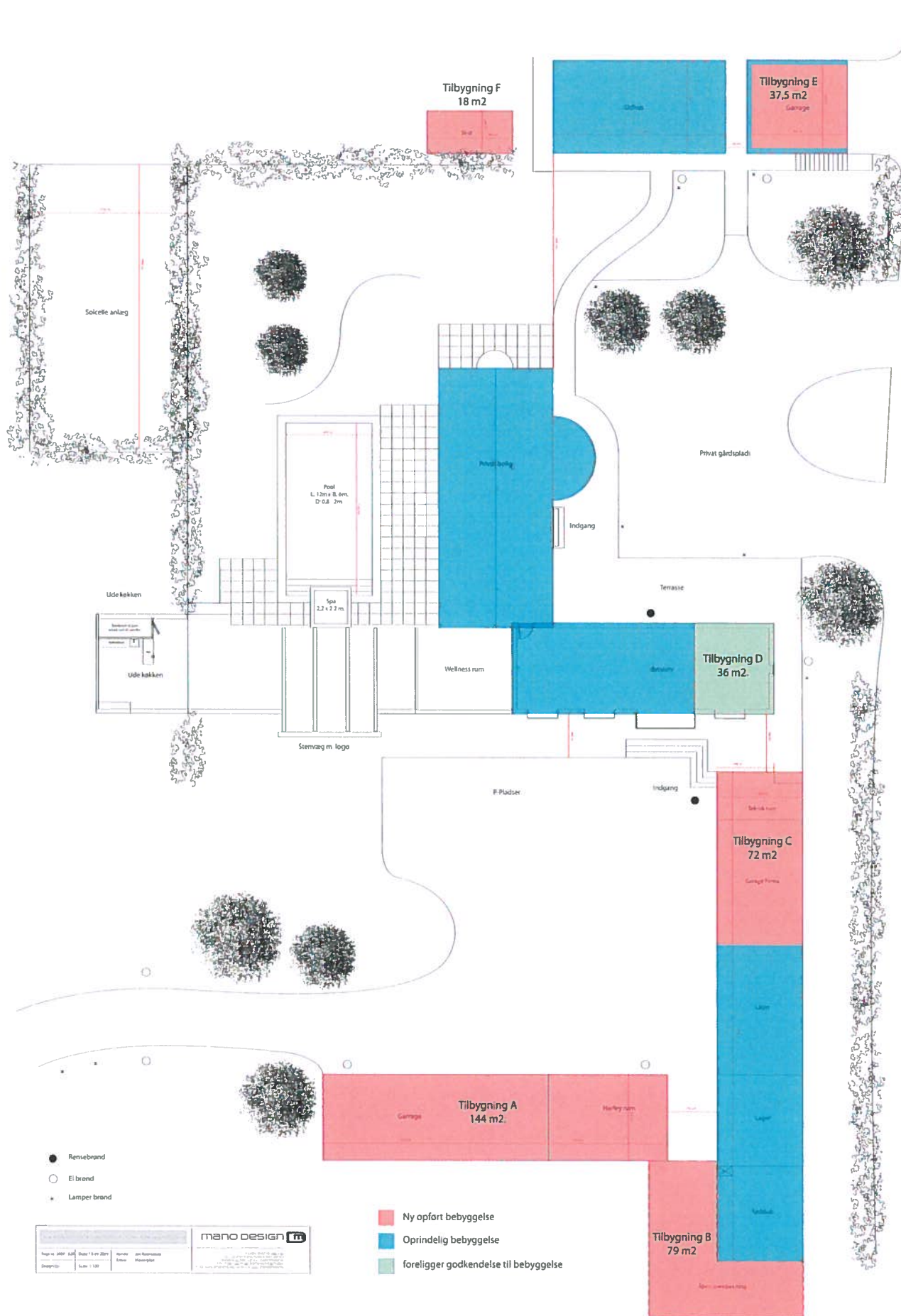
Scale: 1:100

Design: OJ

mano design			
Projekt 2014-14	Plan 12.01.2014	Udvalgt	af Renseløbsbrønd
Byggeskema	Byggeskema	Byggeskema	Byggeskema
Byggeskema	Byggeskema	Byggeskema	Byggeskema

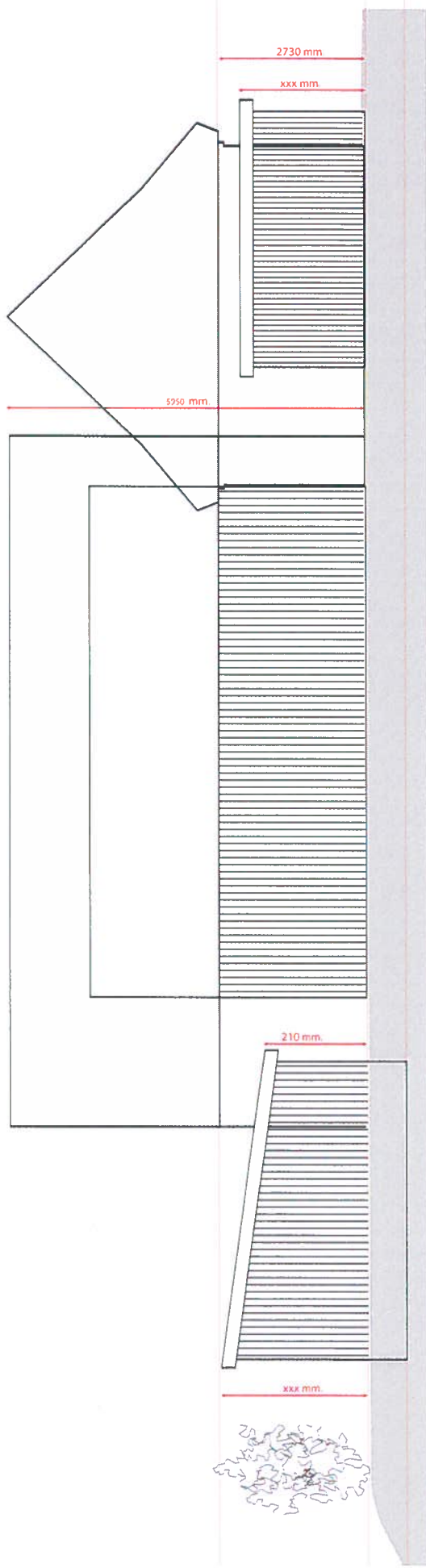

Snit og terræn - vest A

Hovedhus

Hovedhus

Garage
(Nybygning E)

Stald

Redskabskur
(Nybygning F)

MANO DESIGN A/S
Vestergade 10
DK-8000 Ålborg
T: +45 7655 9976
E: info@mano-design.dk
www.mano-design.dk

mano design

Tegn nr. 2009 - 65

Dato: 18.09.2009

Kunde: Jan Rasmussen

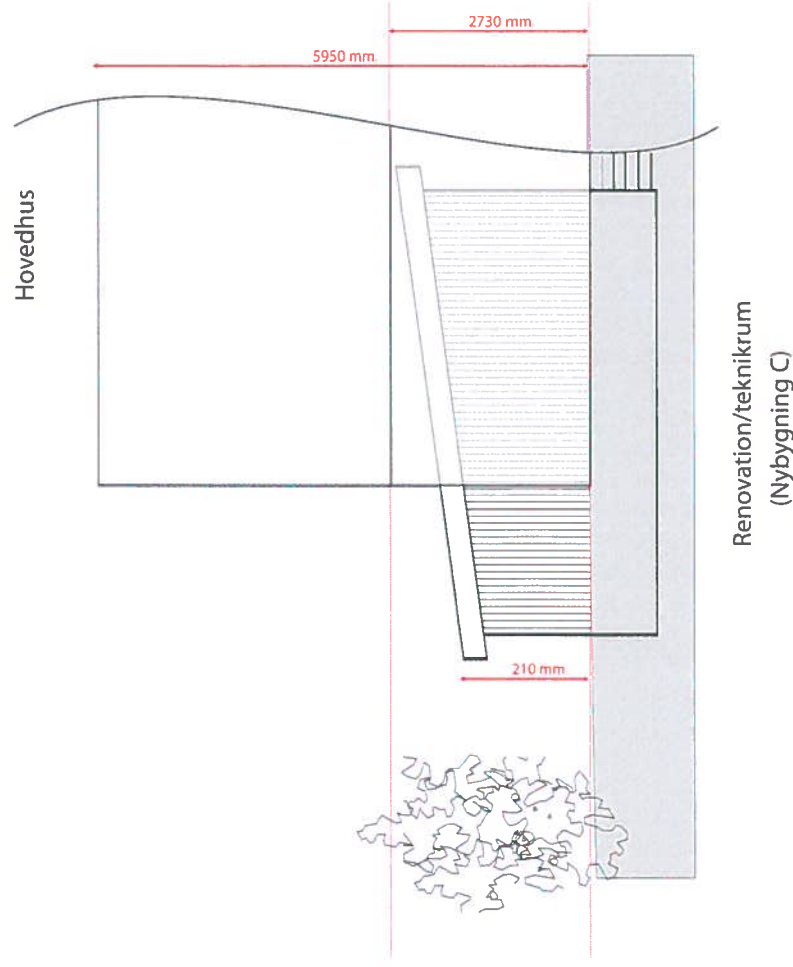
Design: OJ

Scale: 1:100

Emne: Masterplan

FUGLSANGVEJ 6
GRØNNINGHØVED STRAND
8053 SOULUND DENMARK
M: +45 2122 1515
T: +45 7655 9976

Snit og terræn - vest B.

interior design · visual communication · advertising · brand building		mano design 	
Tegn nr. 2009 - 64	Dato: 18-09-2009	Kunde: Jan Rasmussen	FUGLSANGVEJ 6 GRØNNINGHØVED STRAND 6093 SJØLUND · DENMARK M: MAIL@OLEJORGENSEN.DK T: 0045 21221615 · FH: 0045 76585976
Design: OJ	Scale: 1:100	Emne: Masterplan	

A circular floor plan of a house. The plan is divided into several areas. On the left, a large white area is labeled 'Hovedhus'. To its right is a smaller white area labeled 'Teknik rum'. Further right is a grey area with a staircase, labeled 'Terræn niveau' at the bottom. Dimensions are indicated with red lines and text: '2600 mm.' for the width of the 'Teknik rum', '900 mm.' for the width of the staircase area, and '2730 mm.' for the width of the 'Hovedhus' area. The entire plan is enclosed in a black circle.

Hovedhus

1:120 m

2:120 m

3:120 m

4:120 m

5:120 m

6:120 m

7:120 m

8:120 m

9:120 m

10:120 m

11:120 m

12:120 m

13:120 m

14:120 m

15:120 m

16:120 m

17:120 m

18:120 m

19:120 m

20:120 m

21:120 m

22:120 m

23:120 m

24:120 m

25:120 m

26:120 m

27:120 m

28:120 m

29:120 m

30:120 m

31:120 m

32:120 m

33:120 m

34:120 m

35:120 m

36:120 m

37:120 m

38:120 m

39:120 m

40:120 m

41:120 m

42:120 m

43:120 m

44:120 m

45:120 m

46:120 m

47:120 m

48:120 m

49:120 m

50:120 m

51:120 m

52:120 m

53:120 m

54:120 m

55:120 m

56:120 m

57:120 m

58:120 m

59:120 m

60:120 m

61:120 m

62:120 m

63:120 m

64:120 m

65:120 m

66:120 m

67:120 m

68:120 m

69:120 m

70:120 m

71:120 m

72:120 m

73:120 m

74:120 m

75:120 m

76:120 m

77:120 m

78:120 m

79:120 m

80:120 m

81:120 m

82:120 m

83:120 m

84:120 m

85:120 m

86:120 m

87:120 m

88:120 m

89:120 m

90:120 m

91:120 m

92:120 m

93:120 m

94:120 m

95:120 m

96:120 m

97:120 m

98:120 m

99:120 m

100:120 m

101:120 m

102:120 m

103:120 m

104:120 m

105:120 m

106:120 m

107:120 m

108:120 m

109:120 m

110:120 m

111:120 m

112:120 m

113:120 m

114:120 m

115:120 m

116:120 m

117:120 m

118:120 m

119:120 m

120:120 m

121:120 m

122:120 m

123:120 m

124:120 m

125:120 m

126:120 m

127:120 m

128:120 m

129:120 m

130:120 m

131:120 m

132:120 m

133:120 m

134:120 m

135:120 m

136:120 m

137:120 m

138:120 m

139:120 m

140:120 m

141:120 m

142:120 m

143:120 m

144:120 m

145:120 m

146:120 m

147:120 m

148:120 m

149:120 m

150:120 m

151:120 m

152:120 m

153:120 m

154:120 m

155:120 m

156:120 m

157:120 m

158:120 m

159:120 m

160:120 m

161:120 m

162:120 m

163:120 m

164:120 m

165:120 m

166:120 m

167:120 m

168:120 m

169:120 m

170:120 m

171:120 m

172:120 m

173:120 m

174:120 m

175:120 m

176:120 m

177:120 m

178:120 m

179:120 m

180:120 m

181:120 m

182:120 m

183:120 m

184:120 m

185:120 m

186:120 m

187:120 m

188:120 m

189:120 m

190:120 m

191:120 m

192:120 m

193:120 m

194:120 m

195:120 m

196:120 m

197:120 m

198:120 m

199:120 m

200:120 m

201:120 m

202:120 m

203:120 m

204:120 m

205:120 m

206:120 m

207:120 m

208:120 m

209:120 m

210:120 m

211:120 m

212:120 m

213:120 m

214:120 m

215:120 m

216:120 m

217:120 m

218:120 m

219:120 m

220:120 m

221:120 m

222:120 m

223:120 m

224:120 m

225:120 m

226:120 m

227:120 m

228:120 m

229:120 m

230:120 m

231:120 m

232:120 m

233:120 m

234:120 m

235:120 m

236:120 m

237:120 m

238:120 m

239:120 m

240:120 m

241:120 m

242:120 m

243:120 m

244:120 m

245:120 m

246:120 m

247:120 m

248:120 m

249:120 m

250:120 m

251:120 m

252:120 m

253:120 m

254:120 m

255:120 m

256:120 m

257:120 m

258:120 m

259:120 m

260:120 m

261:120 m

262:120 m

263:120 m

264:120 m

265:120 m

266:120 m

267:120 m

268:120 m

269:120 m

270:120 m

271:120 m

272:120 m

273:120 m

274:120 m

275:120 m

276:120 m

277:120 m

278:120 m

279:120 m

280:120 m

281:120 m

282:120 m

283:120 m

284:120 m

285:120 m

286:120 m

287:120 m

288:120 m

289:120 m

290:120 m

291:120 m

292:120 m

293:120 m

294:120

	mano design STUDIO MANO DESIGN 2009 SASSUOLO (PARMA) ITALY M. MANO T. 0521 212116 F. 0521 9552976
---	---

**Fredningsnævnet for Sydjylland
Sydlig del**

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 79 13 66 77

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

1. april 2015
Fredningssag 4/2015

Vedr.: J. nr. 4/2015: Ansøgning fra Jan B. Rasmussen, Hærvejen 10 B, Skovby, Vojens, om opsætning af et solcelleanlæg.

Haderslev Kommune, Teknik - og Miljøservice, har pr. mail den 23. februar 2015 sendt Fredningsnævnet en ansøgning fra Jan B. Rasmussen om opsætning af et solcelleanlæg på ejendommen, Hærvejen 10 B, Skovby, Vojens.

Fredningsnævnet har afsagt kendelse omhandlende blandt andet solcelleanlægget den 12. januar 2015. Det anlæg, som den fremsendte ansøgning vedrører, er efter det oplyste det samme anlæg, som nævnet allerede har taget stilling til ved kendelsen. I øvrigt fremgår det af sagens oplysninger, at Jan B. Rasmussen har klaget over nævnets afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet.

Som følge af det anførte afvises ansøgningen.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 1. april 2015

Margit Ø. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Jan Rasmussen, jbr@jbr.as
Haderslev Kommune, post@haderslev.dk, solo@haderslev.dk
Miljøministeriet Naturstyrelsen/København, nst@nst.dk

Fredningsnævnet for Sydjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

21. december 2018
FN SJS 51/2018

J.nr.: FN SJS 51/2018: Ansøgning fra Haderslev Kommune på vegne Chris Evald Edemann om dispensation til opførelse af en hal på ca. 300 m² på ejendommen, Langdyssevej 11, 6500 Vojens, matr.nr. 9 Abkær, Vedsted.

Fredningsnævnet har den 27. september 2018 modtaget en ansøgning fra Haderslev Kommune på vegne Chris Evald Edemann om dispensation til opførelse af en hal på ca. 300 m² på ejendommen, Langdyssevej 11, 6500 Vojens, matr.nr. 9 Abkær, Vedsted.

Ejendommen er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner. Fredningen blev gennemført for at sikre de naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier, der knytter sig til området. Overfredningsnævnet bestemte derfor, at der hverken må opføres ny bebyggelse eller etableres faste anlæg i det fredede område.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 30. november 2018, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Chris Evald Edemann afslag til det ansøgte. Begrundelsen fremgår under afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund

Det fremgår af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningsformålet gør det påkrævet, at det offentlige får ret til at foretage naturpleje på de centralt beliggende arealer i fredningsområdet (områdets zone I), som er i privat eje.

Overfredningsnævnet har herefter fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

”...

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer
...

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o. lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne o. lign., og der må ikke teltet...

På billedet nedenfor ses placeringen af ejendommen. Det med blå skraverede angiver fredningsgrænsen. Det med rødt udfyldte viser den nogenlunde placering af hallen.

Af ansøgningsmaterialet fremgår, at hallen ønskes opført i en bredde på 12 m og en længde på 25 m. Taget ønsket belagt med eternit- eller blikplader, og facaden udført med blikplader. Højden på bygningen er ifølge ansøgningen 6 m.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 30. november 2018, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

I mødet deltog formanden, retspræsident Margit Ø. Laub, Esbjerg, det ministerudpegede medlem Kjeld Thamdrup og det kommunalt udpegede medlem Olaf Hansen. Endvidere deltog Chris Evald Edemann, Bent Karlsson og Jørgen Clausen på vegne Danmarks Naturfredningsforening og Søren Peter Andersen på vegne Haderslev Kommune.

Fredningsnævnets formand redegjorde for ansøgningen og de relevante dele af fredningsbestemmelserne.

Chris Evald Edemann gennemgik ansøgningen og anviste den ønskede placering af hallen, vestligt på ejendommen. I hallen vil der blive plads til hestebokse, så de heste han har, kan komme under tag. Hallen skal derudover bruges til opbevaring af biler og de maskiner mv, han har stående på ejendommen, ligesom der vil blive etableret et fyrrum i hallen. Højden på hallen bliver nogenlunde som højden på den eksisterende bygning på ejendommen, det vil sige omkring 5 m høj. Der er et større og højt læbælte øst for den ønskede placering. Hallen vil derfor ikke være så synlig fra Langdyssevej. Desuden vil hallen kunne skjule de ting, herunder campingvogne med videre, der nu står i det fri på ejendommen.

Søren Peter Andersen oplyste, at ansøgerens hestehold ikke er erhvervsmæssig, men at der naturligvis er et dyrevelfærdsmæssigt hensyn i sagen. Kommunen vil – inden de træffer afgørelse i byggesagen – afvente Fredningsnævnets afgørelse i dispensationssagen.

Jørgen Clausen oplyste, at Danmarks Naturfredningsforening bestemt ikke kan anbefale, at der gives dispensation til hallen. Fredningsbestemmelserne er klare. Der må ikke opføres ny bebyggelse. Desuden vil en hal på 300 m² på det ønskede sted være meget synlig. Det ændrer ikke på foreningens opfattelse, at ansøgningen eventuelt ændres til en mindre hal og andre materialer.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det er formålet med fredningen af arealerne, at området skal bevares i dets daværende tilstand. Efter fredningen må der ikke opføres ny bebyggelse. På baggrund af besigtigelsen af området finder nævnet, at opførelsen af en hal på 300 m² på det ønskede sted vil være i strid med fredningens formål, hvorfor der ikke kan gives dispensation hertil. Der er ikke herved taget stilling til, om der kan gives dispensation til opførelsen af en mindre hal i materialer, der er bedre tilpasset området og ejendommen og placeret østligt og dermed tæt på det eksisterende læbælte.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Miljø- og fødevareklagenævnets klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Miljø- og fødevareklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget.

Klagegebyr opkræves af Miljø- og fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Miljø- og fødevareklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Miljø- og fødevareklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenævnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Miljø- og fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og fødevareklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Miljø- og fødevareklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 21. december 2018

Margit G. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Chris Evald Edemann, chris.e.evald@gmail.com
Haderslev Kommune, post@haderslev.dk, sopa@haderslev.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk;
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk

Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, haderslev@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, jorn.vinther.sorensen@gmail.com
Friluftsrådet centralt: fr@friluftstraadet.dk
Friluftsrådet Haderslev: soenderjylland@friluftstraadet.dk

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Denne afgørelse er behandlet i Miljø- og
Fødevareklagenævnet med sags nr. 20/04595.
Klik her for at se afgørelsen.

Dokken 1
6700 Esbjerg
Åbent 08.30-15.00
Tlf.: 9968 8800

E-mail: esbjerg@domstol.dk
www.domstol.dk/esbjerg
SE-nr. 50 03 28 17

22. oktober 2019
FN SJS 18/2019

J.nr.: 18/2019: Ansøgning fra Chris Evald Edemann om dispensation til opførelse af en hal på ca. 250 m² på ejendommen, Langdyssevej 11, 6500 Vojens, matr.nr. 9 Abkær, Vedsted.

Fredningsnævnet har den 12. april 2019 modtaget en ansøgning fra Haderslev Kommune på vegne Chris Evald Edemann om dispensation til opførelse af en hal på ca. 250 m² på ejendommen, Langdyssevej 11, 6500 Vojens, matr.nr. 9 Abkær, Vedsted.

Ejendommen er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær- Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner.

Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation til det ansøgte, hvis hallen skal opføres.

Fredningsnævnets flertal har besluttet at meddele Chris Evald Edemann afslag på det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, stk. som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Det fremgår af Overfredningsnævnets afgørelse, at fredningsformålet gør det påkrævet, at det offentlige får ret til at foretage naturpleje på de centralt beliggende arealer i fredningsområdet (områdets zone I), som er i privat eje.

Overfredningsnævnet har herefter fastsat blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

”...

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således ikke foretages terrænenheder eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer
...

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o. lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne o. lign., og der må ikke teltes...”

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har den 21. december 2018 meddelt Chris Evald Edemann afslag på opførelse af en hal på 300 m² med en anden placering end det nu ansøgte, da fredningsnævnet fandt, at det ville være i strid med fredningens formål. Fredningsnævnet meddelte samtidig, at der herved ikke var taget stilling til, om der kunne gives dispensation til opførelsen af en mindre hal i materialer, der er bedre tilpasset området og ejendommen og placeret østligt og dermed tæt på det eksisterende bælte.

På følgende kort er placeringen af det ansøgte vist med blå prik. Fredet areal er vist med skravering.

Fredningsnævnet har ved mail af 2. september 2019 til Chris Evald Edemann, Haderslev Kommune,

Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet centralt og Friluftsrådet Haderslev anmodet om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 9. september 2019.

Danmarks Naturfredningsforening, Haderslev har den 10. september 2019 udtalt:

DN-Haderslev har i mail af 03. september 2019 modtaget Fredningsnævnets brev af 02. september 2019 vedr. ansøgning om etablering af en hal på 250 m² inden for Fredningen af Abkær Mose på adressen Langdyssevej 11, 6500 Vojens.

DN-Haderslev har i forbindelse med en tidligere ansøgning om en hal på 300 m² med en anden placering udtalt sig herimod, idet fredningsbestemmelserne tydeligt i §2 oplyser, at der ikke må opføres ny bebyggelse. I forbindelse med den nye ansøgning kan DN-Haderslev oplyse at den formoder, at det ansøgte yderligere vil være i modstrid med landzonebestemmelserne, idet klagenævnet i en række afgørelser i de seneste år i sager bl.a. fra Haderslev Kommune har oplyst, at der normalt ikke gives tilladelse til udhusbygninger på mere end 50-100m² til beboelsesejendomme i landzone.

Der vedlægges kopi af nævnets afgørelse af 13. juli 2018 vedr. Sillerup Møllevej 30, hvori nævnet oplyser følgende: "Efter hidtidig praksis kan der normalt meddeles tilladelse til opførelse af nye udhuse og garager m.v. i størrelsesordenen 50-100 m². Ved den konkrete vurdering indgår bl.a. ejendommens størrelse, omfanget af eksisterende udhusbygninger samt placeringen af den ansøgte bygning. Efter hidtidig praksis gives ikke tilladelse til udhusbygninger på mere end 100 m², medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder."

Haderslev Kommune har den 8. oktober 2019 oplyst:

"Svar til fredningsnævnet vedrørende Naturbeskyttelseslovens §50 og byggeri på Langdyssevej 11

Vedr. NBL §50

Stk. 2. Fredningsnævnet kan kun meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Stk. 3. Medmindre betingelserne i § 65, stk. 3, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan

1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller

2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Stk. 4. Det skal fremgå af afgørelser efter stk. 1, at betingelserne i stk. 2 og 3 er opfyldt.

Haderslev Kommunes svar:

Ad stk. 2: Det nærmeste Natura 2000 område, Pamhule Skov og Stevning Dam (internationalt naturbeskyttelsesområde), ligger ca. 5,1 km væk fra Langdyssevej 11. Som følge af den store afstand og projektets begrænsede størrelse vurderes det, at projektet ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Ad stk. 3: Da bygningen placeres på et areal som gennem tiden har været anvendt til have/gårdsplads eller lignende vurderes det ikke for sandsynligt, at der vil ske ødelæggelse/beskadigelse af yngle- eller rasteområder for dyrearter nævnt i Naturbeskyttelseslovens bilag 3 eller plantearter omfattet af bilag 5. Der er ikke kendskab til registreringer af de pågældende arter i området.

Det forudsættes at staldanlægget ikke har fjernpåvirkning via luft og vand.
Det bør sikres at der ikke sker påvirkning af den nærliggende beskyttede mose (Naturbeskyttelseslovens §3) som følge af dyrehold på stedet.”

Fredningsnævnets afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet dispensere fra bestemmelserne i en fredning, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Det er formålet med fredningen af Abkjær- Hjarup- og Stengelmoseerne at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet. Det fremgår af § 3, at der ikke må opføres ny bebyggelse, men denne bestemmelse skal læses i sammenhæng med formålsbestemmelsen.

Den ansøgning, som Fredningsnævnet skal tage stilling til, skal derfor vurderes med udgangspunkt i, at fredningen er en status quo-fredning.

Det kan på baggrund af Natur- og Miljøklagenævnets praksis lægges til grund vedrørende ombygning af ejendomme i fredede områder, hvor fredningen er en tilstandsfredning – en status quo-fredning, at ombygninger tillades også under anvendelse af nutidige udtryksformer og moderne materialer, blot ikke trykket på de fredede arealer øges.

Fredningsnævnet finder, at opførelsen af en hal på 250 m² i det fredede område kan virke som et forholdsvis stort indgreb på ejendommen, hvor der ud over stuehuset er opført en garage.

Margit Ø. Laub og Kjeld Thamdrup udtaler herefter:

En hal på ikke over 100 m² forventes i det foreliggende tilfælde med den nu ønskede placering ikke at øge trykket på de fredede arealer i et sådant omfang, at dette vil være i strid med fredningsformålet. Der er lagt vægt på, at hallen ikke vil have betydning for mosernes tilstand, og at de landskabelige værdier er tilgodeset ved placeringen på ejendommen, hvor hallen vil blive delvis skjult af den eksisterende bevoksning og af den hæk, ansøger agter at plante. Der er endvidere lagt vægt på, at der i forvejen er en garage på ejendommen, og at der ikke foreligger sådanne særlige omstændigheder, der kan begrunde en hal i den størrelse, som der er ansøgt om.

Olaf Hansen udtaler:

En hal på ikke over 200 m² forventes i det foreliggende tilfælde med den nu ønskede placering ikke at øge trykket på de fredede arealer i et sådant omfang, at dette vil være i strid med fredning formålet. Der er lagt vægt på, at hallen ikke vil have betydning for mosernes tilstand, og at de landskabelige værdier er tilgodeset ved placeringen på ejendommen, hvor hallen vil blive delvis skjult af den eksisterende bevoksning og af den hæk, ansøger agter at plante.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.

Fredningsnævnet meddeler derfor afslag på dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Fredningsnævnet anmoder om at få forelagt et projekt på en hal på max. 100 m² til godkendelse.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Miljø- og fødevareklagenævnets klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Miljø- og fødevareklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget. Klagegebyr opkræves af Miljø- og fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Miljø- og fødevareklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Miljø- og fødevareklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Miljø- og fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og fødevareklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Miljø- og fødevareklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg, den 22. oktober 2019

Margit O. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Chris Evald Edemann,
Haderslev Kommune, post@haderslev.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk;
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, tekr@museum-sonderjylland.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, haderslev@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, jorn.vinther.sorensen@gmail.com
Friluftsrådet centralt: fr@friluftstraadet.dk
Friluftsrådet Haderslev: soenderjylland@friluftstraadet.dk

Denne afgørelse vedrører en dispensationsafgørelse fra
Fredningsnævnet med sags nr. FN-SJS-18-2019.
[Klik her for at se afgørelsen.](#)

11. august 2021
Sagsnr.: 20/04595
Klagenr.: 1005382
JSE

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**
Toldboden 2
8800 Viborg

STADFÆSTELSE af afslag på dispensation i sag om opførelse af hal inden for fredning i Haderslev Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 78, stk. 3.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig dels afgørelse af 22. oktober 2019 om afslag på dispensation til opførelse af en hal på matr. nr. 9 Abkær, Vedsted, beliggende Langdyssevej 11, 6500 Vojens i Haderslev Kommune.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 om naturbeskyttelse med senere ændringer.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 19. november 2019 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer, der er repræsenteret ved advokat.

Klager har navnlig anført, at

- hallen i kraft af sin placering og sine omgivelser ikke vil fremstå markant i området,
- hallen vil kunne bruges til opbevaring af maskiner og redskaber, der ellers vil stå synligt fremme på ejendommen, og
- fredningsnævnet tidligere har givet dispensation til større driftsbygninger end det ansøgte inden for fredningen.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.4.

2. Sagens oplysninger

2.1 Ejendommen/området

Klagen vedrører ejendommen på adressen Langdyssevej 11, 6500 Vojens, matr. nr. 9 Abkær, Vedsted. Ejendommen har et areal på cirka 0,8 ha og er beliggende i landzone ved Abkær sydvest for Haderslev.

Ejendommen består af en aflang matrikel, der hovedsageligt udgøres af åbne græsarealer. Størstedelen af græsarealerne er beskyttet som overdrev efter naturbeskyttelseslovens § 3, dog ikke der, hvor den ansøgte bygning ønskes placeret. I ejendommens nordøstlige hjørne ligger et beboelseshus med et grundareal på 145 m² ifølge BBR samt et skur på 16 m².

Området omkring ejendommen består mod nord og vest af åbne mark- og græsarealer, mens der mod syd og øst ligger et stort område med moser og søer, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

Hele ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup-, og Stengelmoserne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt.⁴

Fredningen har til formål at muliggøre genskabelse af den oprindelige tilstand for de tre moser i området samt at opretholde områdets landskabelige værdier. Fredningen indeholder blandt andet forbud mod tilstandsændringer inden for det fredede område samt forbud mod ny bebyggelse.

2.2 Sagens forhistorie

Klager har tidligere søgt om dispensation til opførelse af en halbygning på ejendommen. Ved afgørelse af 21. december 2018⁵ meddelte Fredningsnævnet for Syddjylland, sydlig del afslag på dispensation til opførelse af en

⁴ <https://www2.blst.dk/nfr/04010.00.pdf>

⁵ FN SJS 51/2018.

hal på ca. 300 m² på ejendommen. Det fremgår af afgørelsen, at fredningsnævnet besigtigede ejendommen den 30. november 2018 i forbindelse med sagen.

2.3 Den påklagede afgørelse

Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig del har den 22. oktober 2019 meddelt afslag på dispensation til opførelse af en halbygning på ejendommen.

Ansøgningen vedrører dispensation til opførelse af en halbygning på 250 m² på ejendommen. Bygningen vil ifølge ansøgningen være 10 x 25 meter i grundplan og 6 meter høj og skal opføres i hvide bølgede stålplader med sprossevinduer og tag af eternitplader. Bygningen skal placeres umiddelbart nordvest for den eksisterende beboelsesbygning. Der vil blive plantet en hæk langs sydsiden af bygningen mellem denne og beboelseshuset, og på nordsiden af bygningen vil et eksisterende læhegn blive fortættet og evt. forlænget for at afskærme bygningen udefra. Mod øst vil bygningen være delvist afskærmet af eksisterende bebyggelse på nabomatriklen.

Danmarks Naturfredningsforening har den 10. september 2019 afgivet udtalelse i sagen. Foreningen har anført, at det ansøgte er i strid med fredningens forbud mod ny bebyggelse og må forventes også at være i strid med landzonebestemmelserne. Foreningen har i den forbindelse henvist til en afgørelse fra Planklagenævnet, hvori det udtales, at Planklagenævnet normalt ikke giver dispensation til udhusbygninger over 100 m².

Fredningsnævnet har under sagens behandling anmodet Haderslev Kommune om at oplyse, om der foreligger forhold omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2. Kommunen har ved e-mail af 8. oktober 2019 oplyst, at det efter kommunens vurdering ikke er tilfældet, da nærmeste Natura 2000-område ligger 5,1 km væk, og da bygningen skal placeres på et areal, der i forvejen anvendes til have/gårdsplads eller lignende. Kommunen har heller ikke kendskab til registreringer af beskyttede dyre- eller plantearter i området.

Fredningsnævnets flertal har ved sin afgørelse fundet, at der højst vil kunne gives dispensation til en hal på 100 m² det pågældende sted, idet en sådan hal ikke forventes at ville øge trykket på de fredede arealer i et sådant omfang, at det vil være i strid med fredningens formål. Flertallet har ved afslaget til det ansøgte byggeri lagt vægt på, at der i forvejen er en garage på ejendommen, og at der ikke foreligger særlige omstændigheder, der kan begrunde dispensation til en hal i den størrelse, der er ansøgt om.

Fredningsnævnets mindretal har anført i afgørelsen, at en hal på ikke over 200 m² forventes i det foreliggende tilfælde med den ønskede placering ikke at øge trykket på de fredede arealer i et sådant omfang, at det vil være i strid med fredningens formål.

Fredningsnævnet har herefter anmodet om at få forelagt et projekt med en hal på max. 100 m² til godkendelse.

2.4 Klagers indhold

Klager har henvist til, at fredningsbestemmelsernes § 6 opdeler det fredede område i to "zoner". I zone 1 skal arealerne henligge uopdyrkede, mens arealerne i zone 2 må anvendes til landbrugsdrift som hidtil. Den ansøgte bygning skal ligge i zone 2 og vil være placeret således på ejendommen, at den vil være så langt som muligt fra zone 1.

Klager har endvidere anført, at halbygningen vil komme til at ligge nærmest imellem ejendommens beboelseshus og bygningerne på naboejendommen, samt at halbygningen vil være afskærmet af et læbælte mod nordvest og en nyplantet bøgehæk mod sydøst. Ifølge klager betyder dette, at halbygningen ikke vil fremtræde markant set ude fra zone 1 området, og ikke vil øge trykket på de fredede arealer i zone 1.

Herudover har klager anført, at diverse maskiner og redskaber for øjeblikket henstår på arealerne mellem beboelseshuset og zone 1, hvilket ikke pynter på ejendommen. Der er et skur på ejendommen, men dette er ifølge klager ikke meget bevendt, og tænkes fjernet i forbindelse med projektet, idet skuret betegnes som skæmmende.

Samlet set er det klagers opfattelse, at det ansøgte vil være til gavn for området og på ingen måde vil påvirke genskabelsen af de tre mosers oprindelige tilstand eller opretholdelsen af de landskabelige værdier i området.

Endelig har klager henvist til, at Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt i en tidligere sag⁶ har meddelt dispensation til driftsbygninger af betydeligt større omfang end det ansøgte i nærværende sag.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet meddele dispensation fra en fastsat eller foreslået fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1 samt hel eller delvis ophævelse af en fredning kan efter stk. 5 kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup-, og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands amt.

Om fredningens formål fremgår følgende af fredningsafgørelsens § 1:

⁶ Afgørelse af 18. september 1992. J.nr.: VIII/92.

”§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de 3 mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.”

Af fredningsbestemmelserne fremgår blandt andet følgende:

”§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således bl.a. ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 4. Beplantning.

Der må ikke foretages ny beplantning uden for havearealer, heller ikke selv om beplantningen ville være lovlig efter landbrugsloven.

Eksisterende beplantning kan derimod fjernes uden hensyn til fredningen, og der kan foretages genplantning.

En dispensation efter § 10 til tilplantning af arealer i zone II skal dog meddeles af fredningsnævnet, hvis tilplantningen ikke vil hindre udsigten fra offentligt tilgængelig vej eller sti over de fredede arealer. [...]

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure o.lign. samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser. [...]”

Om baggrunden for fredningen fremgår det, at den er vedtaget efter forslag fra fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt. Forslaget blev senere videreført af Sønderjyllands amtsråd og Danmarks Naturfredningsforening. Amtsrådet har under sagens behandling i overfredningsnævnet anført, at fredningens formål ikke blot er at bevare og genskabe de tre moser; fredningen er tillige landskabeligt og kulturhistorisk begrundet og må derfor omfatte et noget større område end de egentlige mosearealer.

Om Overfredningsnævnets begrundelse for at vedtage fredningen fremgår det, at der knytter sig så væsentlige naturvidenskabelige, biologiske og

landskabelige værdier til området, at hele området – med mindre modifikationer i forhold til fredningsnævnets afgørelse – bør undergives fredning.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Nævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte fredningsnævnets afslag på dispensation. Nævnet har lagt vægt på, at fredningen indeholder et direkte forbud mod opførelse af ny bebyggelse, og at det ansøgte vil udgøre en markant forøgelse af bygningsmassen i den pågældende del af det fredede område. Nævnet bemærker i den forbindelse, at fredningsnævnet har foretaget besigtigelse af ejendommen i forbindelse med afgørelsen af 21. december 2018. Endelig har nævnet lagt vægt på hensynet til at undgå uønsket præcedens i fremtidige lignende sager.

Det forhold, at fredningsnævnet tidligere har meddelt dispensation til en lignende driftsbygning andetsteds i det fredede område, kan ikke føre til andet resultat. Nævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at den pågældende afgørelse ikke har været forelagt Miljø- og Fødevareklagenævnet, samt at bygningen er opført i et andet område af fredningen end det ansøgte.

3.2 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr ikke, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig dels afgørelse af 22. oktober 2019 om afslag på dispensation til opførelse af en hal på matr. nr. 9 Abkær, Vedsted, beliggende Langdyssevej 11, 6500 Vojens i Haderslev Kommune.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig del (fredningsnævnets sagsnr.: FN SJS 18/2019) samt for klageren og dennes repræsentant via Klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på mfkn.naevneneshus.dk. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Klaus Meinby Lund
Stedfortrædende formand

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.nr.: 9968 8800
E-mail: syddjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

23. maj 2024
FN SJS 19/2024

FN SJS 19/2024: Ansøgning fra Haderslev Kommune på vegne af Filip Stoof Taulborg Hansen om dispensation til opførelse af tilbygning på ejendommen Stengelmosevej 1, 6500 Vojens, matr.nr. 250 Skovby, Vedsted, inden for fredningen af Abkær-Hjarup og Stengelmose.

Fredningsnævnet har den 16. april 2024 modtaget en ansøgning fra Haderslev Kommune på vegne af lodsejer Filip Stoof Taulborg Hansen om dispensation til opførelse af en 140 m² stor tilbygning med tagterrasse til et eksisterende hus på adressen Stengelmosevej 1, 6500 Vojens, inden for fredningen af Abkær-Hjarup og Stengelmose.

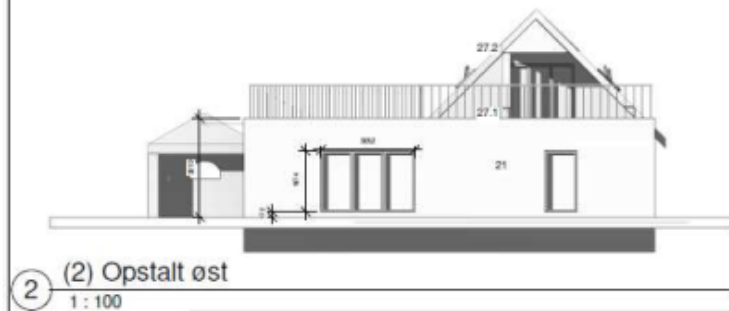
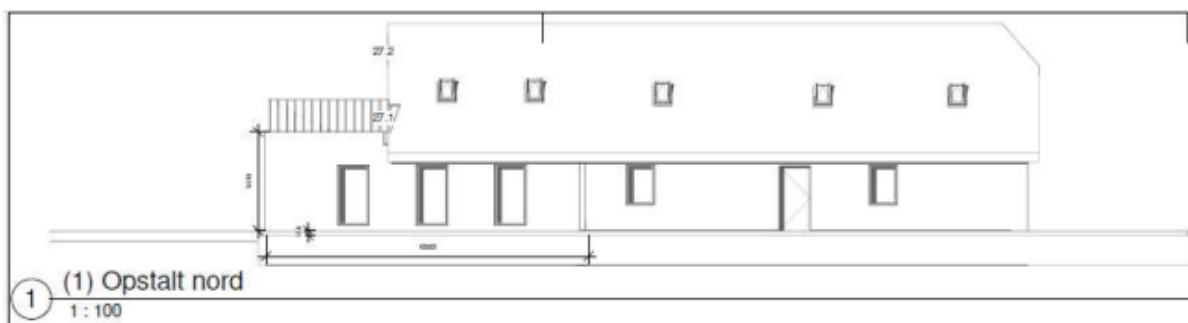
Fredningsnævnet har besluttet at meddele afslag på dispensation til det ansøgte som anført i afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

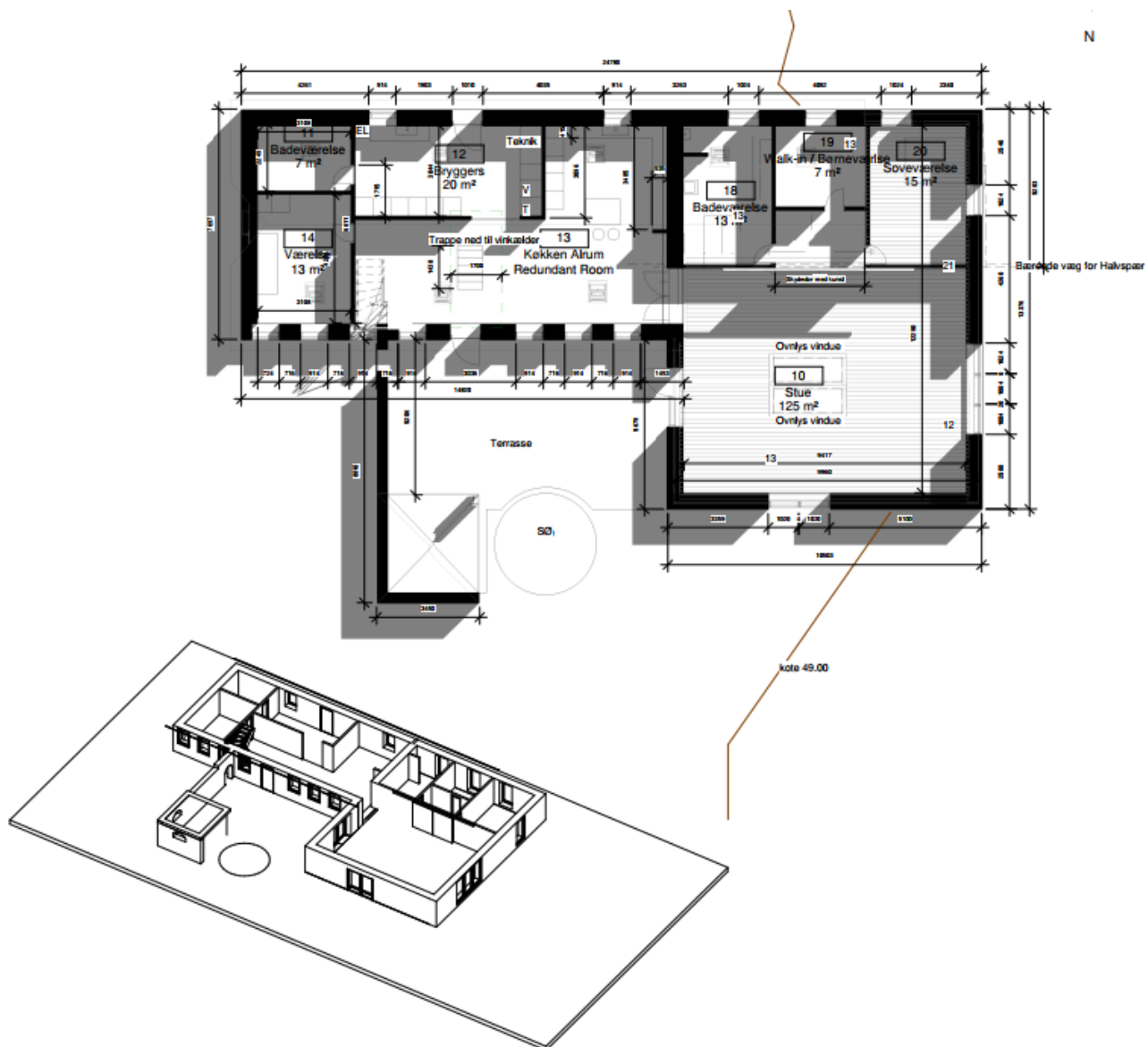
Sagens baggrund

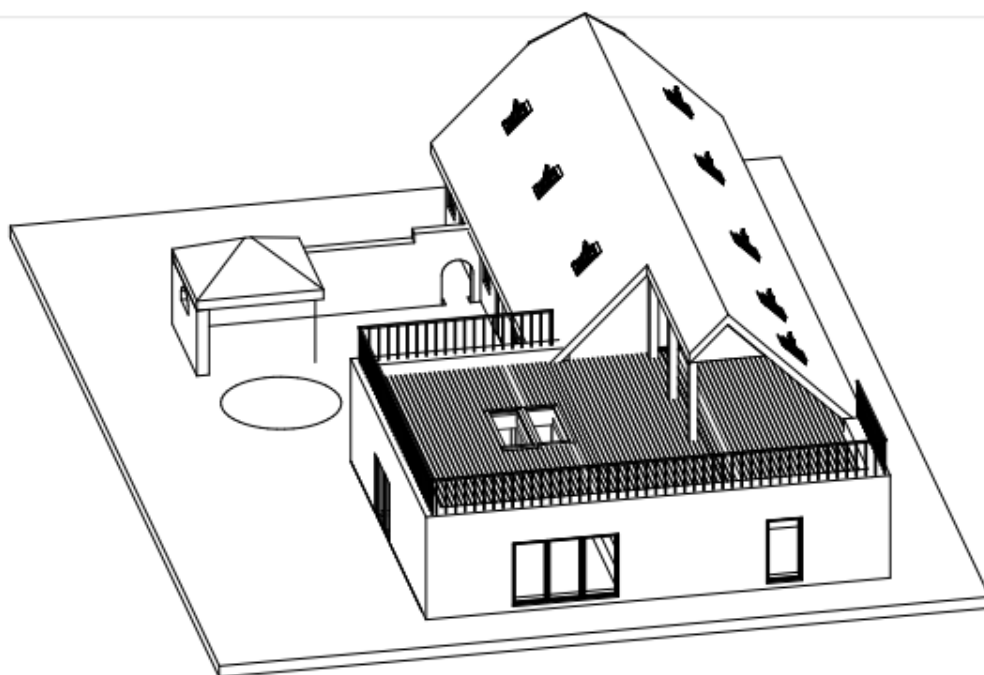
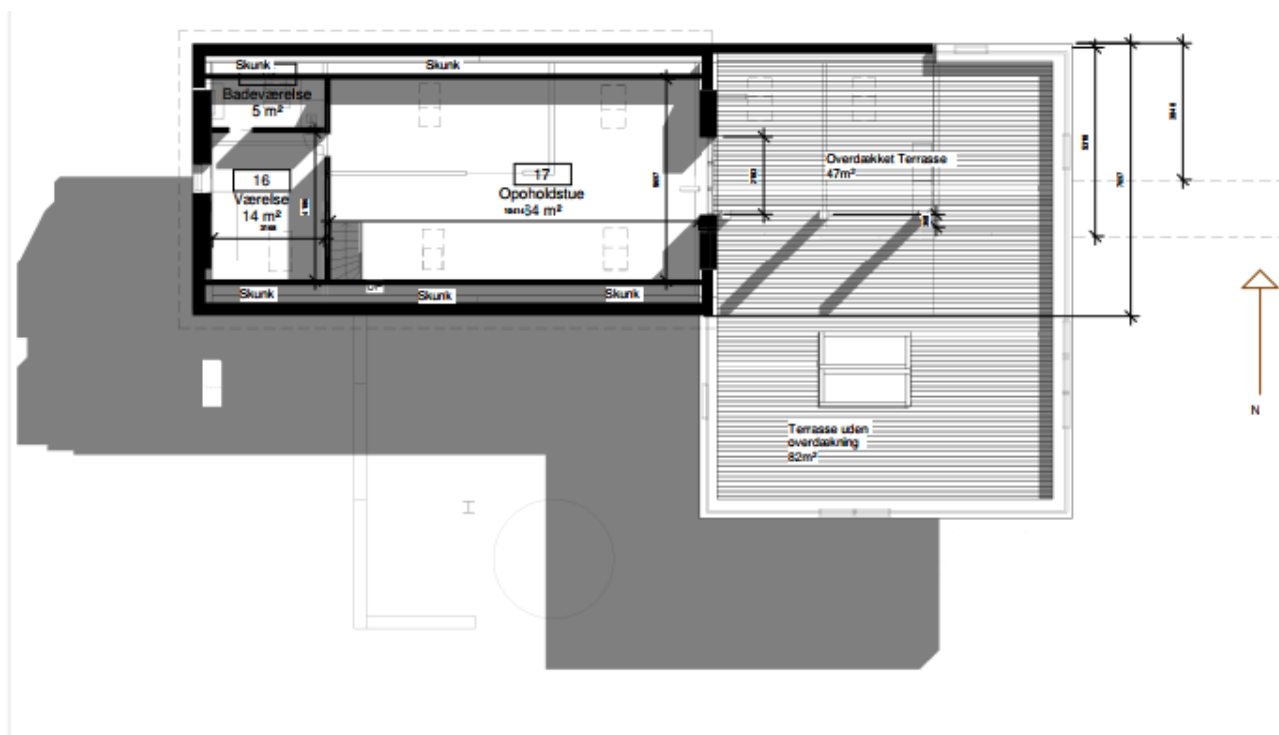
Det fremgår af ansøgningen, at lodsejer grundet familieførøgelse har et konkret behov for at udvide beboelsesarealet på ejendommen.

Ifølge det medsendte materiale vil tilbygningen ikke umiddelbart være synlig for udefrakommende grundet afskærmning fra henholdsvis de eksisterende bygninger og den på ejendommen naturlige bevoksning. Facaden på tilbygningen ønskes opført i samme type materiale (mursten), som er brugt i forbindelse med den eksisterende bygning. Såfremt dette ikke kan tillades, ønskes facaden beklædt med træ.

Nedenfor følger et uddrag fra tegningsmaterialet:

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 31. oktober 1985 om fredning af Abkær-, Hjarup- og Stengelmoseerne i Vojens og Rødekro kommuner, Sønderjyllands Amt.

På oversigtskortet nedenfor ses den omhandlede ejendom (det fredede areal ses skraveret med blå).

Nedenfor følger et uddrag af de relevante fredningsbestemmelser.

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at muliggøre en genskabelse af de tre mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

§ 2. Bevaring af områderne.

De fredede områder skal bevares i deres nuværende tilstand. Der må således bl.a. ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, og der må ikke opføres yderligere bebyggelse, medmindre en sådan ændring i områdernes nuværende tilstand er tilladt eller påbudt i de følgende bestemmelser.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning...

§ 7. Bebyggelse m.v. og andre konstruktioner og anlæg.

Det følger af § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse (herunder skure og lignende samt tilbygning til eksisterende bebyggelse) og heller ikke etableres andre faste konstruktioner og anlæg. Eksempelvis må der ikke anbringes tårne eller master, opsættes vindmøller eller etableres skydebaner, motorbaner, oplagspladser eller lossepladser.

Der må heller ikke anbringes campingvogne og lignende., og der må ikke teltet. Privatbesøgende hos grundejere må dog uden hensyn til fredningen campere eller slå telt op i umiddelbar nærhed af ejendommens bygninger...

§ 10. Dispensationer.

En dispensation fra bestemmelserne i §§ 2-8 kan meddeles, hvis det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål, jfr. naturfredningslovens § 34.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 16. maj 2024, hvor nævnet tillige har foretaget besigtigelse.

I mødet deltog formanden, dommer Henrik Tosti, det ministerudpegede medlem, Aksel Voigt, og det kommunalt udpegede medlem, Olaf Hansen. Desuden deltog lodsejer Filip Stoof Taulborg Hansen, Danmarks Naturfredningsforening ved Jørgen Clausen og Haderslev Kommune ved Tina Hjørne og Stephanie V. Hansen.

Fredningsnævnets formand redegjorde for ansøgningen og de relevante dele af fredningsbestemmelserne.

Filip Stoof Taulborg Hansen oplyste supplerende, at ejendommens boligareal udgør 175 m², mens den erhvervsmæssige del udgør omkring 150 m². Hvis tagterrassen måtte være et problem i forhold til, om der kan meddeles dispensation, er han villig til at opføre tilbygningen uden denne.

Tina Hjørne tilkendegav, at kommunen ikke har indvendinger mod det ansøgte.

Jørgen Clausen anførte, at det fremgår direkte af fredningsbestemmelserne, at der ikke må ske yderligere bebyggelse. Han kan derfor ikke anbefale det ansøgte. Navnlig tagterrassen udgør et problem.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det fremgår videre af stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Det fremgår desuden af stk. 3, at medmindre betingelserne i § 65, stk. 3, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller 2) ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Formålet med fredningen er muliggøre en genskabelse af de tre mosers oprindelige tilstand og at sikre en opretholdelse af de landskabelige værdier, der er knyttet til fredningsområdet.

Af § 7 fremgår med henvisningen til § 2, at der ikke må opføres ny bebyggelse eller tilbygning til eksisterende bebyggelse.

Om baggrunden for fredningen fremgår det, at den er vedtaget efter forslag fra fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt. Forslaget blev senere videreført af Sønderjyllands amtsråd og Danmarks Naturfredningsforening. Amtsrådet har under sagens behandling i overfredningsnævnet anført, at fredningens formål ikke blot er at bevare og genskabe de tre moser; fredningen er tillige landskabeligt og kulturhistorisk begrundet og må derfor omfatte et noget større område end de egentlige mo-searealer.

Om Overfredningsnævnets begrundelse for at vedtage fredningen fremgår det, at der knytter sig så væsentlige naturvidenskabelige, biologiske og landskabelige værdier til området, at hele området – med mindre modifikationer i forhold til fredningsnævnets afgørelse – bør undergives fredning.

Fredningsnævnet finder ikke, at det ansøgte direkte vil stride mod fredningens formål som udtrykt i Overfredningsnævnets kendelse § 1. Nævnet skal derfor tage stilling til, om der kan meddeles dispensation til det ansøgte i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Imidlertid indeholder fredningen et direkte forbud mod opførelse af en tilbygning, og det ansøgte vil udgøre en markant forøgelse af bygningsmassen i den pågældende del af det fredede område. Det forhold at tilbygningen og dermed forøgelsen af bygningsmassen ikke umiddelbart vil være synlig fra veje eller stier findes ikke at kunne føre til et andet resultat. En dispensation vil desuden kunne føre til en uønsket præcedens i fremtidige lignende sager.

Som følge af det anførte gives der afslag på ansøgningen om dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø,
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige,

rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevnenes-hus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del
Esbjerg den 23. maj 2024

Henrik Tosti
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Filip Stoof Taulborg Hansen,
Arkitekt Kenneth Erlandsen, ke@creates.nu

Haderslev Kommune, post@haderslev.dk, naturogvand@haderslev.dk, skca@haderslev.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, haderslev@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, gert.fahlberg@bbsyd.dk
Friluftsrådet Haderslev: h.j.suadicani@icloud.com